

ETT ANSVARSFULLT VANDA TILLHÖR ALLA

Vandas rapport om hållbar utveckling 2023

Vantaa

ETT ANSVARSFULLT VANDA TILLHÖR ALLA

Vandas rapport om hållbar utveckling 2023

vantaa.fi

Huvudredaktörer: Lotta Alajoki, Aleksandra Riki

Redaktion: Mia Ahlskog, Aleksi Husso, Susanna Issakainen, Lotte Koivulainen, Suvi Korhonen, Tina Kristiansson, Eevi Laukkonen, Nina Leskelä, Anita Ovaska, Jussi Perämäki, Tia Ristimäki, Kaisu Tolvanen, Meija Tuominen, Eveliina Varis

Layout: Source Creative Oy, 2023

Hälsningar från stadsdirektören

Vanda stads hållbarhetsarbete och bekämpning av klimatförändringen är en av anledningarna till att vår stad vann tävlingen iCapital Awards 2021. I tävlingen presenterade vi stadens verksamhet och utvecklingsarbete i anslutning till koldioxidneutralitet, sociala innovationer och digitala lösningar. Det här är en bra början. Vanda är en av de fem städerna i Finland som systematiskt rapporterar om sina mål till FN. Erfarenheterna är goda och vi uppmuntrar andra att göra detsamma.

Städerna är viktiga för främjande av hållbar utveckling och deras grundläggande arbete är på många sätt kopplat till målen för hållbar utveckling. Vi kommer inte att uppnå FN:s mål utan städernas starka hållbarhetsarbete och genomförande av målen för hållbar utveckling. Hållbarhet och bekämpning av klimatförändringen förverkligas i städerna.

I Vanda har målen för hållbar utveckling inkluderats i stadens strategi på ett övergripande sätt, och främjandet av dem hör till alla verksamhetsområden och enheter.

För att uppnå dessa mål krävs ett omfattande samarbete både inom staden och med många olika intressegrupper. Tillsammans kan vi uppnå vårt koldioxidneutralitetsmål före 2030 och ta hand om den biologiska mångfalden, samtidigt som vi ökar Vandas livskraft, tar hand om Vandabornas välbefinnande samt minskar och förebygger ojämlikhet. Uppgiften är inte lätt och den kräver engagemang och systematiskt arbete.

Den första frivilliga hållbarhetsrapporten på stadsnivå (VLR) utarbetades i Vanda 2021, då det också beslutades att rapporten i fortsättningen ska utarbetas vartannat år. Du har nu framför dig den andra rapporten där kopplingarna till stadsstrategin och strategins teman visas ännu starkare. Hållbarhetsarbetet i Vanda vidareutvecklas i en mer systematisk riktning och denna rapport är en del av detta arbete.

Under de senaste åren har vi stått inför ett antal kriser som har påverkat och kommer att påverka uppnåendet av målen för hållbar utveckling under en lång tid framöver, och i fortsättningen måste vi kunna förbereda oss bättre för eventuella framtida kriser. Vi har återhämtat oss väl från coronakrisen i Vanda, men dess långsiktiga effekter på till exempel ungdomarnas välbefinnande kommer att kräva satsningar även i fortsättningen. Kriget i Ukraina som började för ett år sedan har fört ukrainska flyktingar till Vanda och vi reagerar snabbt på deras situation. I Finland har kriget också haft en stor effekt på medborgarnas säkerhetskänsla. År 2022

stod vi inför en energikris och ökade matpriser. Kriserna drabbar mest dem som redan är mest utsatta. Vi måste därför se till att alla befolkningsgruppers behov och situation beaktas när vi återhämtar oss från de nuvarande kriserna och förbereder oss för framtida kriser.

År 2021 utsågs Vanda till Europas innovationsstad på framfart, eftersom Vanda har många sociala innovationer och vi arbetar aktivt för till exempel koldioxidneutralitet. Det finns många exempel på nya uppslag i denna rapport. Vi behöver dock fler av dessa samtidigt som vi fortsätter vårt långsiktiga arbete för målen för hållbar utveckling.

Ritva Viljanen, stadsdirektören

INNEHÅLL

Hälsningar från stadsdirektören.....	3
Sammanfattning.....	5
Inledning.....	7
Vanda som stad.....	8
Rapportens genomförande och struktur.....	10
Övergripande teman.....	13
Ett socialt hållbart Vanda som stärker välfärden.....	19
Ett ekologiskt hållbart Vanda.....	37
Ett livskraftigt och kompetent Vanda.....	51
Ett internationellt Vanda.....	62
Slutsatser.....	69

Sammanfattning

Ett ansvarsfullt Vanda tillhör alla – Vandas rapport om hållbar utveckling 2023 är en frivillig rapport (VLR) som beskriver Vandas åtgärder för att främja FN:s mål för hållbar utveckling. I Vanda görs ett omfattande arbete för hållbar utveckling inom alla verksamhetsområden och staden har förbundit sig att vartannat år rapportera om hur målen framskrider.

Rapporten är uppbyggd enligt temana i Vanda stadsstrategi. I strategin är målen för hållbar utveckling indelade under respektive strategitema och det finns också övergripande mål som bör återspeglas i alla teman. Dessa övergripande mål för hållbar utveckling är jämställdhet, klimatåtgärder, fred, rättvisa och god förvaltning samt samarbete och partnerskap.

Under temat Ett socialt hållbart Vanda som stärker välfärden satsar Vanda på stadsbornas välbefinnande, delaktighet och säkerhet samt strävar efter att förebygga och minska ojämlikhet. I Vanda främjas välfärden på ett omfattande sätt genom förebyggande arbete också efter att social- och hälsovårdstjänsterna övergick till välfärdsområdet. Samtidigt är det viktigt att fästa särskild uppmärksamhet vid de grupper som är mest utsatta. Arbetskraftsbristen och de senaste krisernas negativa effekter på stadsbornas situation innebär utmaningar för detta arbete. Efter att väl-

färdsområdena har inlett sin verksamhet är det viktigt att se till att den tväradministrativa samordningen och samarbetet fortsätter och utvecklas för att bättre kunna ta itu med de stora och komplexa fenomen som påverkar välfärden och ojämlikheten.

Genomförandet av temat Ett ekologiskt hållbart Vanda styrs av färdplanen för resursklokhet, med vilken Vanda strävar efter att vara koldioxidneutralt före 2030 och främja biologisk mångfald, resursklokhet och en hållbar användning av naturresurser samt invånarnas och sammanlutningarnas ansvarsfulla verksamhet. Det är viktigt att inte bara hela stadsorganisationen, utan också stadsområdet i en vidare bemärkelse involveras i detta arbete. Temat Ett ekologiskt hållbart Vanda kan inte betraktas separat från andra teman, utan miljö hållbarhet bör beaktas i all verksamhet.

Temat Ett Vanda med livskraft och kompetens innefattar åtgärder som Vanda vidtar för att öka stadens livskraft ur individernas och företagens perspektiv. Till exempel utvecklas företagssam-

arbetet i olika projekt, där man söker nya samarbetsformer och även fäster uppmärksamhet vid den ekologiska hållbarheten och stödet för företagens hållbara verksamhet. Utveckling av kompetensen och förbättring av tillgången till experter, till exempel genom att locka internationella experter, är mycket viktigt för Vanda både vad gäller likabehandling och stadens livskraft. Utbildningsnivån i Vanda är lägre än i andra storstäder i Finland och samtidigt finns det en växande brist på kompetent arbetskraft i arbetslivet. Kontinuerligt lärande och samarbete i samband med det är en väsentlig del av lösningen på detta problem. Det görs också mycket utvecklingsarbete för att stödja sysselsättningen och man fäster uppmärksamhet vid stödet till dem som befinner sig i en svagare position på arbetsmarknaden. Arbetslösheten i Vanda har minskat bra efter coronapandemin, men de stora strukturella förändringarna i skötseln av sysselsättning har medfört utmaningar och serviceskuld.

Inom ramen för strategitemat Ett internationellt Vanda görs mycket arbete för att främja integration och likabehandling i Finlands mest

internationella stad. Också det internationella samarbetet är viktigt för Vanda och främjar uppnåendet av målen för hållbar utveckling. Samarbete sker i olika nätverk och projekt, vilket öppnar nya möjligheter att hantera de komplexa utmaningarna. Staden vill vara internationell och jämlik också som arbetsgivare och strävar efter att öka andelen personer med ett annat modersmål än nationalspråken bland stadens anställda. I stadens kommunikation har man fäst uppmärksamhet vid flerspråkighet och användningen av flera kanaler och dessa har utvecklats genom olika åtgärder. Den flerspråkiga rådgivningen betjänar stadsbor och i staden pågår kontinuerligt flera integrationsprojekt. Temat Ett internationellt Vanda är nära kopplat till alla andra teman i denna rapport.

I Vanda pågår ett omfattande arbete för att uppnå målen för hållbar utveckling och man söker flexibelt och aktivt nya uppslag. Det finns dock fortfarande mycket att göra vad gäller den tväradministrativa samordningen av arbetet, liksom vad gäller kunskapsbaserad ledning och en långsiktig integrering av målen för hållbar utveckling i stadens processer. De övergripande

målen för hållbar utveckling ingår inte till fullo i de program och åtgärder som genomför strategin, och särskilt jämställdheten mellan könen får fortfarande bara liten uppmärksamhet. Överföringen av målen för hållbar utveckling till programmets mål och praktiska åtgärder samt eventuella motstridiga eller negativa effekter bör bedömas på ett mer systematiskt och heltäckande sätt. Detta kräver tillräckliga resurser, ledarskap och permanenta strukturer för stadens hållbarhetsarbete. Det är viktigt att öka medvetenheten om målen för hållbar utveckling inom stadsorganisationen, men det är också väsentligt att involvera hela stadsgemenskapen i främjandet av målen för hållbar utveckling.

Inledning

Ett ansvarsfullt Vanda tillhör alla – Vandas rapport om hållbar utveckling 2023 är den andra frivilliga rapporten (Voluntary Local Review, VLR) som beskriver hur Vanda främjar FN:s mål för hållbar utveckling. Den första rapporten publicerades 2021 och samma år beslutade stadens ledningsgrupp om att rapporten i fortsättningen skulle utarbetas vartannat år.

År 2015 antog FN:s medlemsländer det globala åtgärdsprogrammet Agenda 2030 för hållbar utveckling. Syftet med åtgärdsprogrammet är att utrota extrem fattigdom och främja hållbar utveckling ur miljöns, människornas och ekonomins perspektiv. I Agenda 2030 ingår 17 mål för hållbar utveckling (sustainable development goals, SDG) med sammanlagt 169 delmål. Dessa mål bör alla länder uppnå tillsammans före 2030.

Agenda 2030 innebar en betydande förändring jämfört med tidigare program för hållbar utveckling. Programmets mål är desamma för alla länder, även om tyngdpunkten ligger på olika frågor för olika länder. Hållbar utveckling och ansvar för den förstås som en global fråga som kräver samarbete mellan de olika regionerna. I Agenda 2030

betonas det ömsesidiga beroendet mellan målen. Ett mål kan inte främjas utan att man också beaktar åtgärdernas effekter på de andra målen, eftersom effekterna kan vara motstridiga eller negativa. Det finns också en hierarki för målen i den meningen att miljöhållbarheten lägger grunden för den sociala och ekonomiska hållbarheten, utan vilken de inte kan förverkligas. Därför bör miljöhållbarheten beaktas i all verksamhet.

Staternas regeringar ansvarar för genomförandet av Agenda 2030, och i Finland styrs genomförandet av Agenda 2030 av den nationella genomförandeplanen. Finland rapporterar också regelbundet om hur målen framskrider genom den frivilliga nationella rapporten (Voluntary National Review, VNR). Städerna är dock mycket viktiga aktörer vad gäller hållbar utveckling och en stor del av målen för hållbar utveckling har en sådan karaktär att de påverkas kraftigast just på lokal eller kommunal nivå. Därför var New York den första staden att publicera en VLR-rapport 2018 och utmanade samtidigt andra städer att delta. Städerna har också ofta definierat mer ambitiösa mål än de nationella målen, till exempel vad gäller koldioxidneutrali-

tet, och städerna kan vara föregångare i hållbar utveckling.

Denna rapport har sammanställts av en intern arbetsgrupp i Vanda stad där det ingår represen-

tanter från alla stadens verksamhetsområden. Dessutom deltog flera andra experter från staden i sammanställningen av uppgifterna och i skrivandet av åtgärdsbeskrivningarna.

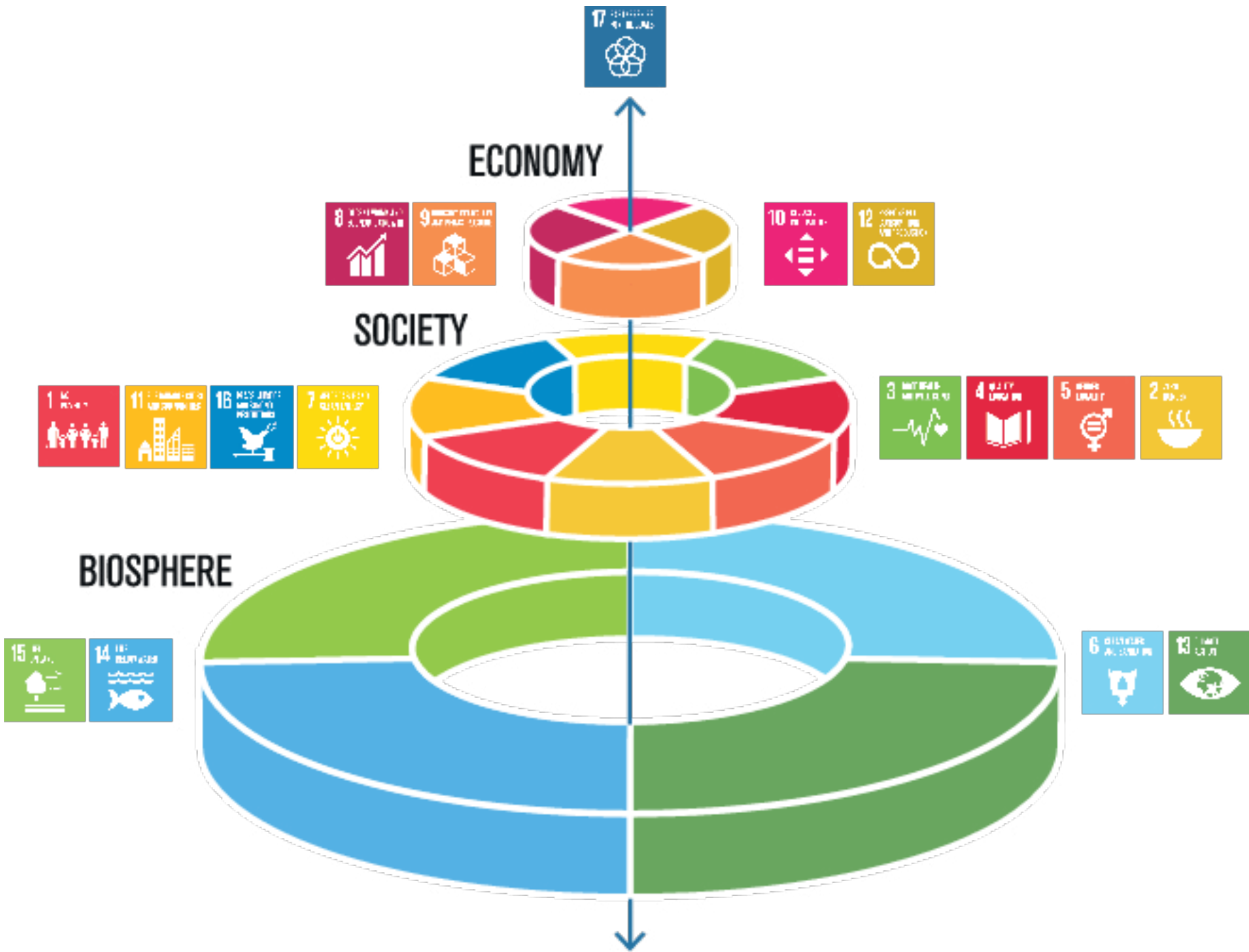

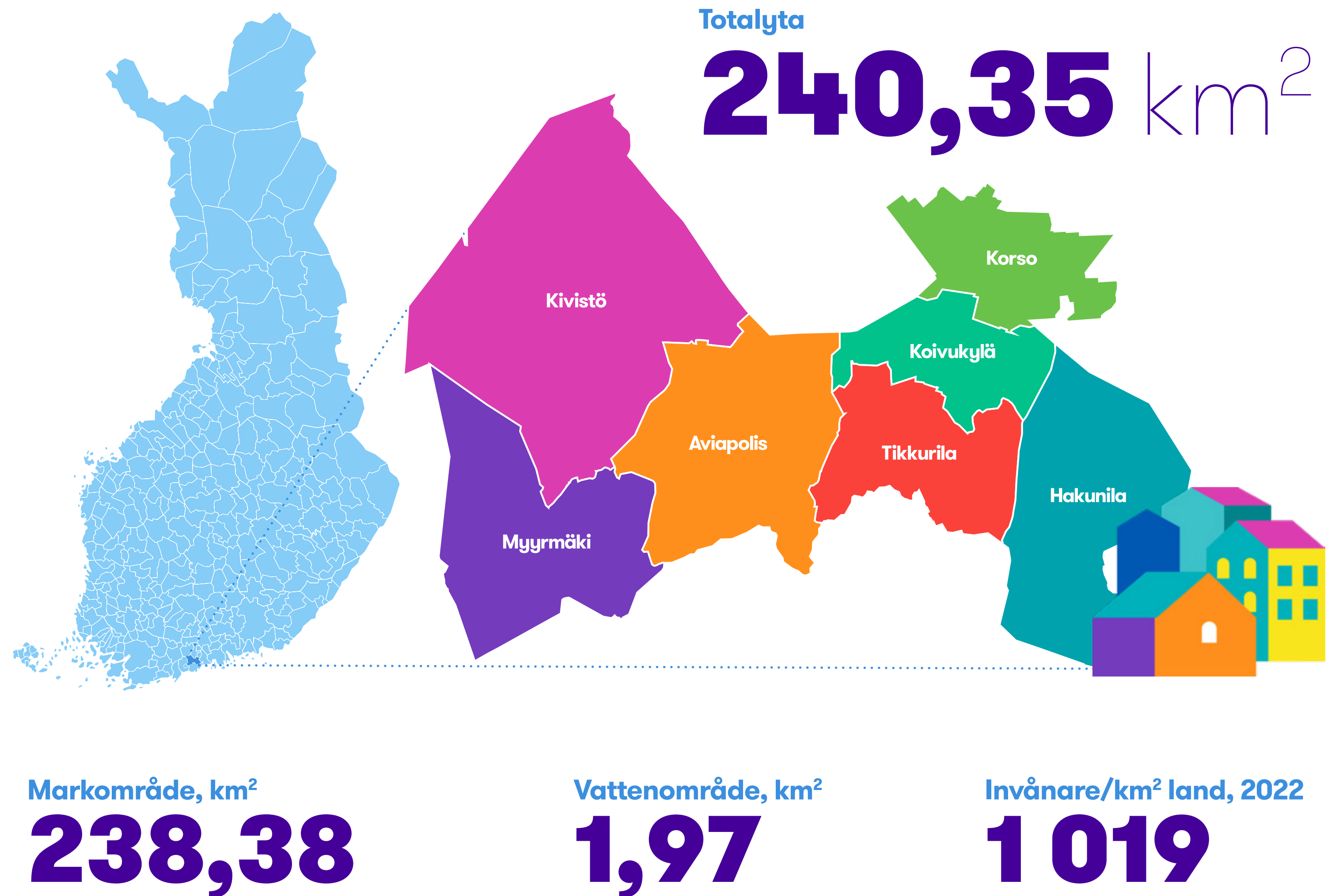
Bild: Azote for Stockholm Resilience Centre, Stockholm University CC BY-ND 3.0

Vanda som stad

Vanda är invånarmässigt den fjärde största staden i Finland och den växer kraftigt. I slutet av 2022 hade Vanda 242 917 invånare. Vanda växer framför allt tack vare invandringen – Vanda är den mest internationella staden i Finland där cirka 23 procent av invånarna talar något annat språk än nationalspråken som sitt modersmål.

Vanda ligger i landskapet Nyland och är en del av huvudstadsregionen. Grannkommunerna är Helsingfors, Esbo, Nurmijärvi, Tusby, Kervo och Sibbo. Staden är indelad i sju storområden och 61 stadsdelar. Det administrativa centret finns i Dickursby, men Vanda har inte bara ett utan flera centrum. I Vanda finns också Finlands enda internationella flygplats. Vanda har en mångsidig näringsstruktur och utmärkta trafikförbindelser. Förutom den bebyggda miljön finns det också stora grönområden i Vanda, och de flesta Vandaborna bor mindre än 300 meter från ett rekreationsområde.

Vanda är en innovativ stad som 2021 tilldelades priset EU:s Rising Innovative Cities Award. Priset föregicks av en hel del arbete med bland annat koldioxidneutralitet och sociala innovationer. Enligt stadens vision vill Vanda vara djärv, avslappnad och trivsamt, en föregångare inom hållbarhet.

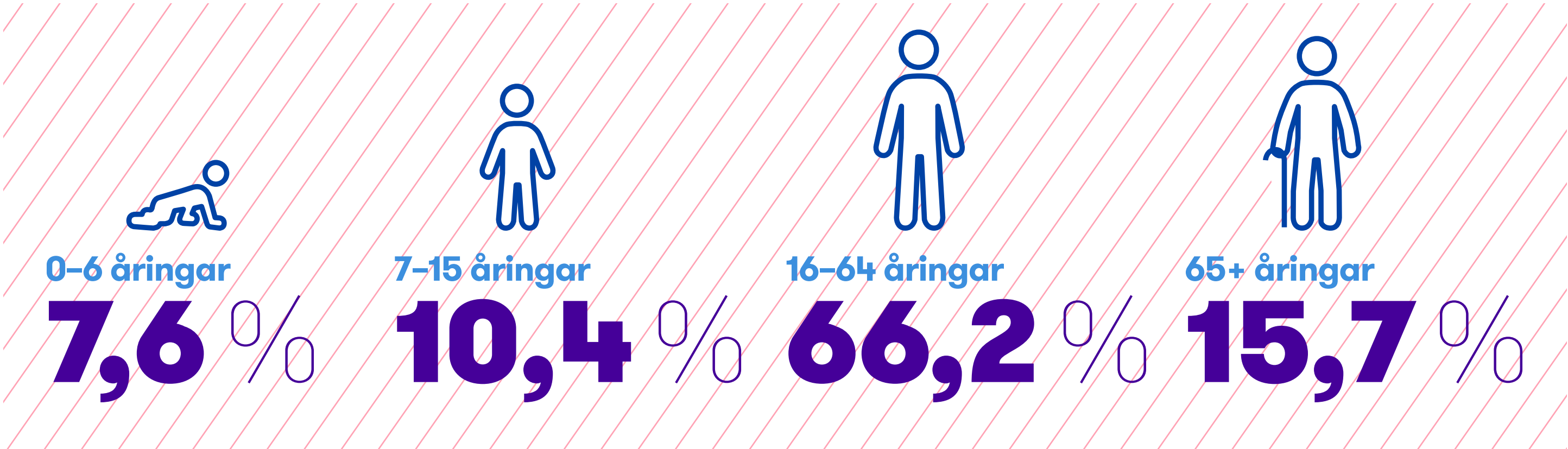

Befolkningsstruktur (31.12.2021)

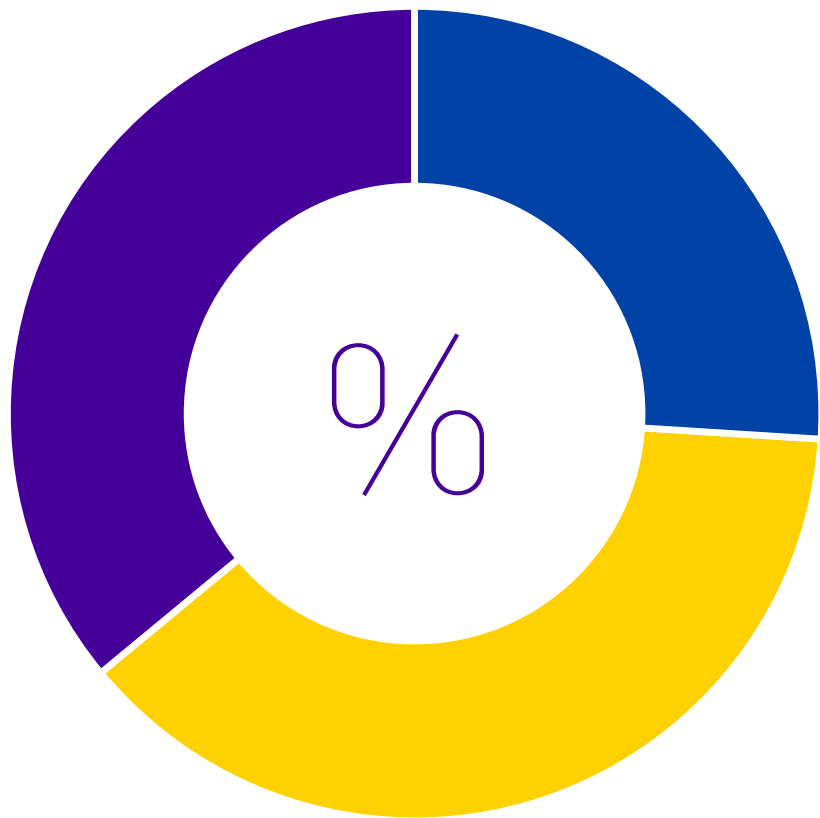
Befolkning totalt

239 206

Källa: Vanda stad

Utbildningsnivå hos invånare som är 25 år eller äldre, 2020

- Högst grundläggande utbildning
- Andra stadiet
- Högskoleexamen

Högskoleexamina kan delas in i tre delar, varav examen på lägsta högre nivå utgjorde 9 procent, examen på lägre högskolenivå 15 procent och examen på högre högskolenivå 12 procent.

Arbetsmarknad och ekonomi

Arbetsplatser (12/2020)

110 705

Självförsörjning i fråga om arbetsplatser (12/2020)

102,5 %

Arbetslöshetsgrad (1/2023)

10,9 %

Rapportens genomförande och struktur

I utarbetandet av denna rapport deltog en hållbarhetsgrupp som inrättades hösten 2022. Gruppen hade 13 medlemmar från olika verksamhetsområden i staden och arbetet samordnades av en hållbarhetsexpert. För rapportens datainsamling genomfördes gruppintervjuer tillsammans med Gaia Consulting Oy och skickades ut Webropol-enkäter till stadens experter. Gruppintervjuerna ordnades om olika ämnen och deras innehåll planerades på grundval av färdplanen för Agenda 2030 av kommittén för hållbar utveckling och dess temahelheter. Under arbetet med rapporten användes också de senaste programmen, rapporterna och dokumenten som beskriver och styr stadens verksamhet. För enskilda åtgärder begärdes ytterligare information och beskrivningstexter från flera experter inom staden.

I Vanda stadsstrategi 2022–2025 fastställs sex strategiska prioriteringar: En ekonomiskt hållbar och livskraftig stad, Bre service som utgår från invånarna, Förebyggande av ojämlikhet, Ett resurssmart och klimatneutralt Vanda, Blomstrandestadscentrum och Meningsfullt arbete genom effektivt ledarskap.

Utöver prioriteringarna innehåller strategin fem strategiska teman som stöder det tväradministrativa genomförandet av strategin och som ger central vägledning för stadens arbete med hållbar utveckling. För varje strategitema har det definierats både individuella och gemensamma mål för hållbar utveckling. Temana är breda och som grund för dem har det fastställts utmaningar som varje tema strävar efter att ta itu med. Dessutom har man fastställt program med koppling till respektive strategitema som genomför strategin; programmen utarbetas och följs upp tväradministrativt.

Rapportens struktur följer uppdelningen av de strategiteman. Liksom i strategin, har vi i samband med varje tema i denna rapport lyft fram de mål för hållbar utveckling som temat i fråga i första hand främjar. Vi har också gjort några tillägg till målen utöver det som listas i strategin.

Temana för strategiperioden och målen för hållbar utveckling som nämns under dem i strategin är:

Ett vanda som stärker välfärden

Utmaning: Skillnaderna i välfärden ökar mellan olika befolkningsgrupper i Vanda. Vanda måste kunna trygga alla stadsbors välfärd med hänsyn till de olika behoven i olika åldersgrupper. Det är också viktigt att ta hänsyn till stadsbornas säkerhet. Välfärdsområdesreformen ägde rum under strategiperioden och det är viktigt att säkerställa kontinuiteten i tjänsterna i förändringssituationen genom ett bra samarbete.

Mål för hållbar utveckling:

Ett socialt hållbart vanda

Utmaning: De regionala skillnaderna ökar i Vanda. Segregationen har gått framåt, trots att det vidtagits olika åtgärder för att avveckla den.

Mål för hållbar utveckling

Ett ekologiskt hållbart Vanda

Utmaning: De sätt, med vilka Vanda minskar sina utsläpp med 80 procent jämfört med 1990 års nivå före 2030 och tar hand om den biologiska mångfalden i stadsstrukturen som förtätas

Mål för hållbar utveckling:

Ett vanda med livskraft och kompetens

Utmaning: Att skapa arbetsplatser och öka sysselsättningen i Vanda. Förbättring av attraktionskraften. Tyngdpunkten ligger framför allt på att utveckla Vandabornas kompetens och förbättra Vandas attraktionskraft ur både företagens och invånarnas perspektiv.

Mål för hållbar utveckling:

Ett internationellt Vanda

Utmaning: Vanda utvecklas internationellt som en attraktiv innovations- och flygplatsstad. Integrationen av personer med ett annat modersmål än nationalspråken måste förbättras och deras deltagande i samhället ökas. Att flytta till staden ska vara enkelt för både människor och internationella företag.

Mål för hållbar utveckling:

Övergripande mål

Vid utarbetandet av rapporten har vi strävat efter att skapa en helhetsbild av hur Vanda stad främjar målen för hållbar utveckling och vilka framgångar och utvecklingsområden detta arbete är förknippat med. Många viktiga åtgärder och utvecklingsarbete hamnar också utanför rapporten. Det är inte möjligt att inkludera alla stadens åtgärder för hållbar utveckling i en enda rapport, eftersom det grundläggande arbete som utförs i kommuner, såsom att ordna utbildning, ta hand om invånarnas välfärd och livsmiljö och så vidare, är arbete som ligger i linje med målen för hållbar utveckling. Vi har under varje strategitema valt ut åtgärder särskilt från 2021 och 2022 som framlyft och exempel på Vandas omfattande arbete för hållbar utveckling. Många av åtgärderna skulle ha kunnat placeras under flera teman och bidrar till flera av målen för hållbar utveckling.

Syftet med denna rapport är inte bara att beskriva de åtgärder som vidtagits, utan också att belysa utvecklingsobjekt och luckor som kan uppstå, till exempel mellan de program som genomför strategin. Det är viktigt att identifiera de ställen där olika mål och åtgärder kan ha motstridiga effekter när de beaktas ur perspektivet för alla mål för hållbar utveckling.

Rapporten används för att öka medvetenheten om målen för hållbar utveckling inom stadsorganisationen och för att lägga grunden för utvecklingen av hållbarhetsarbetet. Med långsiktigare och mer systematisk ledning och samordning utvecklas hållbarhetsarbetet ur hela organisationens och verksamhetsområdenas perspektiv. Framstegen i målen för hållbar utveckling har hittills inte följts upp mellan rapporterna och de har inte tillräckligt kopplats till processerna för kunskapsbaserad ledning. Samordningen och utvecklingen av hållbarhetsarbetet kommer att förbättras avsevärt under 2023 i och med att en ny fast anställd hållbarhetsexpert inleder sitt arbete. Målen för hållbar utveckling är mångsidiga och sammanlänkade och inbegriper olika åtgärder inom olika verksamhetsområden. Samordningen och utvecklingsarbetet över verksamhetsområdenas gränser kräver permanenta strukturer, ledarskap, tillräckliga resurser och engagemang från både ledningen och alla verksamhetsområden.

ÖVERGRIPANDE TEMAN

Övergripande teman

I Vanda stadsstrategi fastställs övergripande mål för hållbar utveckling som bör återspeglas i alla strategiteman och därmed beaktas i allt utvecklingsarbete. Dessa övergripande mål är jämställdhet, klimatåtgärder, fred, rättvisa och god förvaltning samt samarbete och partnerskap.

I detta avsnitt beskrivs grunden för jämställdhets- och likvärdighetsarbetet i Vanda stad, målen för Ett koldioxidneutralt Vanda 2030, hållbara upphandlingar och olika samarbetsformer. Dessa teman är inte separata från de övriga avsnitten i rapporten, utan de är nära kopplade till alla teman.

Säkerställande av rättvisa, likabehandling och jämställdhet

Vanda stads engagemang för att främja jämställdhet mellan könen och likabehandling av alla människor uttrycks i stadsstrategin i anslutning till Vandas värderingar:

”Stadens värderingar utgör den gemensamma uppfattningen om vad som är viktigt och värdefullt för oss. De styr stadens beslutsfattande och hela organisationens verksamhet. Verksamhetsområdena kan dessutom ha egna etiska principer som utformats utgående från deras egen verksamhet. Vanda stad förbinder sig vid att främja jämställdhet och likvärdighet samt icke-diskriminerande verksamhetssätt. Det förutsätter att jämställdhets- och likvärdighetsarbetet innefattas i allt beslutsfattande och alla tjänster.”

Med jämställdhets- och likvärdighetsarbete avses medveten, systematisk, långsiktig och kontinuerlig verksamhet som bedömer förverkligandet och främjandet av jämställdhet och likabehandling inom olika delområden i verksamheten och genomför nödvändiga förändringar. Jämställdhets- och likvärdighetsarbetet i Vanda grundar sig på kraven i jämställdhetslagen (lag om jämställdhet mellan kvinnor och män) och lagen om likabehandling. Beslutsfattandet, planeringen, serviceverksamheten och utvärderingen måste vara medvetna om betydelsen av kön och ta hänsyn till andra icke-diskrimineringskriterier, såsom ålder, ursprung, övertygelse och familjeförhållanden.

Jämställdhets- och likvärdighetsarbetet i beslutsfattandet och tjänsterna styrs på stadsnivå av Jämställdhet och likabehandlingsplan 2022–2025. Där ingår mål och åtgärder som härletts från lagar och som verksamhetsområdena och serviceområdena konkretiserar inom referensramen för sin egen verksamhet. Under planeringsperioden är prioriterade områden till exempel de politiska förtroendevaldas etiska verksamhet, användning av metoden för könsmedveten budgetering, minskning av könssegregering i ut-

Framgångar

I Vanda har man utvecklat en process för hållbara upphandlingar som gör det möjligt att ta hänsyn till olika aspekter av hållbarhet vid konkurrensut-sättningar. Genom hållbara upphandlingar föregår staden med gott exempel och främjar företagens hållbara verksamhet.

bildningen och arbetslivet, utveckling av jämställdhets- och likabehandlingsplaneringen i skolor och läroanstalter, en antirasistisk verksamhetskultur, samarbete med organisationer samt utveckling av den digitala tillgängligheten.

Skyldigheten att beakta och integrera köns- och jämställdhetsperspektivet samt likabehandlingsgrunderna (ålder, ursprung, funktionshinder osv.) är stark och härrör från både lagstiftningen och stadsstrategin. Jämställdhets- och likvärdighetsarbetet sker i olika sammanhang i olika delar av organisationen, men det har

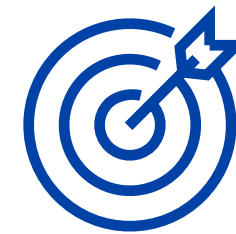
inte blivit en del av huvudriktningen i organisationens verksamhet. Könsperspektivet saknas även i uppenbara sammanhang. Främjandet av jämställdhet betraktas som något som är frivilligt, vilket framgår tydligt av att avsaknaden av jämställdhets- och likabehandlingsperspektivet inte leder till återförvisning till beredning till exempel i processerna för godkännande av program, planer, projekt och rapporter.

Ett koldioxidneutralt Vanda 2030

Vandas mål är att vara koldioxidneutralt 2030. För att uppnå detta mål krävs det att klimatarbetet integreras i all verksamhet. Omsättningen kräver engagemang och åtgärder inte bara från stadsorganisationen, utan också från invånare, företag och sammanslutningar.

Även om de direkta utsläppen från Vanda stadsorganisation endast utgör ungefär tio procent av samtliga utsläpp som uppstår i stadsområdet, är den indirekta effekten av stadsorganisationens verksamhet många gånger större, till exempel genom företag som tillhör stadskoncernen, såsom Vanda Energi, samt genom styrningen av boendet och markanvändningen. Staden bedöms kunna påverka minst fyrtio procent av utsläppen i stadens område med hjälp av styrmedel och genom sina dotterbolag.

Utvecklingen av Vanda stads miljöansvar styrs av stadens gemensamma färdplan för resurskloket, vars innehåll beskrivs närmare i rapportens avsnitt Ett ekologiskt hållbart Vanda. Miljöperspektivet

Framgångar

Växthusgasutsläppen i Vanda har minskat under en lång tid, men förblev oförändrade 2021. Minskningen av utsläppen kan till stor del förknippas med Vanda Energis åtgärder, men även Vanda stadsorganisation har lyckats med att minska utsläppen. I början av 2022 uppnådde Vanda stad det totala kvantitativa energibesparingsmålet på 12 181 MWh (7,5 % av 2015 års energiförbrukning) som fastställdes i energieffektivitetsavtalet för 2017–2025.

och klimatåtgärderna bör synas i all verksamhet i hela organisationen. Målet enligt färdplanen för resurskloket är ett koldioxidneutralt Vanda före 2030, där stadens planering och genomförande är resursklokt, naturen är mångformig, naturresurserna används på ett hållbart sätt och invånarnas, företagens och sammanslutningarnas verksamhetssätt är hållbara. Om målen i färdplanen uppnås skapar de hållbar välfärd och stärker företagens konkurrenskraft och stadens livskraft.

Hållbara upphandlingar

Mer än hälften av stadens budget består av upphandlingar, vilket innebär att det verkligen spelar en stor roll hurdana upphandlingar vi gör. Internationella avtal och mål är också bindande

Utvecklingsobjekt

Perspektivet för jämställdhet och likabehandling ingår ännu inte systematiskt i allt beslutsfattande och all verksamhet inom hela stadsorganisationen.

Utöver energiförbrukningen står trafikutsläppen för en stor del av växthusgasutsläppen i Vanda. Främjandet av en hållbar och mångsidig mobilitet kräver fortfarande många åtgärder, och staden kan inte ensam påverka dem alla.

för kommunerna: FN:s mål för hållbar utveckling Agenda 2030, unionslagstiftningen och avtalen på EU-nivå, den nationella lagsiftningen, såsom kommunlagen, upphandlingslagen, arbetslagsiftningen och speciallagstiftning inom olika branscher, samt den nationella upphandlingsstrategin kräver att hållbar utveckling beaktas i upphandlingar. Också medborgarnas åsikter stöder hållbarhet: enligt en konsumentenkät som genomfördes 2021 (genomförd av: Kantar TNS Agri) anser 80 procent av finländarna att kommunerna bör föregå med gott exempel med hjälp av hållbara upphandlingar.

Vanda stadsstrategi, färdplanen för resurskloket, färdplanen för strategisk upphandling och Vandas egna upphandlingsanvisnin-

gar styr också upphandlingarna i en hållbar riktning. Följande strategiska prioriteringar har fastställts för upphandlingarna:

- 1. Koldioxidneutralitet**
- 2. Cirkulär ekonomi**
- 3. Innovationer**
- 4. Mänskliga rättigheter och rättigheter i arbetslivet vid upphandling**
- 5. Samhällsansvarets sociala perspektiv**
- 6. Delaktiggörande**
- 7. Laglighet och effektivitet**

Serviceenheten för upphandling har utvecklat en process för hållbara upphandlingar: upphandlingarna som ska konkurrensutsättas tas till en utvärderingsgrupp som med hjälp av ett elektroniskt verktyg granskar vilka aspekter av hållbar utveckling som bör beaktas vid den aktuella upphandlingen. I konkurrensutsättningar kan hållbar utveckling beaktas på många olika sätt: i urvalskriterierna, minimikraven eller avtalsvillkoren. Genom upphandling kan man till exempel främja upphandlingar av fordon med låga koldioxidutsläpp, minska skadliga kemikalier i leksaker och förbättra arbetstagarnas rättigheter. Vanda kräver att leverantörerna har lagstadgade jämställdhets- och likabehandlingsplaner när företagets storlek överstiger 30 personer. Till de upphandlingar som bedöms lämpliga anknyts ett sysselsättningsvillkor, med andra ord ska leverantören anställa personer som befinner sig i en svår position på arbetsmarknaden.

Ett rättvist Vanda

Vanda är en Rättvis handel-stad sedan 2015. I enlighet med titeln har Vanda förbundit sig att genom sin verksamhet främja etisk konsumtion, hållbar utveckling och rättvis världshandel. I sina upphandlingar strävar Vanda efter att minimera risken för att produktionen utnyttjar barnarbetskraft, kränker arbetstagarnas rättigheter på andra sätt eller skadar miljön. Tack vare rättvis handel har odlare och arbetstagare i utvecklingsländer möjligheter att förbättra sin försörjning och själva besluta om sin framtid.

I Vanda verkar en Rättvis handel-arbetsgrupp som främjar förverkligandet av Rättvis handel i Vanda. Ett rättvist Vanda byggs genom samarbete – i verksamheten deltar företag, föreningar och församlingar från Vanda. Vanda kommunicerar också aktivt om Rättvis handel-verksamheten och informationsdisken för Ett rättvist Vanda är Vanda stads informationsställen. Under 2021 och 2022 hölls en posterutställning på Vanda stads informationsställen under veckan för rättvis handel för att dela information om de effekter som Rättvis handel har och om arbetsförhållandena i produktionsländerna.

Samarbete och partnerskap

Vanda stad deltar både på stadens nivå och inom verksamhetsområdena i många internationella, nationella och lokala åtaganden, nätverk och samarbetsorgan som stärker olika delområden av hållbar utveckling. Också samarbetet med stadsaktörer, utbildningsorganisationer, församlingar, organisationer och föreningar samt företag i Vanda är viktigt. För att uppnå målen för hållbar utveckling krävs ett omfattande samarbete mellan olika aktörer både regionalt och i större sammanhang, och i samarbetet skapas nya lösningar på komplexa utmaningar när olika perspektiv sammanförs.

Vanda har många projekt som genomförs i ett nätverksliknande samarbete med exempelvis utbildningsorganisationer, företag, organisationer och andra städer. I projekten utvecklas nya verksamhetsmodeller och lösningar. Alla verksamhetsområden och enheter har dock inte resurser för att genomföra projekt, eftersom de inte har reserverats de självfinansieringsandelar som kan krävas för att ansöka om projektfinansiering. Företagssamarbetet bedrivs huvudsakligen inom näringslivstjänsterna och dess betydelse betonas under strategitemat Ett Vanda med livskraft och kompetens i denna rapport. Det är dock viktigt att identifiera potentialen i företagssamarbetet även i andra sammanhang än sysselsättning och näringar.

Organisationssamarbetet är en viktig kanal för stadsbornas deltagande och genomförs inom olika verksamhetsområden och projekt. Enheten för gemensamma tjänster som betjänar alla verksamhetsområden samordnar stadens organisationssamarbete

och anordnar möten där organisationer får berätta om sina behov och önskemål för staden. Många organisationer tillhandahåller tjänster med stor betydelse för stadsborna samt ökar välbefinnandet och gemenskapligheten. Organisationer behöver ofta stöd, till exempel vad gäller resurser och lokaler, och man strävar efter att förbättra organisationernas verksamhetsbetingelser.

I denna rapport betonas det internationella samarbetet särskilt under temat Ett internationellt Vanda och det utvecklas aktivt. Resurserna för samarbete är dock begränsade och därför kan samarbetspotentialen inte utnyttjas på bästa möjliga sätt.

Exempel på nätverk och åtaganden som Vanda deltar i:

Eurocities

Vanda är medlem i nätverket Eurocities som omfattar 190 stora europeiska städer. Goda praxis delas i nätverkets forum och arbetsgrupper, av vilka Vanda deltar aktivt till exempel i grupper som fokuserar på miljö och sociala frågor.

Nordic Safe Cities

Alliansen av nordiska städer delar och utvecklar goda verksamhetssätt för att öka säkerheten, minska polariseringen och bekämpa extremism.

UNESCO Global Network of Learning Cities

Nätverket stöder och utvecklar metoder för livslångt lärande i stä-

der genom kamratlärande och främjar förverkligandet av vart och ett av de 17 målen för hållbar utveckling.

Child Friendly Cities Initiative Network

Vanda ingår i Finlands UNICEF:s modell Barnvänlig kommun och det internationella nätverket Child Friendly Cities som omfattar 37 länder och flera hundra kommuner. I Finland deltar cirka 45 kommuner i nätverket. Vanda stad har samarbetat med CFCI-teammedlemmar och kommunala representanter från Litauens och Polens UNICEF samt med Vandas kinesiska vänort som ansöker om att ansluta sig till CFCI.

Avia-nätverket och Green Deal Manifest

Avia-nätverket är ett nätverk med fokus på Helsingfors-Vanda flygplats, som omfattar mer än 30 aktörer inom den privata, den offentliga och den tredje sektorn. Medlemmarna i nätverket är intresserade av trafiken, logistiken och åtkomligheten på flygplatsen och Aviapolisområdet. Avia-nätverket har som mål att vara koldioxidneutralt före 2030 och nätverkets gemensamma Green Deal-manifest, som publicerades i mars 2023, stöder detta mål. Nätverket vill vara en internationell föregångare för ren och smart mobilitet, främja ansvarsfull turism med respekt för miljön och skapa nya arbetsplatser och välfärd i området.

ICLEI – Local Governments for Sustainability

ICLEI är ett globalt nätverk av mer än 2 500 aktörer inom lokal- och regionförvaltningen från mer än 125 länder. Nätverket främjar systemiskt hållbarhetsarbete i den urbaniserade världen.

Covenant of Mayors for Climate and Energy

Covenant of Mayors for Climate and Energy är ett åtagande av städer och regioner med Europeiska kommissionen för att minska klimatutsläppen och främja anpassning.

Green Deal-avtal för upphandlingar mellan kommuner och staten

Vanda har förbundit sig till följande Green Deal-avtal: minskning av skadliga ämnen vid upphandlingar inom småbarnspedagogik, utsläppsfria byggarbetsplatser, hållbar rivning.

Klimatnätverket Mot en koldioxidneutral kommun (Hinku)

Hinku är kommunernas gemensamma samarbetsnätverk som främjar uppnåendet av klimatmålen.

ETT SOCIALT HÅLLBART VANDA SOM STÄRKER VÄLFÄRDEN

ETT SOCIALT HÅLLBART VANDA SOM STÄRKER VÄLFÄRDEN

Välbefinnande är ett brett begrepp som omfattar olika aspekter av livet. Hälsa, upplevd delaktighet och gemenskaplighet, utbildning och lärande, arbete och försörjning samt en trygg och bekväm livsmiljö är alla faktorer som påverkar en persons upplevda välbefinnande.

I början av 2023 överfördes kommunernas social- och hälsovårdsansvar till de nya välfärdsområdena, och Vanda tillhör Vanda och Kervo välfärdsområde. Att ta hand om stadsbornas välfärd i en vidare bemärkelse är dock fortfarande en viktig prioritering för Vanda. I Vanda styrs välfärdsarbetet av ett välfärdsprogram där satsningar på välbefinnande förstås som verksamhet som berör alla stadsbor och som förebygger problem.

I välfärdsarbetet är det av yttersta vikt att fästa särskild uppmärksamhet vid de grupper som befinner sig i en svagare position och att rikta särskilt stöd där det behövs. I Vanda är skillnaderna mellan bostadsområdena och den regionala segregationen ännu inte lika stora som i större städer, och Vanda vill förebygga och vända segregationstrenden. Arbetet styrs av programmet Ett socialt hållbart Vanda och åtgärderna enligt programmet sträcker sig till alla verksamhetsområden i staden. I programmet styrs åtgärder och stöd särskilt till de områden där det enligt vissa kriterier avseende befolkningsstrukturen finns risk för en negativ segregationsutveckling.

Coronapandemin hade många negativa effekter på Vandabornas välbefinnande. Den upplevda ensamheten och till exempel ångesten bland ungdomar ökade. Belastningen på hälso- och sjukvårds-

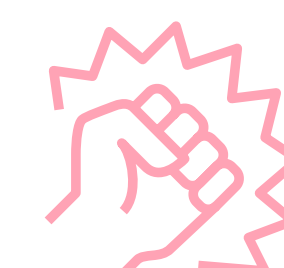
tjänsterna lämnade efter sig en stor vårdskuld. År 2022 var också kriget i Ukraina, energikrisen och de stigande livsmedelspriserna faktorer som försvårade situationen särskilt för de mest utsatta. Dessa kriser återspeglas i några av rapportens indikatorer som negativ utveckling. I Vanda har det gjorts mycket utvecklingsarbete och vidtagits många åtgärder för att mildra krisernas effekter och detta arbete fortsätter.

Säkerhet

Med stadssäkerhet avses stadsbornas övergripande säkerhet i vardagen, vilket är grunden för stadsbornas välbefinnande. Stadssäkerheten i Vanda styrs av **en säkerhetsplan**. Förverkligandet av säkerhet och en känsla av säkerhet kräver samarbete mellan olika aktörer och påverkas av många faktorer, såsom en säker boende- och arbetsmiljö, befolkningens jämlikhet och trafikplanering. Genom säkerhetsplanering förebyggs olika problem och skapas resiliens för att hantera kriser, vilket kräver aktuell information och god säkerhetsledning.

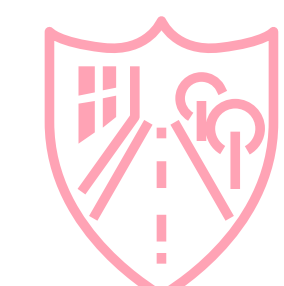
I Vanda har säkerhetsutmaningarna under de senaste åren till stor del kopplats till coronapandemin och marginaliseringen. Våldet i

Brottslighet, brott / 1000 invånare, 2021

 118,83

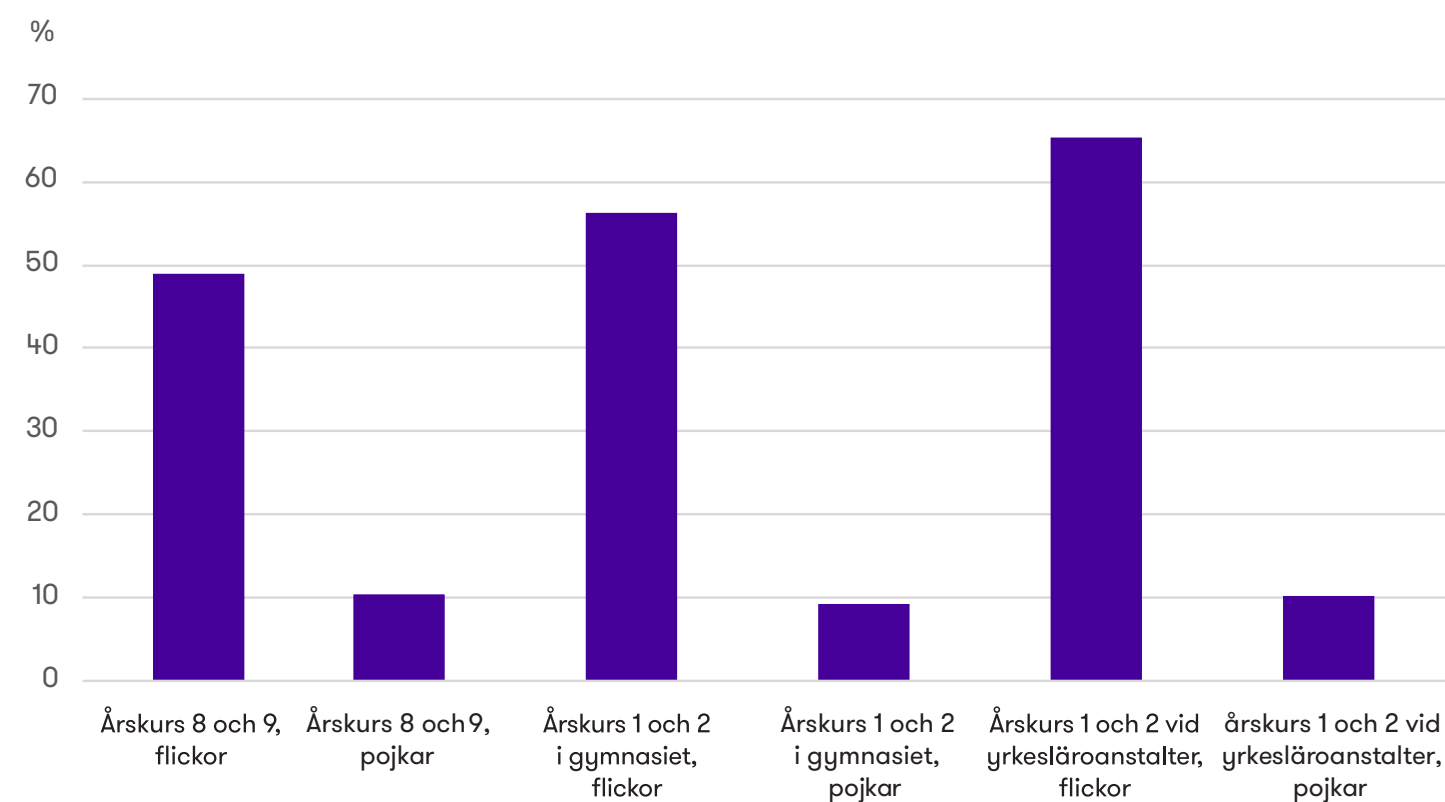
Källa: Statistikcentralen

Gatusäkerhetsindex, 2020

 17,3

Källa: Poliisihallitus

Upplevd störande förslag eller sexuellt ofredande under året, 2021

Källa: Sotkanet.fi (THL)

nära relationer har ökat under coronapandemin i och med att våldsam samt beteende flyttade in i hemmen, vilket berör särskilt kvinnor och de mest utsatta grupperna. Ungdomars våld och störande beteende har ökat. Oro och osäkerhet orsakas också av rusmedelsbruk och droghandel. I Vanda prioriteras inom det sektorsövergripande säkerhetsarbetet våld i nära relationer, berusningsmedel, ungdomar och säker mobilitet. Utöver detta är säkerhetsledning och könsmedvetenhet övergripande teman i säkerhetsarbetet.

I säkerhetsplanen ingår åtgärder från olika verksamhetsområden med anknytning till planens tematiska prioriteringar. Ofta är det

bästa sättet att förebygga problem att rikta resurser och utvecklingsarbete till permanent verksamhet och befintliga tjänster. Nya uppslag har också gjorts; till exempel har yrkesutbildade personer som arbetar med ungdomar utbildats om identifiering av och ingripande i radikaliserings och våldsam extremism.

I Vanda främjas invånarnas säkerhetskänsla genom att bland annat ta i bruk principerna för tryggare rum i alla stadens lokaler. Tryggare rum är platser som ger de närvarande en känsla av fysisk, psykisk och social trygghet. Målet är att ingen ska behöva utsättas för någon form av diskriminering, mobbning, trakasserier eller våld. Aktiva åtgärder vidtas för att förebygga dessa fenomen och man ingriper omedelbart i situationer där de förekommer. Tryggare rum är också åtkomliga och tillgängliga. I principerna för tryggare rum ingår respekt för andra och att alla ges utrymme att vara sig själva. Vid införandet av principerna är det viktigt att ta hänsyn till alla som använder lokalen och formulera principerna tillsammans med dem.

Initiativet att införa **principerna för tryggare rum** kom från Barnvänlig kommun-arbetet. Särskilt barn och ungdomar tillbringar mycket tid i stadens lokaler och evenemang, så det är av största vikt att de är trygga. Säkerheten i lokalerna gäller dock för alla användare. Lokaler som är trygga för barn är trygga för alla.

Förebyggande av och ingripande i mobbning är en viktig del av det arbete som utförs för barnens säkerhet. I daghemmen, skolorna och läroanstalterna i Vanda förebygger man mobbning aktivt och ingriper i mobbningssituationer med låg tröskel. I början av

läsåret 2022–2023 har ett nytt åtgärdsprogram för att förebygga och ingripa i mobbning tagits i bruk i skolorna i Vanda. Varje daghem, skola och läroanstalt i Vanda preciserar programmet utifrån sin egen verksamhet. I programmet ingår nio åtgärder för att förebygga mobbning och ingripa i eventuella mobbningssituationer.

Gemenskapens välbefinnande stärks genom att stödja elevernas deltagande i planeringen och utvecklingen av välfärdsarbetet. Till exempel uppmuntras eleverna att reflektera över hur alla har det bra i skolan och hur atmosfären i klassrummet kan stärkas. I Vanda genomförs också evenemangsdagar och -veckor med välfärdstema. I vissa skolor används också kamratmedling (Verso) och verksamhetsmodellen KiVa-skola. Dessutom utser varje skola ett antimobbningsteam som arbetar aktivt för att förebygga och ingripa i mobbning redan i ett tidigt skede.

Erfarenheterna av **sexuella trakasserier** har ökat bland högsta-dieelever och elever på andra stadiet. Eftersom sexuella trakasserier också har diskuterats i Finland mycket mer de senaste åren, kan man tänka sig att ungdomar kan identifiera olämpligt beteende bättre än tidigare, vilket bidrar till de ökade siffrorna. Det är dock viktigt att fästa allt mer uppmärksamhet vid att förebygga och ingripa i trakasserier. Precis som med mobbning, har förebyggandet av sexuella trakasserier till stor del att göra med att stärka en bra och förtroendefull atmosfär i skolorna. Sexualfostran spelar också en viktig roll för att hjälpa barn och ungdomar att identifiera och sätta ord på trakasserier som de stöter på. Identifiering av de egna gränserna och respekt för andra är en viktig del av sexualfostran.

Inom småbarnspedagogiken uppmärksammar Vanda också förebyggande av och ingripande i mobbning samt säkerhetsfärdigheter och kropps- och känslöfostran.

Säkerhet är kopplad till god förvaltning, kommunal demokrati och delaktighet. I maj 2022 godkände Vanda stadsfullmäktige de **etiska principerna för förtroendevalda**. Målet för de etiska principerna är att garantera kommunal förvaltningsverksamhet av hög kvalitet, kommuninvånarnas förtroende för beslutsfattandet och en jämlik behandling av såväl förtroendevalda som kommuninvånare i de förtroendevaldas verksamhet. Principerna gäller också förhållandet mellan de förtroendevalda och dem som är anställda vid staden.

Utgångspunkten i de förtroendevaldas verksamhet är ett sakligt och jämlikt uppträdande som respekterar den andra. Målsättningen är en tryggare miljö, där var och en tryggt kan delta i de förtroendevaldas verksamhet som de individer de är, utan rädsla för osakligt bemötande eller trakasserier. För osakligt bemötande gäller nolltolerans.

Olika åsikter och motsatta, ibland också skarpa ståndpunkter hör till den politiska debatten. Var och en ska ändå bemöta andra på ett uppskattande och respektfullt sätt. Man kan argumentera och ha många åsikter om saker utan att sära andra. Man behöver dock inte tolerera någon annans osakliga uppförande. När någon upplever sig ha blivit osakligt bemött bör man sträva efter att utreda saken så att en positiv atmosfär mellan de förtroendevalda kan uppnås igen och den gemensamma verksamheten kan fortsätta sakligt och respektfullt.

Delaktighet

Stadsbornas delaktighet är en viktig faktor för såväl välfärden som transparensen i förvaltningen och förverkligandet av demokratin. Röstning är en grundläggande form av delaktighet och en hörnsten i den kommunala demokratin. Valdeltagandet och dess inverkan på jämlikheten är ett tema som man kommer att fästa särskild uppmärksamhet vid i Vanda på grund av det låga valdeltagandet i föregående val. Också andra former av delaktighet och direkt påverkan utvecklas aktivt i Vanda.

När Vanda 2021 valdes till Europas innovationsstad på framfart beslutade staden att använda 300 000 euro av prispengarna för att möjliggöra nya innovationer genom en innovationstävling. År 2022 anordnades **innovationstävlingen Urbana innovationer av varierande storlek**, genom vilken stadsbor, företag, organisationer och föreningar fick lägga fram idéer och nya uppslag i kategorierna blomstrande stadscentrum, god vardagsservice och bekämpning av klimatförändringen. Till tävlingen lämnades in 174 olika förslag, varav 15 fick finansiering. Upphovsmännen bakom idéerna som finansierades genomför dessa olika sociala innovationer av varierande storlek under 2023. Nästa innovationstävling torde äga rum 2024.

Vanda stad har sedan 2021 uppmuntrat stadsborna att delta i utvecklingen av bostadsområdena genom **deltagande budgetering**. Deltagande budgetering är en metod för invånarväxelverkan där invånarna får möjligheter att besluta om användningen av stadens medel för en viss penningssumma samt delta i planeringen

Valdeltagande, välfärdsområdesvalet 2022

38,1 %

Källa: SVT, välfärdsområdesvalet

Andelen kvinnor i stadsfullmäktige, 2022

55,22 %

och beslutsfattandet. Invånarna får en genuin upplevelse av delaktighet, deras åsikter hörs och deras påverkan leder till konkreta åtgärder, vilket ökar välfärden, gemenskapligheten och trivsamteten i områdena.

Deltagande budgetering har använts i Vanda för att minska välfärdsskillnaderna mellan områdena och invånarna i flera projekt där man har försökt nå olika invånargrupper och inspirera dem att gå med i deltagandeprocessen. Det finns också samarbete med

lokala aktörer, såsom organisationer, bibliotek, skolor, daghem och ungdomsgårdar. Den deltagande budgeteringen utvidgas till hela staden under 2023.

För genomförandet av den deltagande budgeteringen används **tjänsten OsallistuvaVantaa.fi**. Tjänsten samlar aktuella möjligheter till delaktighet och påverkan till ett ställe. Plattformen fungerar som en bra interaktionskanal mellan staden och invånarna, eftersom man i tjänsten kan publicera enkäter, ordna webbdiskussioner och kommunicera om projektens framsteg. På webbplatsen kan invånarna bekanta sig med och delta i projekt och planer samt utvecklingen av bostadsområdena i Vanda.

I Vanda styr **programmet Osallistuva Vantaa** utvecklingen av möjligheterna att delta och påverka 2022–2025. Genomförandet av programmet samordnas av en tvärsektoriell arbetsgrupp. Personalen får stöd av teamet för delaktighetstjänster som utvecklar och upprätthåller olika delaktighetsmetoder, såsom invånarråd, dialogmetoder, en elektronisk miljö för delaktighet och deltagande budgetering. Dessutom anordnar delaktighetstjänsterna utbildningar och nätverksverksamhet för personalen.

Vandabornas upplevelse av delaktighet och nöjdhet med möjligheterna till att delta och påverka följs upp genom en årlig enkätundersökning. Resultaten från enkäten som genomfördes i årsskiftet 2021–2022 visar att Vandabornas upplevelse av delaktighet hade stärkts efter föregående års enkät. Genomsnittet för delaktighetssindikatorn var 78,4. Tillfredsställelsen med möjligheterna att

delta och påverka hade ökat något och 36 procent av respondenterna var ganska eller mycket nöjda med dem.

I Vanda var **valdeltagandet** vid välfärdsområdesvalet 2022 svagast i hela landet med endast 38,1 procent, vilket är betydligt lägre än vid tidigare val. Särskilt bland väljare med ett annat modersmål än nationalspråken var valdeltagandet lågt och det fanns betydande regionala skillnader i valdeltagandet inom Vanda. Röstning är en mycket viktig form av deltagande och med tanke på demokratiutvecklingen är det låga valdeltagandet oroande. Kommunernas och städernas centralvalnämnder ansvarar för att organisera valen och deras uppgift är att se till att valen genomförs lagenligt och är oberoende. Det är viktigt att se till att väljarna känner att det verkligen är möjligt att rösta.

I Vanda ville man ta reda på vilka faktorer som ligger bakom det sjunkande valdeltagandet, hur valdeltagandet fördelas regionalt och demografiskt och varför Vandabor har avstått från att rösta. Av ämnet genomfördes en undersökning där man använde material från Statistikcentralens register och enkätmaterial.

Av undersökningen framgick att kandidatnomineringen spelar en viktig roll för beslutet om att rösta eller inte rösta, och många avstod från att rösta för att de inte hittade en lämplig kandidat. Dessutom fanns det brister i tillgången till information. Särskilt bland invånarna med ett annat modersmål än nationalspråken visste inte alla huruvida de är röstberättigade och de hade inte fått tillräcklig information om vad valet handlade om. Fler kandidater med ett annat

Framgångar

Verkställandet av principerna för trygga rum i alla stadens lokaler främjar den upplevda tryggheten och en verksamhetskultur där man visar respekt för varandra.

modersmål än nationalspråken främjar också valdeltagandet hos den flerspråkiga befolkningen. Om det finns valförrättare med ett annat modersmål än nationalspråken, sprids informationen via dem också till olika gemenskaper.

Under våren 2023 hålls det riksdagsval i Finland och Vanda har planerat olika åtgärder för att öka valdeltagandet. Vanda har satt upp egna mål för regeringsprogrammet som presenteras och främjas tillsammans med kandidaterna från Vanda på fyra Vantaudu vaaleille-evenemang i februari–mars. Evenemangen ska tas till platser, där människor redan är. Vanda genomför också en aktiveringskampanj där information förs till bostadsområdena med en valbil. Om valet sprids information aktivt och på så många språk som möjligt. Vanda har ett nära samarbete med olika invandrarorganisationer och man kommer också att informera om valet på deras evenemang.

Av undersökningen framgick att placeringen av förhandsröstningsställena till platser där invånarna rör sig påverkar valdeltagandet.

Att rösta måste vara enkelt och smidigt för att få så många osäkra väljare som möjligt att rösta. Förhandsröstningsställena i Vanda ligger i olika delar av staden, längs bra kollektivtrafikförbindelser och i närheten av servicen i bostadsområdena.

Barn, ungdomar och barnfamiljer

FN:s barnkonvention gäller i Finland som en rättsakt på lagnivå, vilket innebär att den förpliktar alla som är verksamma i kommunsektorn. Vanda stad har förbundit sig att öka barnvänligheten och ansökt om och blivit antagen till UNICEF:s modell **Barnvänlig kommun** 2021. Modellen Barnvänlig kommun är ett verktyg som UNICEF tillhandahåller för kommunerna. Den hjälper kommunerna att fatta rätta beslut med tanke på barnens välbefinnande och se till att barnens rättigheter tillgodoses så bra som möjligt i vardagen för alla barn, även dem som har det sämre ställt.

Barnvänlig kommun-arbetet inleddes med en kartläggning av nuläget där många anställda vid staden, stadens partner och Vandabor, särskilt barn och ungdomar, deltog. Baserat på kartläggningen sammanställdes verksamhetsplanen Barnvänlig kommun som stadsstyrelsen godkände i december 2021. I planen ingår fem mål och 14 åtgärder. Åtgärderna är till exempel utveckling av kamratkommunikation mellan barn och ungdomar, ökad interaktion mellan barn och ungdomar samt ledningen och beslutsfattarna, införande av principerna för tryggare rum samt ökad kunskap hos personalen och förtroendevalda om barnets rättigheter. Vanda stad kan få ett Barnvänlig kommun-erkännande 2024 om

Barnfattigdom, 2021

12,6 %

Källa: Sotkanet.fi (THL);

den lyckas uppnå sina mål och främja barnets rättigheter i kommunen.

Kunskapsbaserad ledning, med andra ord systematiskt insamlad information och dess utnyttjande på alla verksamhetsnivåer, är av yttersta vikt i välfärdsarbetet. I synnerhet är empirisk kunskap från stadsborna en värdefull informationskälla för utvecklingen av tjänsterna och beslutsfattandet. Institutet för hälsa och välfärds **enkät Hälsa i skolan** samlar vartannat år information om välbefinnandet, hälsan och delaktigheten hos barn i skolåldern och ungdomar som studerar på andra stadiet. Den longitudinella undersökningen möjliggör långtidsuppföljning och jämförelse av resultaten från Vanda med resultaten från andra områden och hela landet. Svaren från barnen och ungdomarna i Vanda kan också granskas enligt kön och härkomst. Resultaten från Vanda stads enkät Hälsa i skolan har samlats till plattformen Power BI som är öppen för alla. Det finns mycket lite systematisk välfärdsinforma-

barnfamiljer som får utkomststöd, 2021

16,9 %

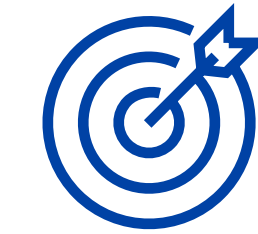
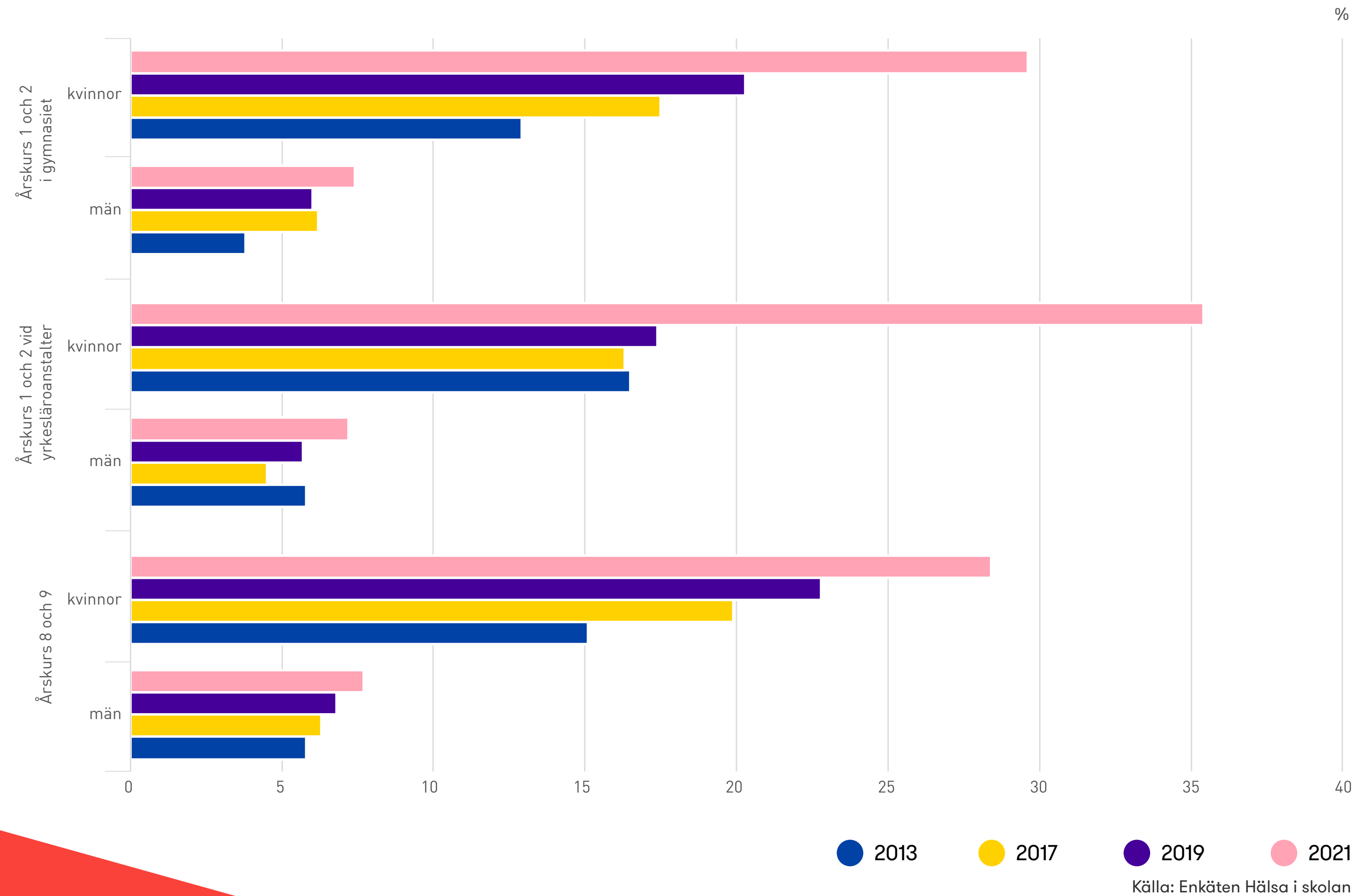
Källa: Sotkanet.fi (THL)

tion om **barn under skolåldern** på nationell och kommunal nivå. Detta kommer att förbättras när Institutet för hälsa och välfärd år 2024 sammanställer enkätmaterialet FinLapset från barn under skolåldern och deras vårdnadshavare.

Coronapandemins effekter på barns och ungas välbefinnande återspeglas i resultaten från enkäten Hälsa i skolan. Barn och unga upplever i stor utsträckning ångest och utmattning och särskilt oro-väckande framstår utvecklingen av flickornas situation. Coronapandemin har orsakat både vårdskuld och inlärningsunderskott, och övergången till distansundervisning påverkade många ungdomars välbefinnande och skolgång negativt. Utmaningarna har tacklats genom att öka resurserna till exempelvis mentalvårdstjänsterna för barn och ungdomar och till specialungdomsarbetet.

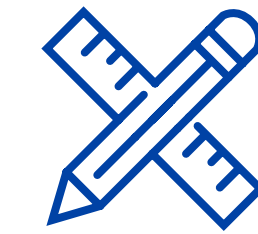
I **ungdomsarbetet** har man identifierat behovet av att få en bild i realtid av hur ungdomarna mår i områdena. SOS Barnbyar har

Barn som upplever ångest

Framgångar

Utvidgning av den deltagande budgeteringen till hela staden ökar välbefinnandet och stadsbornas delaktighet samt främjar en trivsam stadsmiljö som uppfyller stadsbornas önskemål.

Utvecklingsobjekt

Bristen på utbildad arbetskraft försvårar välfärdsarbetet och till exempel tillhandahållandet av högklassig och jämlik småbarnspedagogik. Särskild uppmärksamhet fästs nu vid stadens attraktions- och hållkraft som arbetsgivare.

startat ett projekt för att bygga en datainsamlingsmodell för det regionala ungdomsarbetet för ungdomstjänsterna i Vanda. Modellen som ska byggas grundar sig på att få fram ungdomars erfarenheter och perspektiv och den byggs tillsammans med ungdomar med hjälp av servicedesign.

Förutom coronan försvårar de stigande mat- och energipriserna situationen för många familjer. Barnfattigdomen, med andra ord andelen barn under 18 år som bor i låginkomsthushåll, hade redan ökat något under 2021 jämfört med tidigare år. **Barnfattigdom** är ett komplext fenomen med olika konsekvenser för barns och ungas

välbefinnande, hälsa och delaktighet. För barnens välbefinnande är hela familjens välbefinnande centralt, och ojämlikhet under barndomen har också långtgående effekter på barnets hela framtid. I Vanda bör mer uppmärksamhet fästas vid barnfamiljers fattigdom och dess orsaker och följder.

I samarbete mellan Vanda stad och det nya välfärdsområdet har man utvecklat tjänster som riktar sig till barnfamiljer för att göra det lättare för stadsborna att få olika tjänster under samma tak. Just nu pågår arbetet för att utveckla en **verksamhetsmodell med familjecentraler** där både tjänster som barnfamiljer använder, såsom rådgivnings- och mentalvårdstjänster, och öppna mötesplatser i anslutning till dem, finns på samma ställe. Modellen intensifierar samarbetet mellan olika aktörer och till exempel organisationer har deltagit i utvecklingsarbetet. Målet är att skapa lågtröskeltjänster som är lättillgängliga för alla. Den första familjecentralen inrättas i anslutning till Björkbyns öppna mötesplats i östra Vanda och nästa planeras till Myrbacka i västra Vanda. Inom ramen för verksamhetsmodellen pilottestas mångprofessionella familjecentralsteam för att på ett heltäckande sätt kunna tillgodose familjernas servicebehov. I fortsättningen ingår det i verksamheten också bland annat utlåning av utrustning för NEPSY-familjer och spridningen av stöd för psykisk hälsa till lokala organisationer.

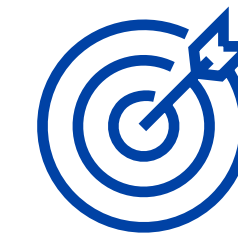
Barnens och ungdomarnas delaktighet och välbefinnande utvecklas också i **hobbyverksamheten** i Vanda. Vanda vill erbjuda alla barn möjligheter till hobbyer, oavsett familjens situation. Stödet till hobbyverksamheten främjar barns välbefinnande, delaktighet och

jämlikhet. Genom hobbyer kan barn hitta sin egen gemenskap och segregationsrisken minskar. **Aktiva Vanda** erbjuder grundskoleeleverna i Vanda lika möjligheter att delta i trevliga och gratis hobbyer i närheten av skolan och hemmet. Verksamheten är en del av den nationella Finlandsmodellen för hobbyverksamhet som kombinerar beaktandet av barns och ungdomars hobbyönskemål, samordningen av befintliga goda praxis och verksamhetssätt samt samarbetet mellan skolan och hobbyaktörerna. År 2023 fastställs modellen i ungdomslagen.

I Vanda ordnas hobbyer utifrån barns och ungdomars önskemål som har samlats in genom olika enkäter. För att så många barn som möjligt ska kunna dra nytta av verksamheten som erbjuds måste man i fortsättningen fästa mer uppmärksamhet vid kommunikationskanalerna och flerspråkig kommunikation. Framför allt har det varit en utmaning att uppmuntra högskoleelever att delta i hobbyverksamheten.

I Vanda möjliggörs musikhobbyer med låg tröskel av **Tempo-orkesteri** som inledde sin verksamhet 2009. Orkestern startades av Vanda Musikinstitut i skolorna Länsimäen och Kytöpuiston koulu. Hobbyverksamheten i Tempo-orkesteri har genom åren blivit en etablerad del av skolbarns vardag och ett bildningstillägg till grundskolans fostringsarbete. För närvarande finns denna verksamhet i sex olika skolor runtom i Vanda.

Tempo-orkesteri stärker gemenskapsandan mellan ungdomar med olika bakgrund. Det finns inga inträdesprov för orkestern och både

Framgångar

Stöd till fostran, utbildning och lärande och därmed jämlikhet har främjats genom ett nära sektorsövergripande samarbete.

Utvecklingsobjekt

Coronapandemin, energikrisen och de stigande priserna försvårar vardagen för stadsborna och utmanar välfärden och jämlikheten på många olika sätt. Coronapandemins effekter på till exempel barns och ungas välbefinnande är långvariga. Man ska fortsätta att satsa på dessa frågor i ett sektorsövergripande samarbete, även tillsammans med välfärdsområdet.

Aktuell och tillförlitlig information är grunden för ett bra och effektivt beslutsfattande. Strukturerna för kunskapsbaserad ledning utvecklas såväl på stadsnivå som inom sektorerna.

undervisningen och tillgången till instrumenten är gratis för eleverna. Skolornas lärare hjälper med att få med ungdomar i verksamheten som kan ha särskild nytta av den. För undervisningen ansvarar kvalificerade lärare som är bekanta med Tempo-orkesteris verksamhetssätt. I verksamheten deltar skolor i områden där hobbymöjligheter med låg tröskel har saknats. Spelandet i Tempo-orkesteri har utvecklat kompisrelationer och stärkt elevernas sociala färdigheter och skolmotivation.

Fostran, utbildning och lärande

Att tillhandahålla småbarnspedagogik och utbildning samt stödja kontinuerligt lärande är kärnan i kommunernas grundläggande arbete och en viktig del av främjandet av målen för hållbar utveckling. I Finland har jämlik, gratis och högklassig grundläggande utbildning länge ansetts vara ett centralt värde och en källa till stolthet. I Finland utvidgades läroplikten till andra stadiet 2021. Den senaste tiden har man dock fått oroväckande nyheter om sjunkande kunskapsnivåer och skillnader mellan olika grupper i lärandet och utbildningen. Utbildningen måste kontinuerligt utvecklas och stödjas för att säkerställa en hög kunskapsnivå och likabehandling under hela studievägen.

Vanda vill satsa på kontinuerligt lärande för alla åldersgrupper, vilket i stor utsträckning är kopplat till såväl välfärd och jämlikhet som arbetslivet och regionens livskraft. År 2020 anslöt sig Vanda till Unescos internationella nätverk **Learning Cites**. I nätverket som omfattar 294 städer från olika håll i världen delar man med

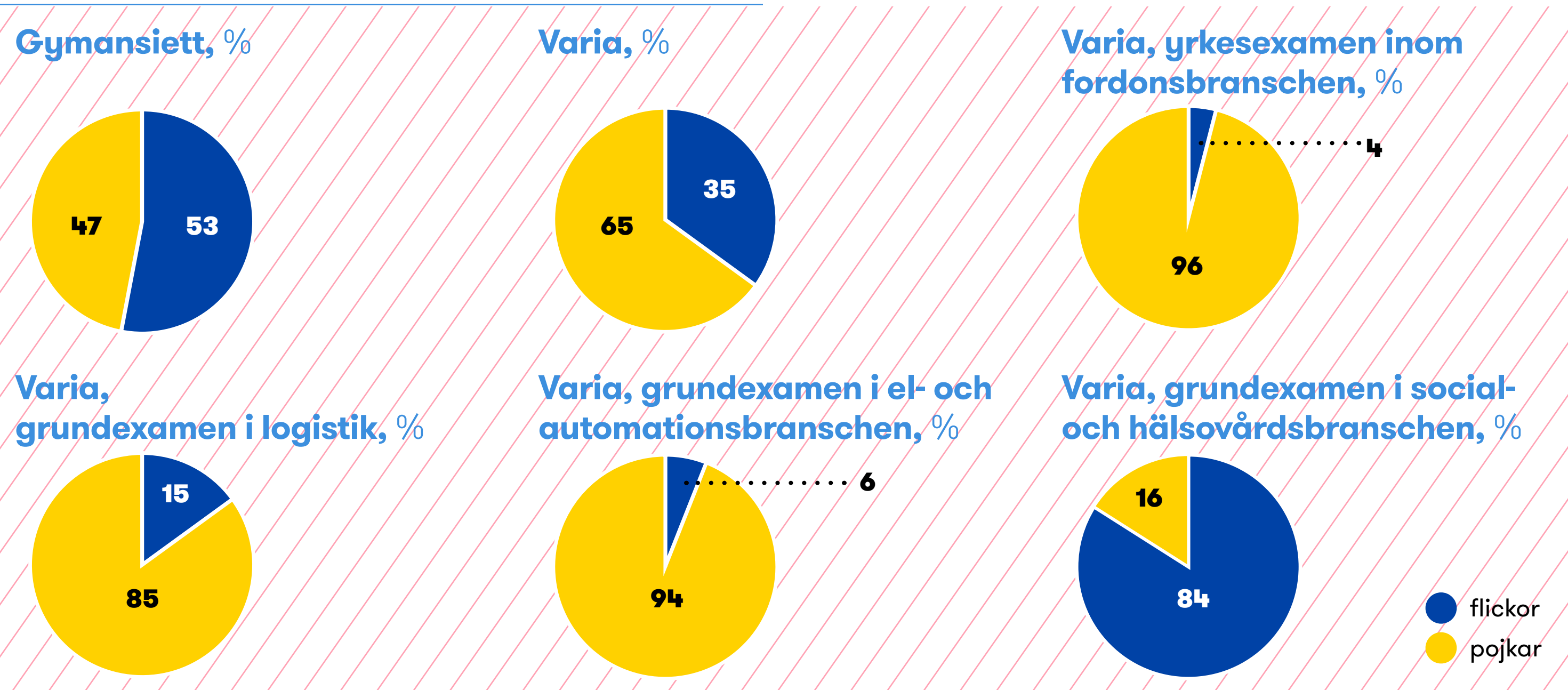
17-24-åringar utan utbildningsplats, 2021

Källa: Sotkanet.fi (THL)

Könsfördelningen bland ungdomar som fått utbildningsplats på gymnasiet respektive Varia, 2022

Källa: Vanda stad

barn som hoppar över skoltider minst en gång i veckan, årskurs 8 och 9, 2021

Källa: Sotkanet.fi (THL)

Sysselsättning bland utexaminerade från Varia, 1 år efter examen, 2020

Källa: Vipunen

sig av kunskaper, färdigheter och erfarenheter av utvecklingen av livslångt lärande. Arbetet styrs av FN:s mål för hållbar utveckling. Vanda har grundat ett eget nätverk **Aina oppiva Vantaa** där man delar med sig av kunskap och stöder medlemmarna i nätverket att hitta samarbetspartner. Nätverkets viktigaste mål är att främja livs-

långt lärande på lika villkor för alla Vandabor, att stödja en höjning av utbildningsnivån och att öka välbefinnandet genom lärande.

Inom småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen har man i Finland förbundit sig till **principerna för inkludering**. Med inkludering avses att varje barn har rätt till tidigt och lämpligt stöd, samtidigt som barnets delaktighet i gruppen och rätt att lära sig som en del av gruppen förverkligas. Tidigt och lämpligt stöd har långvariga positiva effekter på barnets lärande. Skolornas utmaningar med inkludering har diskuterats mycket i offentligheten i Finland på den senaste tiden, och förverkligandet av inkludering kräver kontinuerligt arbete av både lärarna och hela arbetsgemenskapen inom småbarnspedagogiken och i skolorna. I Vanda utvecklas gemensamt engagemang för principerna för inkludering och effektivt tidigt stöd till exempel genom att stärka personalens kompetens och det mångprofessionella samarbetet och genom att utveckla stödets inriktning och effektivitet.

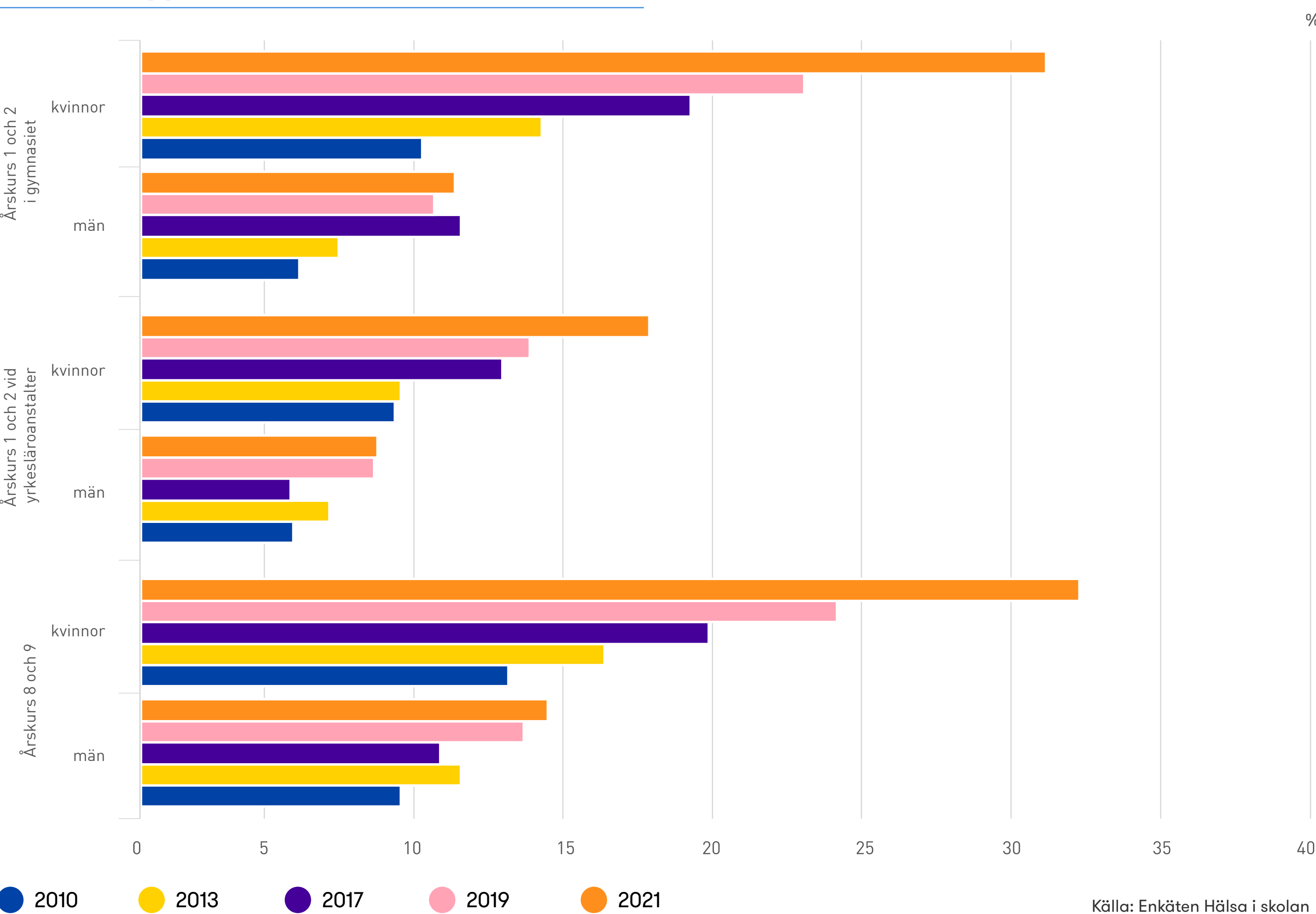
Som en del av den helhet som stöder principerna för inkludering har man inom småbarnspedagogiken i Vanda tagit i bruk utbildningshelheten **ProVaka** – stöd till sociala färdigheter genom att utveckla daghemmets verksamhetskultur. Detta är en långvarig utbildnings- och handledningshelhet för personalen inom småbarnspedagogiken. Enligt undersökningar och Vandas egna bedömningar är barnens vanligaste stödbehov förknippade med brister i de socioemotionella färdigheterna, såsom svårigheter i självreglering och trotsigt eller aggressivt beteende. Det är just på dessa delområden som man har konstaterat att den finländska

småbarnspedagogiken brister och stöd borde erbjudas mer systematiskt. ProVaka stärker personalens kompetens så att de bättre kan stödja barnens socioemotionella färdigheter. På detta sätt bidrar utbildningen till en effektivare och grundligare integrering av principerna om inkludering i den grundläggande verksamheten och verksamhetskulturen inom småbarnspedagogiken.

Inom **småbarnspedagogiken** i Vanda har sedan 2019 fyra **kuratorer arbetat som psykologernas arbetspar** för att stödja föräldrarna, barnen och daghemspersonalen. Tidigt stöd förebygger för egen del att barnens och familjernas problem växer. Verksamhetsmodellen syftar till att nå särskilt de familjer som har svårt att söka hjälp via andra kanaler. Till exempel kan språket vara ett hinder för att få hjälp och mer än hälften av kuratorernas kunder talar ett annat språk än finska som modersmål. Tjänstens effektivitet har följts upp genom regelbundna enkäter. Kunderna upplever att de har fått stöd i föräldraskapet, förtroende för sin egen föräldraförmåga och metoder för att agera med barnet i utmanande situationer. Daghemspersonalen har fått mångprofessionellt stöd för sitt eget arbete och för att föra saker på tal med föräldrarna.

Regional segregation, vilket Vanda strävar efter att förebygga bland annat genom åtgärderna i programmet Ett socialt hållbart Vanda, innebär utmaningar också för daghem och skolor och försvagar förverkligandet av jämlikhet. Vanda har ansökt om jämlikhetsunderstöd från staten, som riktas till olika enheter för att stödja utbildning enligt vissa kriterier relaterade till regionens be-

Barn som upplever skoltrötthet

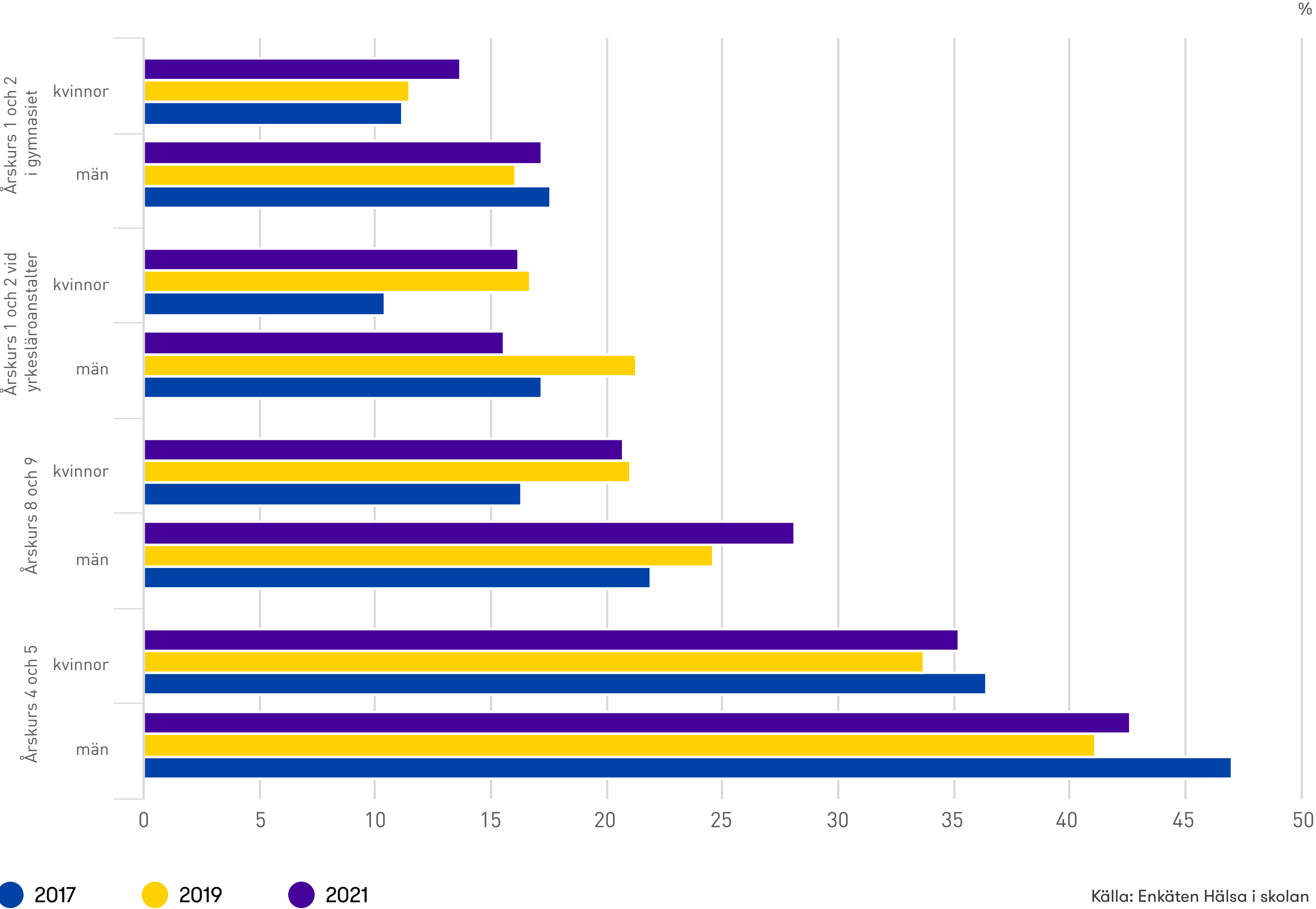

folkning för att minska segregationens effekter. Understödet har till exempel använts för att anställa speciallärare på deltid till övergångsskeden, resurslärare, assistenter och flerspråkiga handledare. Man strävar efter att tygla segregationsutvecklingen genom modellen som utvecklas i **projektet Yhteinen koulu (En gemensam skola)**, som syftar till att minska skolsegregationen. Syftet med projektet är att skapa permanenta strukturer för samarbete mellan stadens olika verksamhetsområden för långsiktigt arbete med den flerdimensionella utmaning som segregationen utgör.

Vanda är Finlands mest internationella stad där cirka 23 procent av stadsborna har ett annat modersmål än nationalspråken. Åldersfördelningen för befolkningen med ett annat modersmål än nationalspråken är betydligt lägre än för den finskspråkiga befolkningen, vilket återspeglas i skolorna och inom småbarnspedagogiken i Vanda. Cirka 28 procent av skoleleverna studerar **finska och finsk litteratur som andraspråk** i separata grupper. I Finland har man på sistone diskuterat lämpligheten av dessa grupper för de elever som har goda finskakunskaper och som skulle kunna delta i modersmålsundervisningen. I Vanda avser man därför förtydliga valet av lärokurs och ge bättre anvisningar om det. Alla lärares språkmedvetenhet ökas till exempel genom ett nätverk av ansvariga för språkmedvetenhet. De största språkgrupperna i skolorna i Vanda är ryska, estniska, arabiska, somaliska och albanska, och inom undervisningen i elevens eget modersmål som kompletterar den grundläggande utbildningen studeras över 30 olika modersmål i Vanda.

Källa: Enkäten Hälsa i skolan

Barn som rör sig minst en timme om dagen

Källa: Enkäten Hälsa i skolan

Studier visar att inlärningsresultaten och välbefinnandet för elever med ett annat modersmål än nationalspråken är på en lägre nivå än genomsnittet i grundskolorna, och i Vanda har man sedan 2020 anställt **flerspråkiga handledare** för att stödja dem. Handledarna stöder eleverna i planeringen av studierna, övergångsskedena, målsättningen samt med de emotionella färdigheterna och interaktionsfärdigheterna. De stöder också familjer och samarbetar med andra instanser som tillhandahåller tjänster för ungdomar. Handledarnas arbete stärker skolans viktiga roll som aktör i integrationen och intensifierar samarbetet mellan skolorna och familjerna. Såväl skolornas som elevernas och familjernas respons på handledarnas arbete har varit positiv och arbetsbeskrivningen vidareutvecklas för att bättre tillgodose behoven.

Samarbetet mellan hemmet och skolan samt elevernas välbefinnande har också utvecklats i Undervisnings- och kulturministeriets **projekt Engagerande arbete i skolgemenskapen (SKY)** som Vanda deltar i. Syftet med projektet är att skapa en verksamhetsmodell som stöder elevernas anknytning till skolgemenskapen och minskar frånvaron. I projektet har man pilottestat undervisningen av emotionella färdigheter och interaktionsfärdigheter för högstadieelever och tilläggsutbildning om emotionella färdigheter och positiv pedagogik för lärare samt främjat skolornas verksamhetsmodeller mot mobbning. En modell för att ta itu med frånvaro har planerats och genomförts på stadsnivå.

I **övergången mellan den grundläggande utbildningen och andra stadiet** har man i Vanda bedrivit ett långsiktigt samar-

Andelen lediga vakanser och obehöriga lärare och speciallärare inom småbarnspedagogiken, 02/2023

47%

Källa: Vanda stad

te under flera år. År 2022 infördes en ny utbildning som handleder för examensutbildning i hela landet som har börjat väl i Vanda. I ett samarbete mellan ungdomstjänsterna, den grundläggande utbildningen och andra stadiet har man utvecklat case manager-verksamhet, där man arbetar med vissa ungdomar mer långsiktigt under övergångsskedet. Informationsöverföringen mellan den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen har intensifierats i Vanda och den kommer att vidareutvecklas. Rutinerna för informationsöverföring bör i fortsättningen även utvecklas nationellt. Också stödet till studievägar för studerande med funktionsnedsättning har identifierats som en utmaning: Vanda har inget utbildningsutbud för dessa studeranden och utbudet i huvudstadsregionen är inte tillräckligt i förhållande till behoven.

Samarbetet mellan olika parter har intensifierats också vid läroanstalterna på andra stadiet. Vid yrkesläroanstalten **Varia** ledde det höga antalet avhopp till att man identifierade ett behov av att ha

ungdomsarbetare i läroanstaltens lokaler. En verksamhetsmodell som innefattar samarbete mellan skolan och ungdomstjänsterna utvecklades först i projektet Keskeyttämisestä kohtamiseen (Från avhopp till ett möte), som 2022 gjordes till en permanent del av verksamheten. Sammanlagt åtta ungdomsarbetare arbetar på alla Varias verksamhetsställen och i deras arbete ingår i synnerhet att identifiera, stödja och öka välbefinnandet hos studerande som riskerar att avbryta sina studier. I samband med detta har också samarbetet mellan den grundläggande utbildningen och Varia intensifierats.

Åren 2021–2022 har Varia i samarbete med Annie Advisor Oy utvecklat och pilottestat botten **Annie** som ger studerande lågtröskelstöd genom att skicka dem regelbundna textmeddelanden och fråga om deras stödbehov. Beroende på stödbehovet hänvisar botten den studerande till rätt kontaktperson. Sedan tjänsten infördes har man i Varia observerat en betydande minskning av antalet avhopp. De studerandes respons har varit positiv; de har upplevt att tröskeln att be om hjälp med olika problem har minskat tack vare botten, vilket har hjälpt dem att framskrida i sina studier. De studerandes välbefinnande och orkande förstärks av medvetenheten om att man bryr sig om dem och att det finns stöd och hjälp att tillgå.

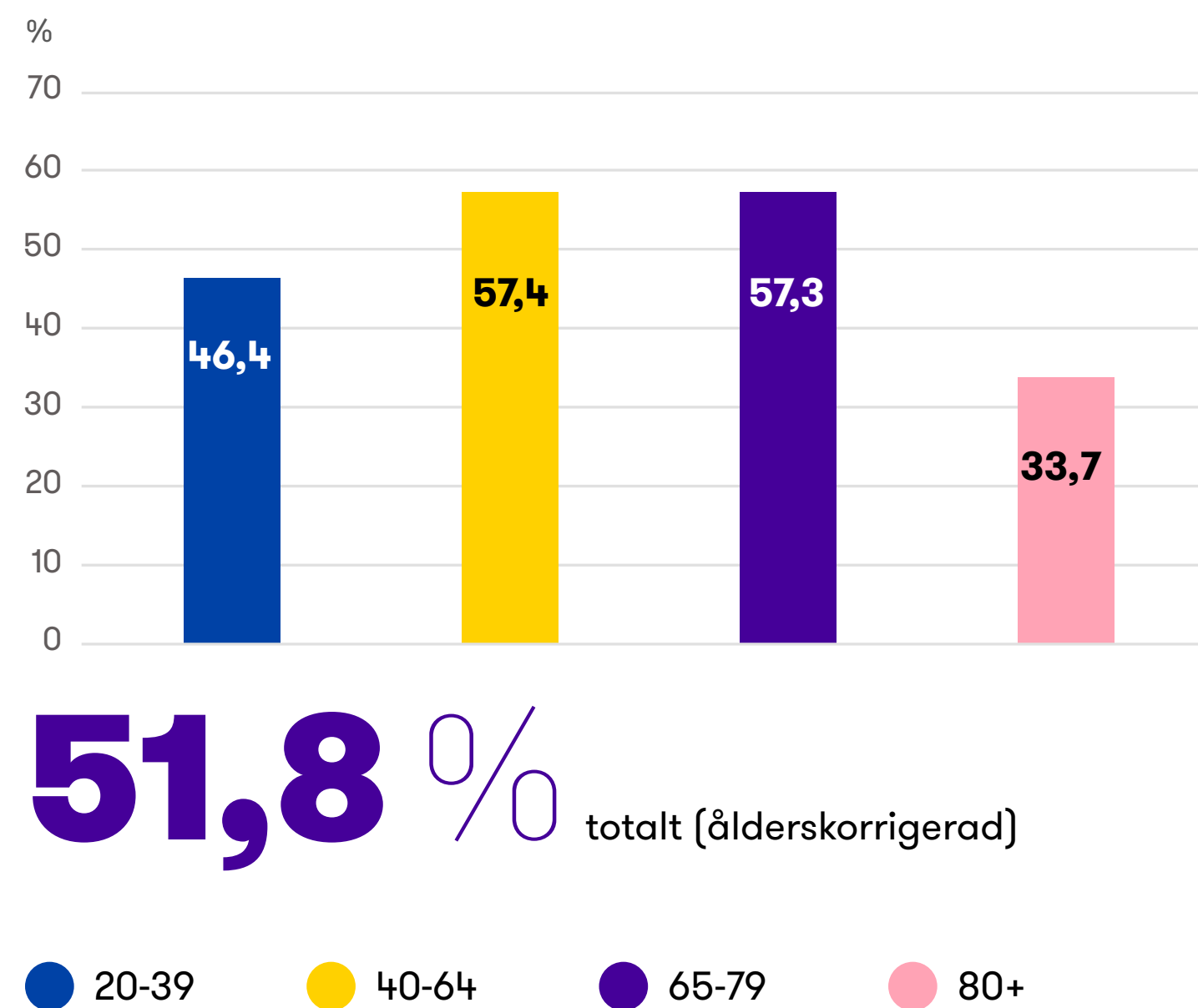
Arbetskraftsbristen utmanar välfärdsarbetet

I Vanda, liksom i hela Finland, är utmaningarna med tillgången på kvalificerad arbetskraft allt större i många branscher. I Vanda råder det brist på social- och hälsovårdspersonal och lärare och speciallärare inom småbarnspedagogiken, vilket har en betydande inver-

kan på stadens förmåga att tillhandahålla högklassiga tjänster och ta hand om stadsbornas välbefinnande. I Vanda har man tagit fram ett **program för personaltillgänglighet** för 2022–2024 som syftar till att stödja stadens attraktions- och hållkraft som arbetsgivare. Programmet betonar utvecklingen av ledarskapet som en hållkraftsfaktor och innehåller också åtgärder för att öka personalens välbefinnande och kompetensutveckling. Staden strävar efter att påverka

Andel personer som upplever en genomsnittlig god livskvalitet, 2021

Källa: Huvudstadsregionens välfärdsenkät 2021

det nationella beslutsfattandet för att öka antalet startplatser inom de studieområden där det råder brist på experter.

Arbetskraftsbristen orsakar stora utmaningar inom **småbarnspedagogiken**, där andelen lediga vakanser och obehöriga lärare och speciallärare för närvarande är redan 47 procent. År 2021 var den motsvarande siffran 34 procent. Arbetskraftsbristen orsakar många utmaningar i daghemmens vardag och i värsta fall måste daghemmens öppettider begränsas. Situationen försvagar förutsättningarna för en högklassig småbarnspedagogik och påverkar personalens arbetshälsa negativt. Hösten 2022 inrättades en tillgänglighetsarbetsgrupp för småbarnspedagogiken som har planerat och genomfört olika åtgärder för att öka attraktions- och hållkraften. Dessa är bland annat öppen rekrytering, utveckling av rekryteringsmarknadsföringen, utveckling av den befintliga personalens kompetens och behörighetsvägar till exempel genom läroavtalsutbildningar samt ökning av antalet praktikplatser och utveckling av praktiken. Dessutom är det viktigt att fästa uppmärksamhet vid personalens orkande och arbetshälsa.

Ungdomsarbetet står inför stora utmaningar i tillgången på arbetskraft trots aktiv rekrytering. Nästan en tredjedel av vakanserna inom ungdomsarbetet är lediga. Genom olika arrangemang har man anställt obehöriga ungdomsarbetare och timanställda för att underlätta arbetskraftsbristen. Trots detta har man varit tvungen att begränsa ungdomsgårdarnas öppettider, stänga gårdar under en begränsad tid och minska det uppsökande ungdomsarbetet på grund av den allvarliga arbetskraftsbristen.

Bristen på kunnig arbetskraft medför utmaningar också för flera tjänster som i början av 2023 överfördes från staden till Vanda och Kervo välfärdsområde. **Inom barnskyddet** innebär bristen på utbildade socialarbetare stora utmaningar och leder till allt längre köer till tjänsterna. Välfärdsområdet fortsätter arbetet för att utveckla processerna och ledarskapet samt personalens arbetshälsa som redan inletts vid Vanda stad.

Inom **stödtjänsterna för familjer** som också överfördes till välfärdsområdet är utmaningarna med personaltillgängligheten särskilt uppenbara inom yrkesgrupperna psykologer, socialarbetare och läkare. Bristen har delvis kompensats genom köpta tjänster eller inhyrd arbetskraft, men det är inte möjligt i alla uppgifter. Utmaningarna med tillgången på personal har återspeglats som dröjsmål i tillgången till service, särskilt inom familjerådgivningens och barnatillsynsmännens tjänster. Processerna och tjänsterna utvecklas kontinuerligt för att tillgodose kundernas servicebehov trots utmaningarna till följd av arbetskraftsbristen.

Den vuxna befolkningen

Den vuxna befolkningens välbefinnande ökas och ojämlikheten minskar i Vanda genom många olika åtgärder som bland annat rör hälsa, delaktighet och gemenskaplighet. Målet är också att ta tjänsterna nära invånarna genom att erbjuda dem där människorna vistas även annars och genom att göra uppsökande arbete. Genom att rikta tjänster till alla invånare förebyggs problem, men samtidigt måste man fästa särskild uppmärksamhet vid de mest utsatta grupperna.

Välfärdsfenomen och utvecklingen av välfärden är förknippade med många faktorer som är kopplade till varandra. Till exempel är bostadslösheten ett komplext fenomen med många sammanlänkade bakgrundsfaktorer. Efter överföringen av social- och hälsovårdstjänsterna från staden till välfärdsområdet är det viktigt att garantera ett effektivt samarbete mellan staden och välfärdsområdet och en övergripande samordning av sådana helheter där båda parterna erbjuder tjänster. I den sektorsövergripande samordningen och dess strukturer bör man fästa uppmärksamhet vid att upprätthålla och främja människornas övergripande välbefinnande.

För att staden också i fortsättningen ska kunna stödja stadsbornas välbefinnande effektivt är det viktigt att få aktuell information. Förutsättningarna för **kunskapsbaserad ledning** har delvis försvagats i Vanda efter att välfärdsområdena inledde sin verksamhet, vilket har att göra med att Vanda i fortsättningen endast kommer att få information på välfärdsområdesnivå från THL:s enkät Hälsosamma Finland som mäter den vuxna befolkningens välbefinnande i stor utsträckning. Stadens beslut om att inte beställa kommunspecifik information om enkätens resultat försvagar den kunskapsbas utifrån vilken åtgärder och utvecklingsarbete för den vuxna befolkningens välbefinnande planeras och leds.

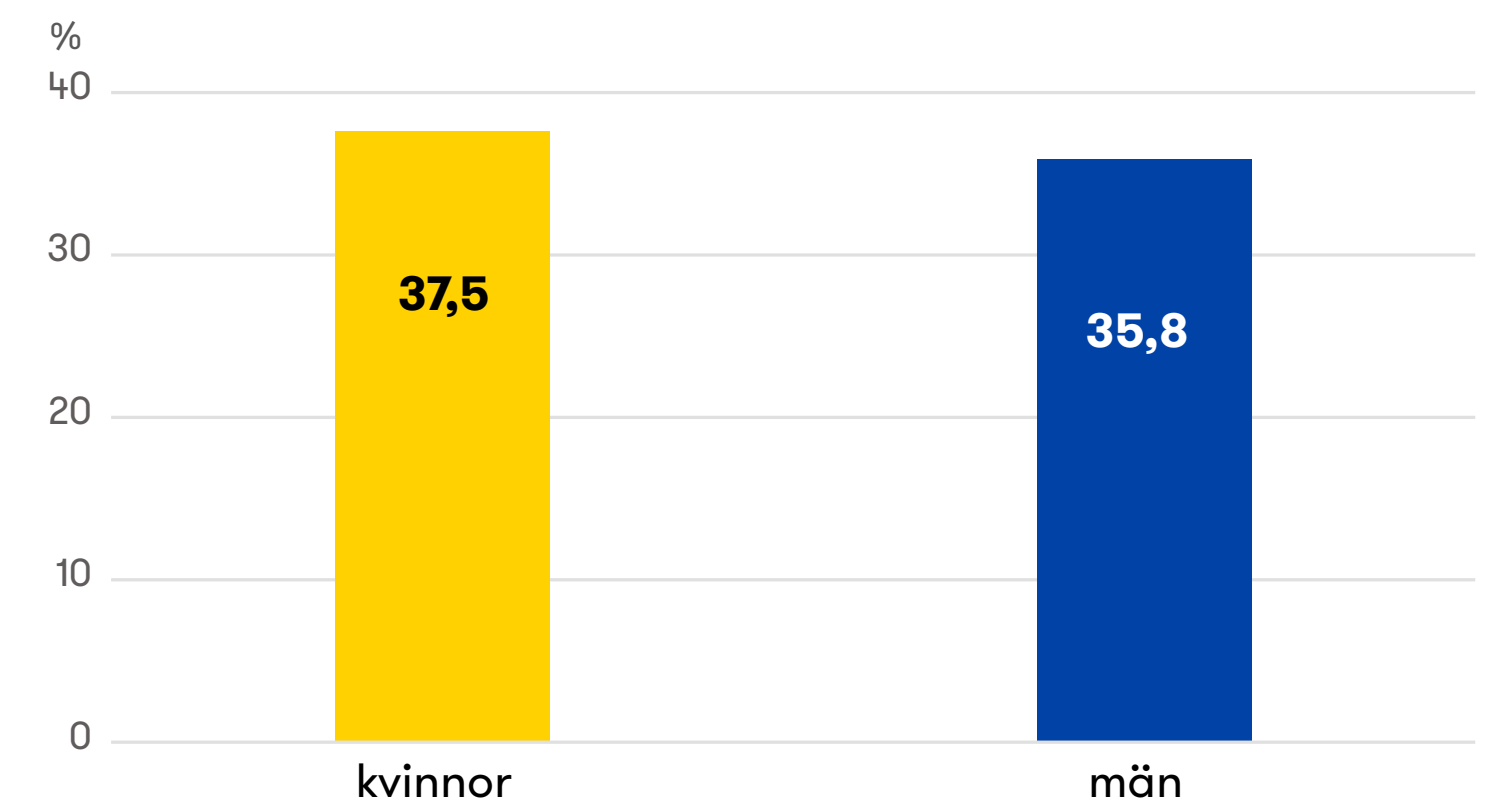
Gemenskapskänslan är en fast del av välbefinnandet och städerna spelar en viktig roll för att skapa offentliga rum som skapar förutsättningar för gemenskaplighet och främjar gemenskaplighet. Sådana rum är till exempel biblioteken och invånarhusen som har en mångsidig och betydande roll i stödet för välbefinnandet.

Biblioteken stöder kontinuerligt lärande för alla invånare och lika möjligheter till bildning och kultur. De främjar också i stor utsträckning såväl gemenskapligheten som cirkulär ekonomi och delningsekonomi, inte bara genom sin grundläggande verksamhet, alltså utlåningen av böcker, utan även genom att erbjuda olika tjänster och möten. I Vanda finns det ett omfattande biblioteksnätverk med sammanlagt elva bibliotek i olika delar av staden. Dessutom betjänar bokbussen områden där det inte finns ett eget bibliotek. Biblioteken erbjuder invånarna olika lokaler och gemensamma datorer. Förutom bokutlåning har biblioteken utlåning av annat material; år 2022 utökades utbudet till att omfatta bland annat skräpplockare, energimätare, inträdesbiljetter och säsongskort.

Biblioteken är viktiga mötesplatser för stadsborna och där ordnas olika aktiviteter som ökar gemenskapligheten för människor i olika åldrar. Verksamhet har planerats tillsammans med ungdomar och klubbverksamhet för barn och unga har startats i fyra bibliotek. För vuxna har det ordnats bokcirklar, inklusive en klimatbokcirkel 2022, språkcaféer och gemenskapliga språkinlärningsaktiviteter. Frivilliga har tagit böcker hem till äldre, ordnat olika klubbar och gett digitalt stöd, och samarbete görs även med organisationer.

Möjligheter till olika aktiviteter och gemenskaplighet erbjuds också i **invånarhusen** i Vanda. De är gemensamma lokaler som är öppna för alla och där bland annat organisationer och frivilliga ordnar mycket verksamhet. Invånarhusen minskar ensamheten och marginaliseringen och erbjuder möjligheter till delaktighet. De ökar gemenskapligheten och kontakterna mellan invånare, olika

Andelen personer som upplever att den egna hälsan är högst medelmåttig, 2021

36,6 % totalt

Källa: Huvudstadsregionens välfärdsenkät 2021

sammanslutningar och staden. Under de senaste åren har flera nya invånarhus grundats i Vanda. Till exempel renoverades det tidigare biblioteket i Björkby till ett invånarhus som erbjuder möjligheter till fritidsaktiviteter och volontärarbete. I invånarhuset i Björkby ordnas också gemensamma måltider inom ramen för nätverket Gemensamt bord som erbjuder mathjälp med svinmat.

Efter att **kriget i Ukraina** började inrättades i invånarhuset i Björkby ett **hjälpcenter** tillsammans med Mannerheims Barnskydds-

förbund. Där får människor som flyr från Ukraina stöd, råd och materiell hjälp. Vid hjälpcentret arbetar en anställd från Vanda stad och MLL:s Nylands distrikt. I verksamheten deltar också andra organisationer och företag. I hjälpcentret ordnas olika aktiviteter, och där kan man tillbringa tid, dricka kaffe och prata med andra i en liknande situation. För barn finns en lekplats med frivilliga som kan ukrainska eller ryska.

Vanda främjar stadsbornas **hälsa och välfärd** genom att skapa olika kundorienterade tjänster och göra dem lättillgängliga. **Må Bra-servicen** som startade i Vanda 2020 är en kostnadsfri livsstils- vägledningstjänst som huvudsakligen är avsedd för Vandabor som fyllt 18 år. Tjänstens mål är att göra bestående livsstilsförändring- ar och förbättra hälsovanorna på ett sätt som utgår från kunden. I tjänsten ingår regelbundna vägledningmöten med en mentor och en hälsoapp. Med programmet har man åstadkommit betydande livs- stilsförändringar och kostnadsbesparingar i hälso- och sjukvården.

Munhälsovården anordnade olika **invånarmöten** med låg tröskel 2020–2022. Syftet med tjänsten var att hitta de stadsbor som har ett stort behov av munhälsovård men som inte på egen hand söker sig till tjänsterna. De hänvisades till munhälsovårdstjänsterna och egenvården av munnen. Syftet med tjänsten var att öka invånar- nas intresse och ansvar för sitt eget välbefinnande och förståelse av hur deras eget handlande påverkar hälsan.

Lågtröskelservicen erbjöds till stadsborna på välbekanta platser, såsom på öppna mötesplatser, ungdomsgårdar, bibliotek, kvar-

Relativ fattigdom, 2021

10,9 %

Källa: Sotkanet.fi (THL)

Personer som fått utkomststöd under en lång tid under året, % av invånare, 2021

3,9 %

Källa: Sotkanet.fi (THL)

tersklubbar och invånarhus. Vid popup-ställena erbjöds en indivi- duell bedömning av vårdbehovet för personer i olika åldrar. Under projektet genomfördes under åren 2020–2022 sammanlagt 162 gruppträffar där mer än 3 000 stadsbor i olika åldrar deltog. Des- sutom nådde man över 8 000 barn och ungdomar på sommarmål- tidsevenemanget. Över 500 bedömningar av vårdbehovet och fort- satta tidsbokningar gjordes. Verksamhetsmodellen har integrerats i

Bostadslöshet, personer, 2022

291

Källa: Ara

Ginikoefficient, 2021

26,3

Källa: Sotkanet.fi (THL)

verksamheten vid de öppna mötesplatserna och andra platser med låg tröskel, och den kommer att fortsätta efter att munhälsovården överförts till Vanda och Kervo välfärdsområde.

Serviceområdet för motion och idrott inledde på grund av coronan en ny digital tjänst, **virtuella gympastunder**, i november 2020. Tjänsten är öppen för alla, kostnadsfri och tillgänglig utan inlogg-

ning. De virtuella gympastunderna har spelat en mycket viktig roll för att människorna ska fortsätta att vara fysiskt aktiva, vilket betonades särskilt hos äldre under coronaåren. Förutom fysisk träning främjar de virtuella gympastunderna känslan av delaktighet. Under 2020–2021 har de virtuella gympastunderna haft tusentals användare varje månad, i bästa fall nästan 30 000 genomförda gympasessioner per månad. De virtuella gympastunderna finns fortfarande tillgängliga för alla på webbplatsen Vantaa.fi. På webbplatsen finns ett stort antal inspelningar och några veckovisa direktsändningar.

I Vanda strävar man efter att främja tjänsterna för äldre och deras välbefinnande på ett övergripande och förebyggande sätt. I Finland kommer befolkningens åldrande att avsevärt förändra samhällets strukturer, och utvecklingen kommer att accelerera under de kommande åren. Vi måste fästa mycket uppmärksamhet vid äldres välbefinnande och fullskaliga delaktighet.

Ett åldersvänligt Vanda är en vision om en stad där varje senior kan leva sitt liv på det sätt man själv vill. I september 2021 anslöt sig Vanda stad på äldrerådets initiativ till Världshälsoorganisationen WHO:s nätverk Age-friendly cities and communities. I nätverket ingår 1 363 städer från 47 länder och det syftar till att förbättra och främja levnadsvillkoren för den äldre befolkningen. Vanda har som mål att främja och utveckla åldersvänligt stadsbyggande, tillgängliga tjänster och medborgarsamhällets verksamhet i all planering, beredning, beslutsfattande, genomförande och uppföljning av stadens och det framtida välfärdsområdets verksamhet.

Ett av målen för Vanda stads välfärdsplan för den äldre befolkningen 2018–2022 blev att förebygga marginalisering bland äldre, till exempel genom uppsökande äldrearbete. **MEK Kiinnekotia** inleddes 2020 med målet att skapa en modell för uppsökande äldrearbete i Vanda, hitta äldre i behov av hjälp, utveckla tjänsterna för äldre och stödja ett meningsfullt och människovärdigt boende i hemmet. Projektet nådde 130 äldre personer som riskerar att marginaliseras eller är ensamma och man gav dem stöd med att ta kontroll över sina egna liv. I projektet startades grupper som erbjuder äldre missbrukare gratis och kontinuerlig verksamhet samt stöd och hjälp i deras dagliga liv. Det uppsökande äldrearbetet stöder äldres självständighet och ökar deras välbefinnande. Efter projektet fortsätter arbetet i välfärdsområdet och utvecklingen av verksamheten kommer att fortsätta inom ramen för projektet Hyvä ikä (En bra ålder) i samarbete med välfärdsområdet, städer och organisationer.

Vad gäller fattigdom och ojämlikhet samt det övergripande välbefinnandet är betydelsen av det egna hemmet omätbar stor. **Hemlösheten** har minskat i Finland med hjälp av principen Bostad först, där bostaden anses vara en grundläggande rättighet och en grund för att lösa en persons problem med livshanteringen, inte en konsekvens av att problemen har lösts. Finlands mål är att halvera bostadslösheten före 2023 och helt eliminera bostadslösheten före 2027. För att uppnå målet har ett samarbetsprogram för att halvera bostadslösheten inletts med viktiga stadsregioner, serviceproducenter och organisationer.

I Vanda arbetar man ständigt för att eliminera bostadslösheten. År 2021 ökades antalet nödinkvarteringsplatser och inleddes ett **projekt för förebyggande av bostadslöshet**. I projektet för förebyggande av bostadslöshet utvecklas tjänster för de mest utsatta och dem som behöver sektorsövergripande och omfattande stöd, främst för hemlösa och de Vandabor som riskerar att bli hemlösa.

I projektet utvecklas ett sektorsövergripande uppsökande arbetssätt som kombinerar social- och hälsovårdens kompetens och erfarenhetsexpertis. Teamet gör uppsökande arbete på gatan och i samarbetspartners lokaler med målgruppen och ger mångprofessionell servicevägledning och råd. Verksamheten har som mål att få kunderna till de tjänster som man bekräftat att de behöver och att stötta dem med att lösa sin bostadssituation.

Ett team bestående av en sjukskötare och en socialarbetare utvecklar det sektorsövergripande samarbetet i hanteringen av ärenden för hemlösa målgrupper och skapar en modell för kund- och behovsbaserad bostadsrådgivning. Under projektet 2/2021–9/2022 nådde det uppsökande teamet 118 personer, varav 39 har fått en bostad och 22 har beviljats stödboende. Dessutom har man hittat en lösning på sju personers bostadslöshet. I bostadsrådgivningen anordnades 2022 ett Walk-in-evenemang där 35 kunder deltog. Femton av dem fick en bostad och fyra fick stanna kvar i sin bostad.

Det fanns 227 bostadslösa i Vanda 2020 och 219 bostadslösa 2021, men 2022 hade antalet bostadslösa ökat tydligt till 291. Förändringen förklaras delvis av att det uppsökande arbetet inom projektet

för förebyggande av bostadslöshet når kunder som inte tidigare har varit kända och som nu ingår i statistiken och omfattas av tjänsterna. Uppgifter om bostadslöshet har också fyllts i mer noggrant. Långtidsarbetslösheten har fortsatt att minska i Vanda, men korttidsarbetslösheten har troligen ökat trots statistiska perspektiv. Serviceskulden från coronatiden inom social- och hälsovårdstjänsterna samt prisökningarna påverkar denna utveckling och försvagar situationen för redan utsatta grupper ytterligare.

Delaktighet och gemenskaplighet är en fast del av välbefinnandet och kan också kombineras med andra mål för hållbar utveckling, såsom minskning av fattigdom och hunger samt klimatarbete. Dessa perspektiv kombineras i **Gemensamt bord**-verksamheten, där mathjälp kombineras med minskat matsvinn och gemensam verksamhet. I Finland utgör livsmedelskonsumtionen i genomsnitt 20–25 procent av en konsuments klimatpåverkan. Varje år uppstår cirka 650 miljoner kilo livsmedelsavfall i Finland, varav ungefär hälften utgörs av matsvinnet. Gemensamt bord-nätverket i Vanda bekämpar matsvinn genom att donera svinnsmat till invånare i behov av mathjälp. Genom sin verksamhet sysselsätter det långtidsarbetslösa och frivilliga i logistik-, köks- och lagerbranscherna.

Gemensamt bord är en modell för utnyttjande av svinnsmat och gemenskaplig mathjälp som utvecklats i Vanda. Den samlar ihop

aktörer i staden, kyrkan, den tredje sektorn och läroanstalter för att utnyttja svinnsmat. I nätverket ingår mer än 50 aktiva svinnsmatdonatorer (grossister, butiker, livsmedelsfabriker) och 86 organisationer och stadens invånarhus som delar ut mathjälpen på olika sätt. Med finns också lutherska församlingar och andra kyrkor. Cirka 5 500 människor får mathjälp varje vecka.

Verksamhetens hjärta är Vanda stads svinnsmatsterminal. Mängden svinnsmat som passerar genom terminalen har minskat kraftigt sedan kriget i Ukraina började 2022: från cirka 14 000 kilo till 10 000 kilo per vecka. Orsaken är att livsmedelsfabrikernas matsvinn har

minskat. Samtidigt syns effekterna av coronapandemin och de stigande livsmedelspriserna i behovet av mathjälp, även om effekterna inte är direkta. Behovet av mathjälp har ökat och å andra sidan slutade vissa äldre att komma till mathjälpen under pandemin, vilket är oroande. Mathjälpen utnyttjas mest av mindre bemedlade äldre, särskilt kvinnor.

ETT EKOLOGISKT HÅLLBART VANDA

Ett ekologiskt hållbart Vanda

Vanda bidrar till det internationella målet att begränsa den globala uppvärmningen till högst 1,5 grader. Staden har satt som mål att vara koldioxidneutral före 2030, vilket innebär att staden kommer att minska sina utsläpp med 80 procent jämfört med 1990 års nivå före 2030. För att uppnå koldioxidneutralitet har man utarbetat färdplanen för resurskloket som stöd för strategitemat Ett ekologiskt hållbart Vanda.

- År 2021 var växthusgasutsläppen i Vanda cirka 872 kt koldioxidkvivalenter (CO₂-ekv.), vilket innebär att växthusgasutsläppen var nästan oförändrade jämfört med föregående år, då motsvarande siffra var 871 kt CO₂-ekv. För att staden ska vara koldioxidneutral måste utsläppen vara 215 kt CO₂-ekv. år 2030.

Vandas färdplan för resurskloket antogs 2018 och uppdateringen inför den nya fullmäktigeperioden i februari 2022. Målet med den uppdaterade färdplanen för resurskloket är ett koldioxid neutralt Vanda före 2030, där stadens planering och genomförande är resursklokt, naturen är mångformig, naturresurserna används på ett hållbart sätt och invånarnas, företagens och sammanslutningarnas verksamhetssätt är hållbara.

Resan mot målet görs längs de sex vägarna i färdplanen för resurskloket: Samhällsstruktur och mobilitet, Koldioxidneutral energi, Materialens livscykel och cirkulär ekonomi, Mångformig natur, Ett hållbart Vanda samt Kolsänkor och kompensation.

Visionen för resursvisdomens färdplan 2030

Framgångar

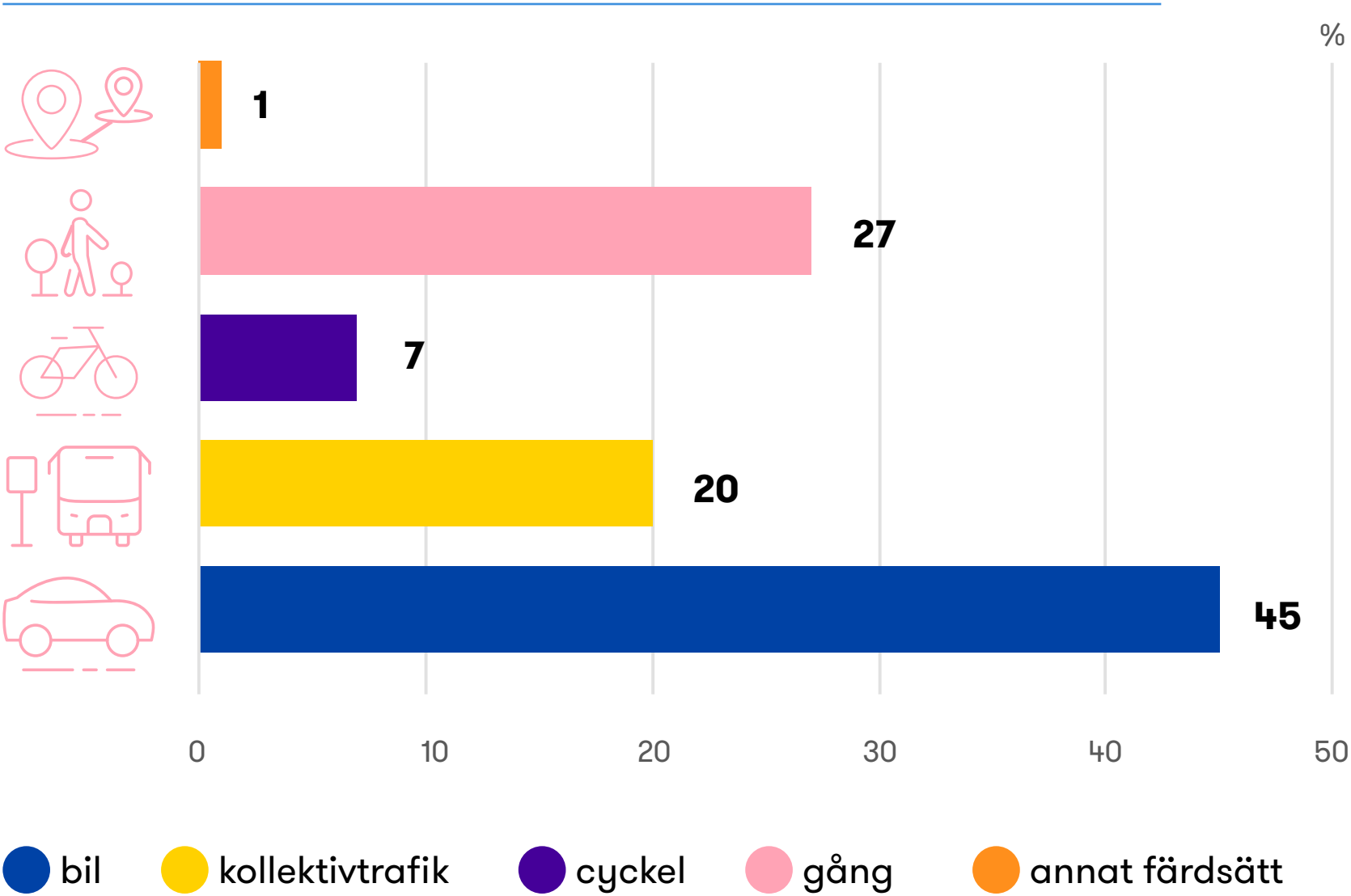
Den nya generalplanen trädde i kraft i början av 2023 och tar hänsyn till alla mål för hållbar utveckling. Det finns betydligt fler naturskyddsområden i generalplanen än tidigare. Den kommande spårvägen främjar hållbar mobilitet och skapar förutsättningar för att minska regionala ojämlikheter.

En sammanfattning av genomförandet av åtgärderna i Vandas färdplan för resurskloket antecknas årligen i miljöansvarsrapporten. Rapporten beskriver också goda exempel som gjorts i staden under året för att främja klimatfrågor och resurskloket. Våren 2023 kan man utöver miljöansvarsrapporten även följa framskridandet av åtgärderna i färdplanen för resurskloket på åtgärdsnivå med applikationen Miljövakten som finns tillgänglig på stadens webbplats.

Samhällsstruktur och mobilitet

En resursklok samhällsstruktur möjliggör en hållbar och utsläppsnål livsstil, hållbara färd sätt och värnande om naturens värden för Vandaborna. Vad gäller genomförandet av miljöansvaret är det viktigt att minska belastningen på miljön och investera i gröna, hållbara och tillgängliga lösningar och offentliga rum samt att öka möjligheterna till deltagande, integrerad och hållbar planering av boendesamhällena. Växthusgasutsläppen i Vanda kan avsevärt

Fördelning av färd sätten, 2018

Källa: HRT

Växthusgasutsläppen, 2021

minskas genom markanvändningslösningar, till exempel genom att påverka byggnaders energiförbrukning, användningen av förnybar energi och trafiklösningar. Effekterna uppstår med flera års fördröjning och är långvariga. Samtidigt planeras, byggs och underhålls Vanda med hänsyn till kraven av ett förändrat klimat.

Vanda ligger i knutpunkten mellan nationella huvudvägar, en internationell flygplats samt lång- och kortdistanståg. De mångsidiga

och omfattande trafikförbindelserna möjliggör smidiga resekedjor inom staden och metropolområdet samt till övriga Finland och utlandet. Vad gäller trafiksystemet i Vanda satsar man under de kommande åren särskilt på effektiv kollektivtrafik, utveckling av gång- och cykeltrafiken, effektivisering av trafikinfrastrukturen och främjande av utsläppsnåla fordon. Den planerade spårvägen är ett av Vandas spetsprojekt för de närmaste åren.

Personbilar i trafik, 2022

110 817

Källa: Traficom

Generalplanen styr byggandet i staden och är det mest direkta och effektiva sättet att främja hållbart byggande. Den nya generalplanen i Vanda trädde i kraft den 11 januari 2023 och den tar hänsyn till alla dimensioner av hållbar utveckling. Målet är att förtäta samhällsstrukturen i redan bebyggda miljöer främst med stöd av spårvägstrafiken och att lämna utrymme för grönområden och växtlig mark. Tillväxten riktas särskilt till centrum, i synnerhet Dickursby, Aviapolis och Myrbacka. Den kommande **spårvägen** trafikerar det starkaste tillväxtområdet och stadsstrukturen längs den kommer att bli tätare. Längs rutten ska det också finnas ett nätverk av grönområden. Spårvägen förbinder områden som hotas av segregation bättre med resten av stadsregionen, vilket skapar förutsättningar för ökad regional jämlikhet.

Spårvägen förbinder särskilt de östligaste delarna av staden med spårvägstrafiken. Dispositionsplanens effekter har bedömts i rap-

Energiförbrukning (GWh), 2021

5 708

Källa: HRM

porten, enligt vilken stadsstrukturen längs spårvägen kommer att bli mer blandad och mångsidig än idag. På många ställen omvandlas bilstadsmiljön till en spårvagns- och fotgängarstad med korta avstånd. Som ett tillgängligt trafikmedel förbättrar spårvägen mobilitetsmöjligheterna särskilt för äldre och personer med nedsatt rörlighet. Ur klimatperspektivet är planens särskilda styrkor minskning av mobilitetsbehovet och fokusering på hållbara färdsätt. Natur- och vattennaturmiljön har beaktats omfattande i dispositionsplanen och grönområdena är anslutna till varandra med gröna gator.

Förutom spårvägen främjas hållbar mobilitet i Vanda bland annat genom en smidig busstrafik. För att utveckla förhållandena för gångtrafiken har det utarbetats ett program för att främja gångtrafik, vars åtgärder förbättrar miljöns trivsamhet och tillgänglighet. Huvudrutterna för cyklingen förbättras och på längre sikt styrs planeringen av de cykelbanor som anges i generalplanen.

Energiförbrukning per invånare (kWh/as/a), 2021

23 862

Källa: HRM

Koldioxidneutral energi

I Vanda står **energiproduktionen och -förbrukningen** för merparten av klimatutsläppen. Andelen kvadratmeter våningsyta i byggnader som värms upp med fjärrvärme utgör cirka 70 procent av byggnaderna i hela stadsområdet. Målet är att Vandaregionen ska avskaffa fossila bränslen i uppvärmningen före 2030. Energieffektiviteten förbättras systematiskt både i stadens egna byggnader och i fastigheterna i hela stadsområdet. Stadsborna uppmuntras att bli aktiva aktörer inom energiproduktion. Nyckeln är att säkerställa förmånlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla hållbart och med låga utsläpp.

Vanda Energi arbetar målmedvetet för att minska koldioxidutsläppen med sin projekthelhet Koldioxidnegativ 2030. Arbetet innebär att bolaget genom sin verksamhet binder mer koldioxid än det släpper ut i luften. På så sätt går bolaget mot koldioxidne-

Framgångar

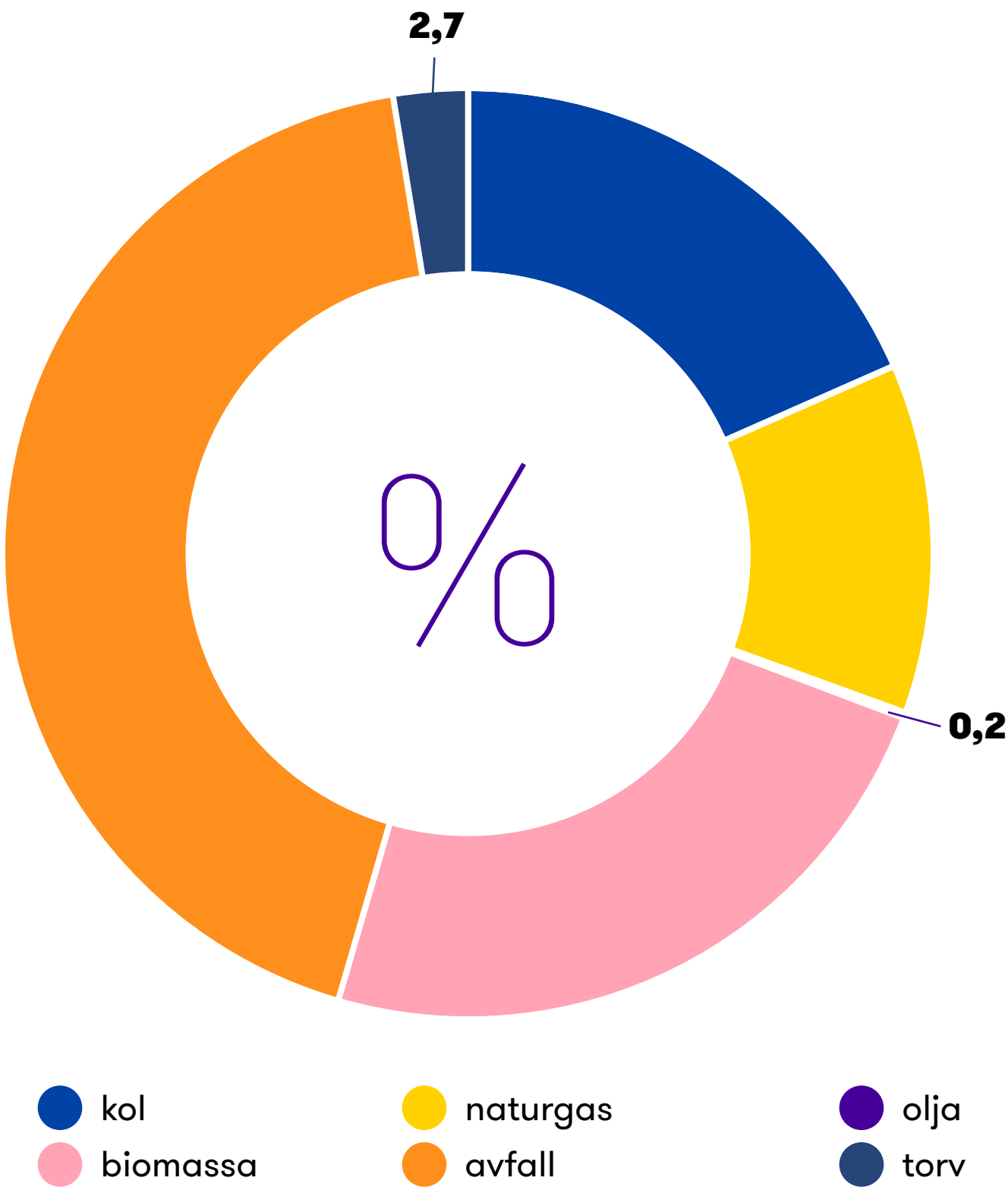
En ny väg, biologisk mångfald, har lagts till i färdplanen för resurskloket. Vanda har förbundit sig att utarbeta en långsiktig strategi för att trygga den lokala naturen och den biologiska mångfalden. År 2023 utarbetas det i Vanda en helhetsplan för biologisk mångfald för att fördjupa målen och åtgärderna för vägen för den biologiska mångfalden i färdplanen för resurskloket.

Utvecklingsobjekt

Att inkludera miljöhållbarhetsaspekterna i all verksamhet kräver fortfarande arbete. Till exempel bör målen för ekonomi och stadens tillväxt systematiskt bedömas ur ett ekologiskt perspektiv för att effektivt styra tillväxten i en miljömässigt hållbar riktning.

Uppvärmningsmetod för byggnader, 2021

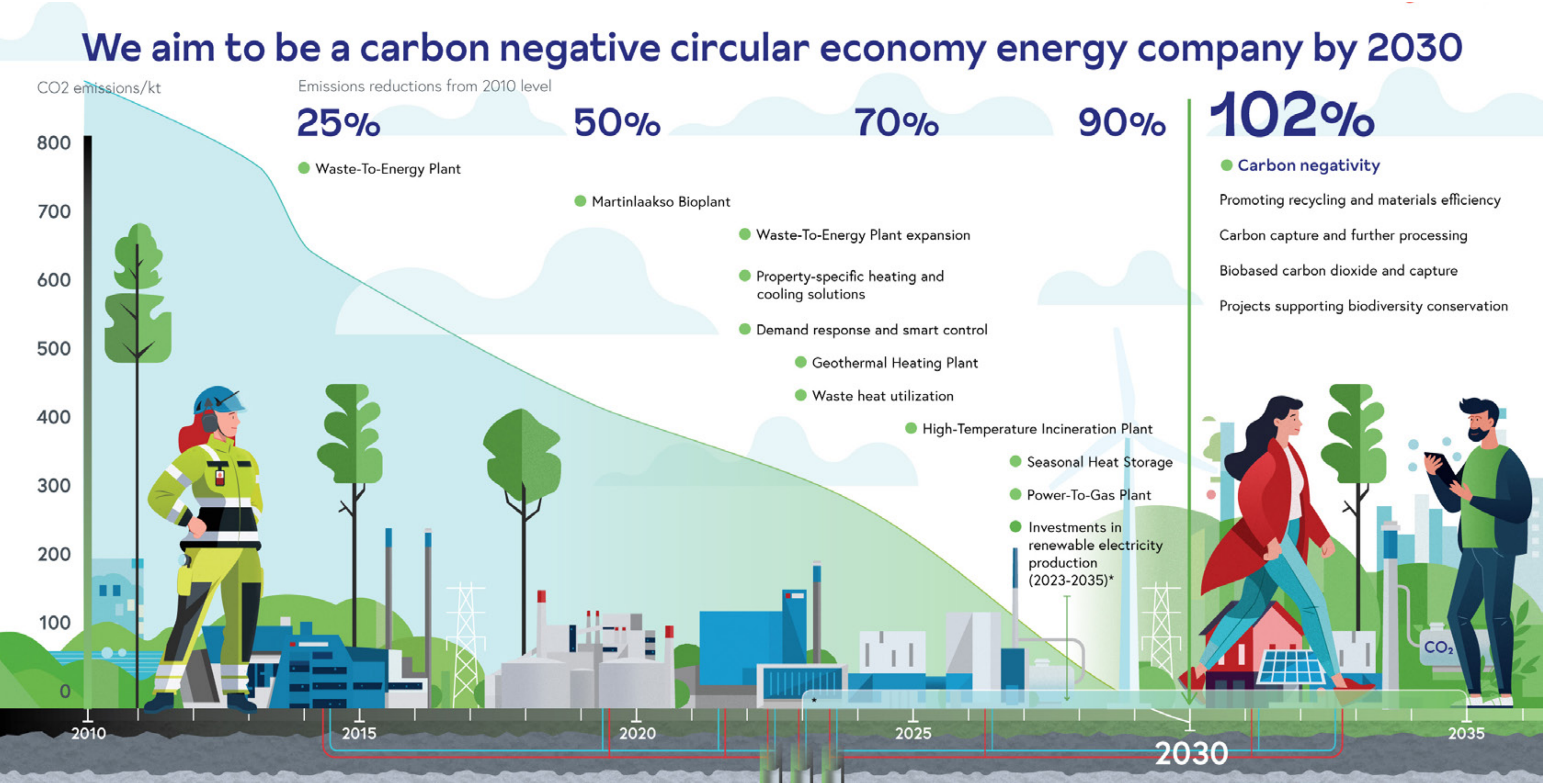

Källa: HRM

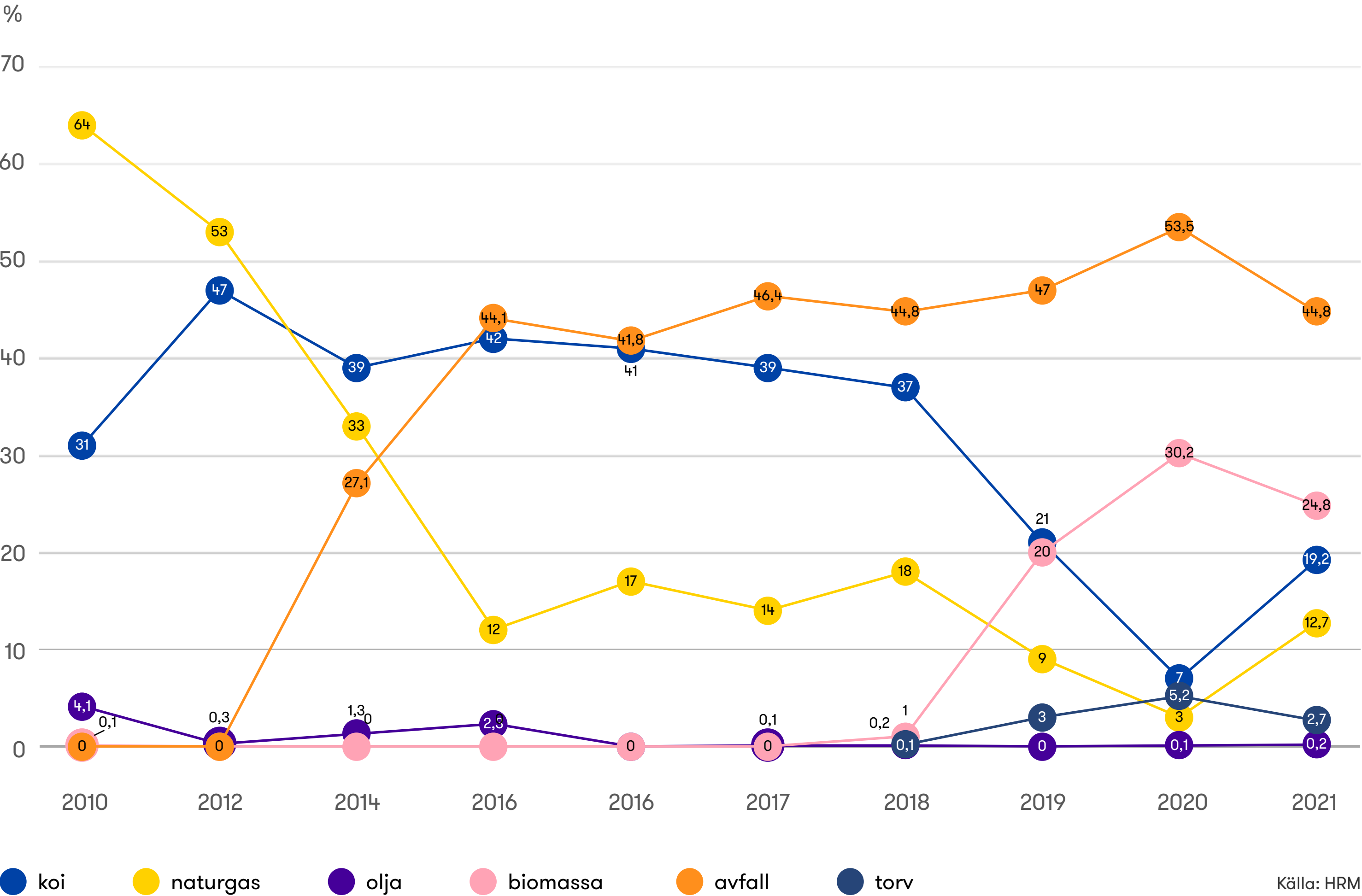
gativitet 2030. Vanda stad äger 60 procent av Vanda Energi. Rysslands invasion av Ukraina har förändrat energisituationen i hela Europa, och **tillgången och priset på energi** påverkar finländarnas vardag. Finland har dock inte haft elbrist under vintern 2022–23, vilket delvis har påverkats av det milda vädret. Det är inte möjligt att förutse den framtida utvecklingen och det är fortfarande viktigt att vara beredd på att det tidvis kan förekomma elbrist. Vanda stad och bolagen som ingår i stadskoncernen har arbetat långsiktigt med energibesparingar i flera år och därför är det svårt att hitta nya betydande energibesparingsmål i händelse av en kris. För vintern 2022–23 utarbetades en separat **energiparplan**, vars åtgärder är synliga för stadsborna till exempel i temperaturen i lokalerna, utomhusbelysningen och idrottsanläggningarna.

Vanda **stadsorganisation** har i sin verksamhet aktivt **minskat energiförbrukningen** och utsläppen från den. Oljeförbrukningen har minskat i stadens fastigheter främst till följd av övergången till bergvärme. Beräkning av koldioxidavtrycket har pilottestats i planläggningsprojekt och i de nya tomttävlingarna har det krävts energieffektivitetsklass A. Just nu förbereds tomtöverlåtelseävtävlingar där stadens miljömål beaktas. Dessutom har man pilottestat inkludering av energieffektivitetskraven i markanvändningsavtal. Egenproduktionen av förnybar energi i el och värme har utökats årligen i ombyggnads- och nybyggnadsprojekt.

Staden deltar i ett **projekt där man utvecklar ett verktyg för bedömning av detaljplanernas koldioxidsnålhet (AVA)**. I verktyget beaktas utsläppen från utvecklingsprojekt för grundberedning,

Bränsle för fjärrvärme, 2010–2021, %

infrastrukturbyggande, byggnader och tomter, energiförbrukning och trafik i regionala beräkningar. Dessutom utvärderas kollagren i marken och växtligheten. Det tvååriga projektet syftar till att skapa ett bedömningsverktyg som kan användas av alla kommuner.

Green deal-avtalen är frivilliga avtal mellan staten och näringslivet eller till exempel kommunsektorn. Med hjälp av avtalen letar man efter relativt snabba och åtkomliga lösningar på klimatutmaningar och för att främja den cirkulära ekonomin i Finland. I Vanda minskas byggandets klimatpåverkan med hjälp av **Green deal-avtalet för utsläppsfria byggarbetsplatser**. Dess beredning inleddes 2019 och Vanda var tillsammans med Helsingfors, Esbo och Åbo aktivt med från början. Avtalet gäller arbetsmaskinerna, byggarbetsplatstrafiken och den energi som används på byggarbetsplatsen och där ingår utöver nybyggnation också bland annat gatuunderhåll. Målet är fossilfria byggarbetsplatser före 2025 och att minst hälften av alla maskiner och transporter före 2050 ska drivas med el, biogas eller väte.

Med tanke på koldioxidneutralitetsmålen är det också viktigt att uppmuntra stadsborna, företagen och andra intressegrupper att agera hållbart. Till exempel spelar bostadsaktiebolagen en viktig roll för energiförbrukningen och främjandet av energieffektiviteten. Vanda stad deltog i **projektet Taloyhtiöklubi**, där man utvecklade det regionala samarbetet för att främja energieffektiviteten i bostadsaktiebolag. Projektet genomfördes tillsammans med Helsingfors och Esbo städer och dess huvudsyfte var att stödja och vägleda bostadsaktiebolagen till energibesparande åtgär-

Avfall som levererats till
avfallsförbränningsanläggning, 2020

Källa: HRM

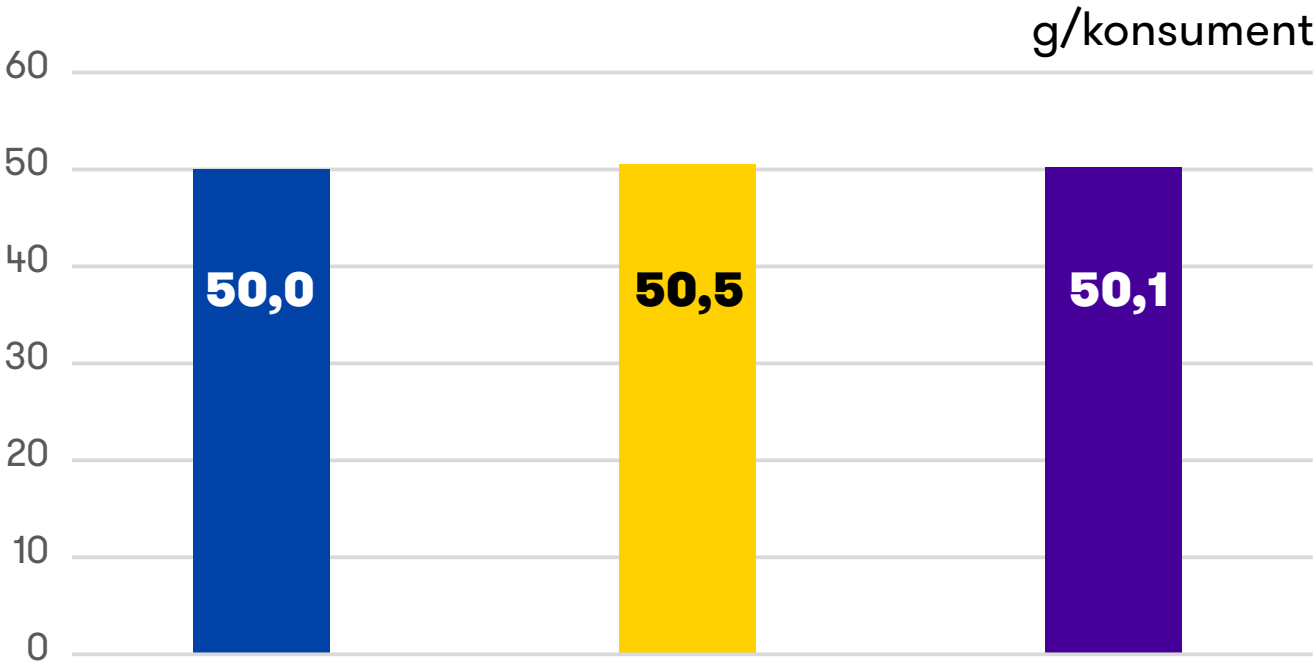
der och inledande av energirenoveringar. I projektet valdes nio pilotområden där man inrättade Taloyhtiöklubi-klubbar, alltså samarbetsforum för bostadsaktiebolagens styrelser i områdena. I klubbarna gavs information om energieffektivitet och finansieringskanaler samt främjades samarbetet och informationsutbytet mellan bostadsaktiebolagen. I Taloyhtiöklubi-klubbarna deltog cirka 300 bostadsaktiebolag.

Främjandet av bostadsaktiebolagens grannskapssamarbete och energieffektivitet fortsätter i Vanda i projektet **Taloyhtiöiden yhteistyön kehittäminen ja asukkaiden ilmastotekojen tukeminen (Utveckling av samarbetet mellan bostadsaktiebolag och stöd till invånarnas klimatgärningar)**. I projektet produceras en skalbar samarbetsmodell, en handbok för klubbverksamheten som knyter invånarna närmare till stadens åtgärder för klimatet och den cirkulära ekonomin. Målet är också att starta nya klubbområden i enlighet med stadens mål för områdesutveckling.

Bioavfall:
skolor, daghem, institutioner 2020–2022

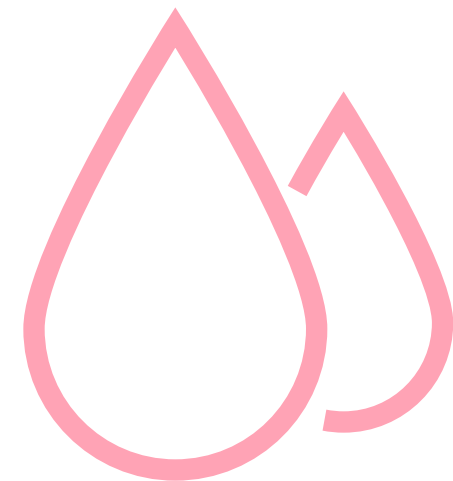

● 2020 ● 2021 ● 2022

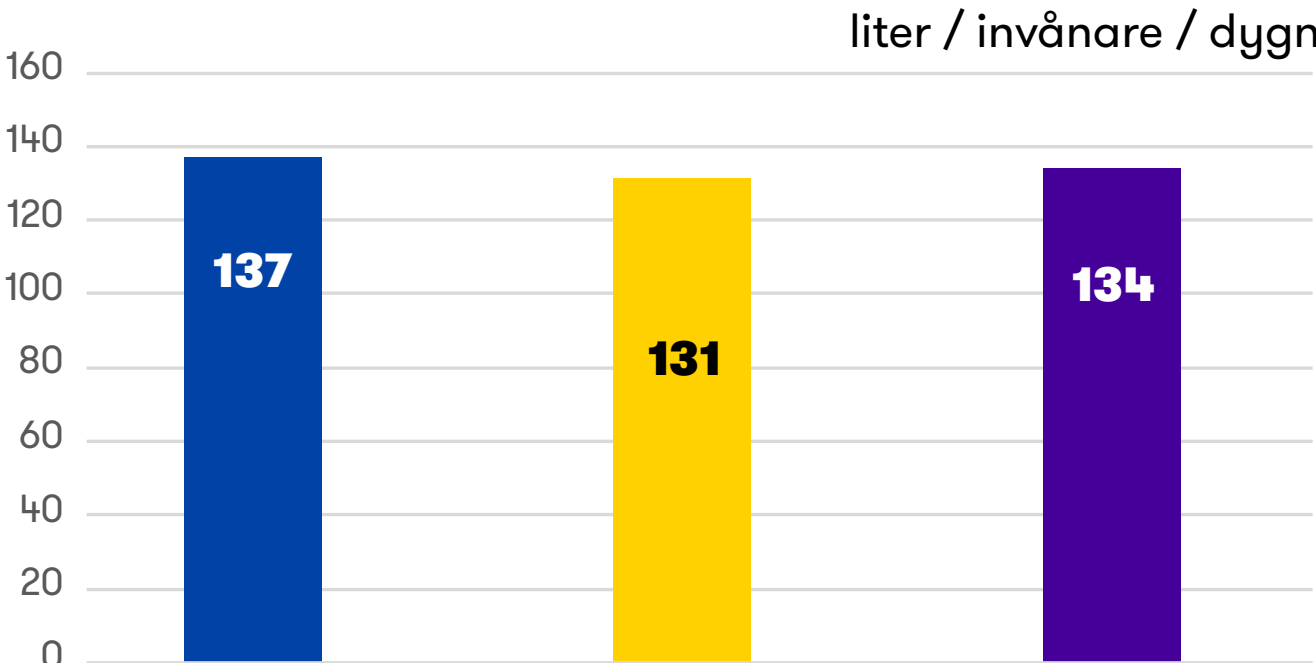

Källa: Vantti

Vattenförbrukning 2019–2021

● 2019 ● 2020 ● 2021

Källa: HRM

Utläckage av vatten i avloppsnäten, 2021

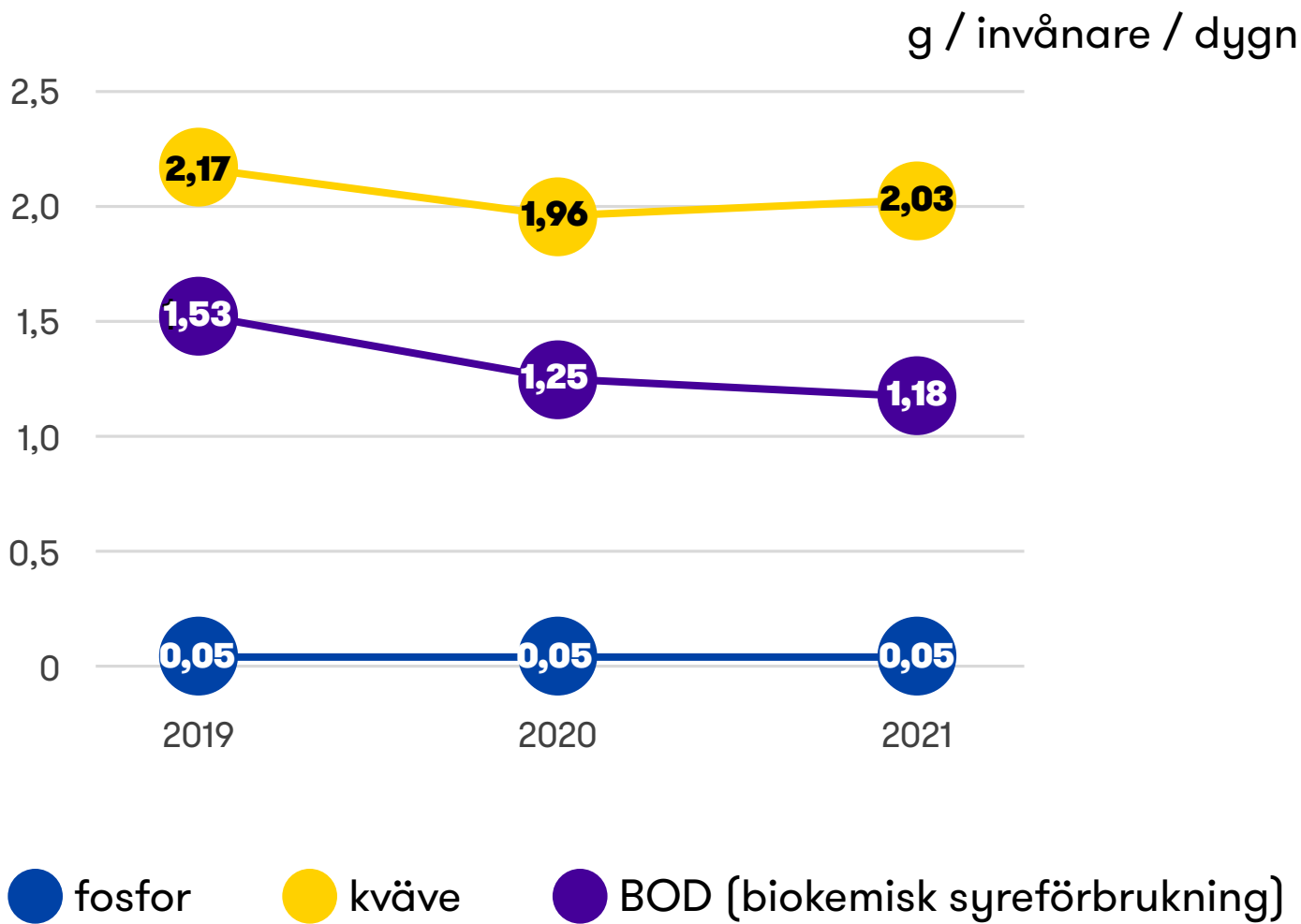
Källa: HRM

Materialens livscykel och cirkulär ekonomi

Vanda är en av de snabbast växande städerna i Finland. Den byggda miljön spelar en avgörande roll för att dämpa klimatförändringen, eftersom byggnaderna står för en tredjedel av Finlands klimatutsläpp. Byggmaterialens andel av växthusgasutsläppen under byggnadernas livscykel är betydande och också grundberedningen orsakar utsläpp. Byggmaterialen får allt större betydelse i och med att byggnadernas energieffektivitet förbättras och växthusgasutsläppen under användningen minskar.

I Vanda har användningen av återvunna material ökat i byggobjekt för infrastruktur. Inom infrastrukturbyggandet har även en kalkylator för koldioxidavtrycket pilottestats med goda resultat. Inom byggnadstillsynen har ett elektroniskt förfarande för redo-

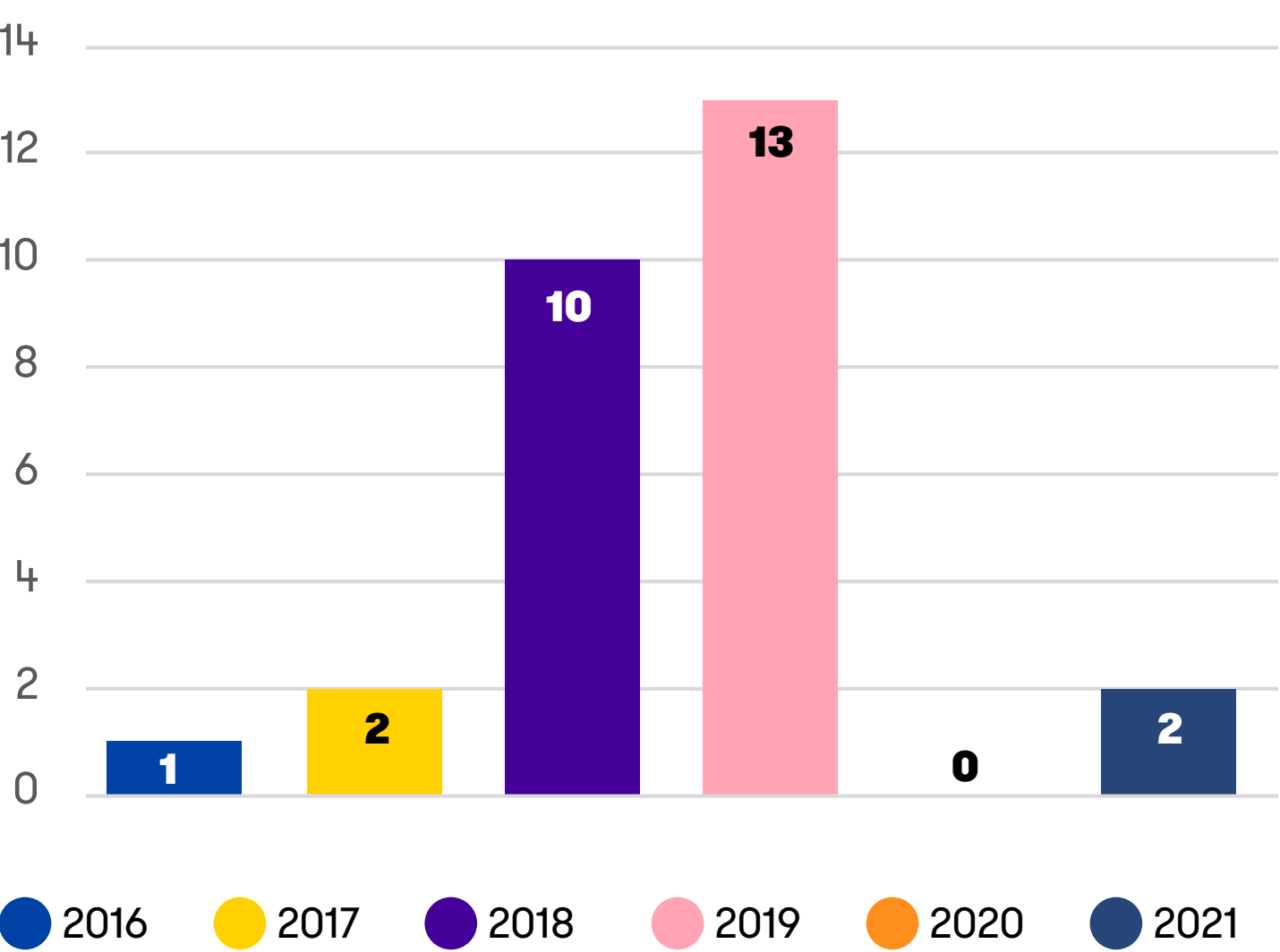
Fosfor- och kvävebelastning och BOD

Källa: HRM

visning av byggnads- och rivningsavfall tagits i bruk. Dessutom främjar Vanda cirkulär ekonomi med **Green deal-avtalet för hållbar rivning**. Huvudsyftet med avtalet är att öka återanvändningen och återvinningen av rivningsmaterial. I alla reparations- och rivningsprojekt görs en kartläggning av de rivningsmaterial som uppstår och de rapporteras i förväg. Green deal ger en ram för systematisk utveckling av verksamheten och planering av rivnings-

Antal dygn med partiklar (PM10) över gränsvärden 2016–2021

Källa: HRM

processerna. Det förbättrar informationshanteringen och ökar förståelsen för hur värdekedjor förändras. Avtalet kombinerar hållbart byggande av affärslokaler och återanvändning av material från rivna byggnader genom cirkulär ekonomi.

I projektet CIRCuiT (Construction in Regenerative Cities) för cirkulär ekonomi inom byggandet utvecklas och förankras bästa praxis

som främjar cirkulär ekonomi. I projektet har man utvärderat och mätt vilka miljömässiga och ekonomiska effekter som förknippas med de olika alternativen som kan övervägas för byggnader som står under rivningshot. Livscykelberäkningar visar att det i många fall är ett bättre alternativ för miljön att bevara en byggnad genom att reparera den eller ändra dess användningsändamål snarare än att riva den och bygga en ny byggnad. I projektet har man också granskat främjandet av flexibelt byggande med hjälp av upphandlingskriterier och styrning av markanvändningen. Användningen av rivna byggnader som materialbanker är en av de lösningar som granskas i projektet. Många av de byggnadsdelar som rivs skulle kunna användas i en ny byggnad som de är.

Ett av projektets mål är att sprida bästa praxis inom cirkulär ekonomi, kommunikation om dem och delaktiggörande av stadsbor. Detta mål främjas av Circularity Hub som skapats i projektet och där det finns applikationer som illustrerar cirkulär ekonomi. circuit-project.eu/circularity-hub. Under 2023 kommer bästa praxis att förankras genom verkstäder, utbildningar och evenemang.

Mångsidig natur

IKlimatförändringen och förlusten av den biologiska mångfalden är hållbarhetskriser som stärker varandra. Vanda har genom många internationella avtal samt genom EU-lagstiftningen och den nationella lagstiftningen förbundit sig att skydda och främja den biologiska mångfalden. Också alla fullmäktigegrupper förband sig i fullmäktigeavtalet för 2021–2023 att utarbeta en lång-

Utvecklingsobjekt

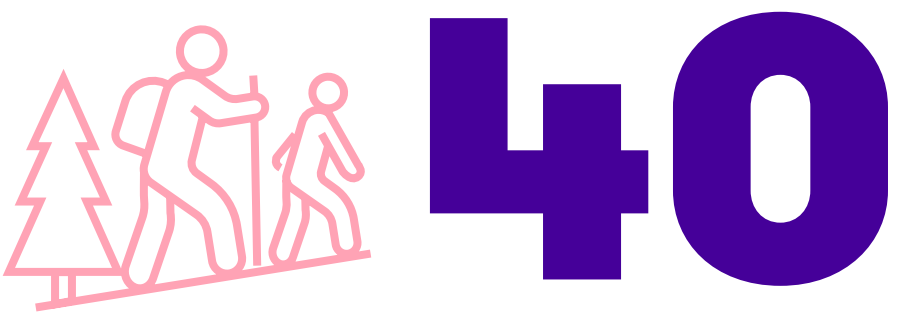
Det behövs fortfarande åtgärder för att förbättra vattennaturens tillstånd i Vanda. År 2017 var Vanda ås ekologiska tillstånd tillfredsställande och dess förbättring kräver aktiva åtgärder.

siktig strategi med mätare för att trygga den lokala naturen och den biologiska mångfalden. I sin strategi har Vanda stad förbundit sig att säkerställa bevarandet av den biologiska mångfalden och uppföljningen av tillståndet för den biologiska mångfalden.

År 2022 fogades en ny väg, Mångformig natur, till den uppdaterade färdplanen för resursklokhet. Målen för denna väg och åtgärderna i genomförandeplanerna fungerar i Vanda som ett program för biologisk mångfald. År 2023 utarbetas en övergripande plan för biologisk mångfald för att stödja åtgärderna på vägen.

I Vandas **generalplan 2020** tryggas den biologiska mångfalden och fungerande ekosystem genom att stärka det ekologiska nätverket. I planen anvisas 800 hektar nya **naturskyddsområden**, vilket ökar andelen skyddsområden till 9,3 procent av landarealen. Det är betydligt mer än genomsnittet för de finländska kommunerna (4,7 %). Naturskyddsområdena i generalplanen, andra områden med betydande naturvärden (t.ex. LUO-områden) och

Antal naturvandringar, 2022

Källa: Vanda stad

Naturreservat, procent av totalyta, 2022

Källa: Vanda stad

Naturreservat, areal per invånare, 2022

Källa: Vanda stad

de ekologiska förbindelserna säkerställer bevarandet av arter och naturtyper och deras mångfald på lång sikt.

Sedan 2015 har Vanda **temaår för den lokala naturen**. Under temaåren fäster man särskild uppmärksamhet vid naturen och dess viktiga arter och gör den mångsidiga naturen i Vanda bekant för stadsborna i form av utflykter och andra handledda aktiviteter. År 2022 firades fåglarnas temaår och samma tema fortsätter 2023. Under året fäster man särskild uppmärksamhet vid att många bekanta och tidigare vanliga arter har blivit hotade. I programmet för temaåret ingår bland annat fågelutflykter

Ekologisks status i strömmande vatten, 2022

100 %
tillfredsställande

Källa: Vanda stad

för barn och vuxna samt fågelbotalkon. Fågelutflykter ordnades i samband med guidade naturutflykter i huvudstadsregionen som är öppna för alla. Andra evenemang var bland annat talkon för främmande arter som ordnades för att rensa och ta bort den besvärliga jättebalsaminen i Vanda.

Vanda är en stad med **rinnande vatten**, vars landskap avsevärt har formats av **Vanda å** och dess största biflod **Kervo å**. Vanda ås område är hem för två arter som är strikt skyddade av Europeiska unionen, uttern och den tjockskaliga målarmusslan, vars viktigaste förekomstområde i Finland är Vanda å. Miljömålet i Åtgärdsprogrammet för vattenvården i Nyland är att få Vanda ås ekologiska status till en god nivå senast 2027. År 2017 var Vanda ås ekologiska status tillfredsställande, så det krävs aktiva åtgärder för att uppnå målen.

Förutom älvarna finns det tiotals **bäckar** i Vanda som med sina strandområden fungerar som ekologiska förbindelser för fiskar, fåglar, insekter, däggdjur och växter. Åtgärder har vidtagits i Vanda bäckar i enlighet med **upprustningsprogrammet** (2016–2020), och stadens bäckvårdare har rengjort bäcknaturen från skräp och anlagt lekplatser för öringar. Avlägsnandet av hinder som stör fiskarnas vandring har möjliggjort att den hotade hav-

söringen har vandrat till älvar och bäckar i Vanda. Det behövs fler åtgärder till förmån för vattenmiljön i Vanda.

I Vanda går bäckar ibland genom smala korridorer mitt i bosättningen, vilket lämnar bara lite utrymme för bäcknaturen. Även vid dessa objekt bör bäckarnas livskraft förbättras. I planeringen av

nya områden är det nödvändigt att reservera tillräckligt mycket plats för bäckkorridorerna så att bäcken kan snirkla sig och leva på ett organiskt sätt.

Till en av huvudstadsregionens mest representativa högmossar, **Isosuo**, byggdes en tillgänglig friluftsled 2022. Mossen som länge har varit ett undervisningsobjekt är nu tillgänglig för och kan beundras av fler personer. Återställandet av mossen pågår. Torv har tagits upp från mossen under 1940- och 1950-talen, och diken har grävts där så sent som 1980-talet, vilket har torrlagt en del av mossen. Vid återställandet fylls diken i mossen för att stoppa bortströmningen av vatten från mossen och göra marken fuktig igen. Det tar dock flera decennier för mossen att återhämta sig helt.

Vanda deltar i Finlands miljöcentrals projekt för **ekologisk kompensation**. Syftet med ekologisk kompensation är att genom att öka den biologiska mångfalden kompensera för de skador på den biologiska mångfalden som orsakats av mänsklig verksamhet. Ekologisk kompensation är det sista sättet när skador inte kan förebyggas eller lindras. Projektet som genomförs 2021–2024 är kopplat till reformen av naturvårdslagstiftningen som miljöministeriet bereder.

År 2022 fortsattes pilotprojektet för ekologisk kompensation i Vanda, där man sökte kompensation för det skogsområde som reserverats för byggnation i Kivistö. Genomförandet av den nuvarande planläggningsplanen skulle försvaga och förstöra områdets naturvärden. SYKE:s experter har enligt naturundersökningar beräknat behovet av ekologisk kompensation. Preliminärt har

Antal talko för att bekämpa främmande arter, 2022

Källa: Vanaan kaupunki

man letat efter områden där eventuella försämringar av naturvärden i Kivistö skulle kunna kompenseras. Att hitta kompensationsobjekt har varit mycket utmanande.

Ett hållbart Vanda

Med vägen Ett hållbart Vanda i färdplanen för resurskloket avses stadsbornas och andra intressegruppers deltagande i miljöansvarig verksamhet. Staden är ett exempel, möjliggörare och budbärare för andra samt utvecklar olika samarbetsformer för att främja miljöansvaret. Exempel på dessa åtgärder finns också i andra avsnitt i denna rapport, till exempel under temat Ett Vanda med livskraft och kompetens. I detta avsnitt lyfter vi fram åtgärder med vilka man uppmuntrar i synnerhet skolor, barn och ungdomar att agera för miljöns väl och göra hållbara val, vilket har långsiktiga effekter.

I Vanda har det redan under många år bedrivits ett sektorsövergripande samarbete för att utveckla **miljöansvaret och del-**

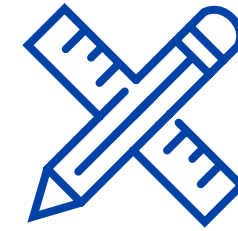

Framgångar

Barn och unga har haft möjlighet att delta i utvecklingen av skolmaten på många sätt och fundera över lösningar för att minska matens koldioxidavtryck och matsvinnet. Samtidigt lär de sig om betydelsen av miljöåtgärder och de egna valen, vilket har effekter långt in i framtiden.

aktigheten i måltiderna. Samarbete har bedrivits mellan verksamhetsområde för fostran och lärande, upphandlingarna och måltidsserviceproducenterna. Ett viktigt mål är att minska det totala koldioxidavtrycket från måltidsservicen. Koldioxidavtrycket beräknades för första gången 2020 och följs upp vartannat år. Baserat på resultaten från den andra beräkningen som genomfördes hösten 2022 har fotavtrycket minskat något. Cirka 80 procent av koldioxidavtrycket kommer från maten som serveras. Matsvinnets andel är omkring tio procent. I samarbete med måltidsserviceproducenterna har åtgärder vidtagits för att minska livsmedlens miljöpåverkan. Matsvinnet mäts ständigt, man tar fram koldioxidsnålare och godare recept och lyssnar till måltidsgästernas åsikter. För att lyckas minska koldioxidavtrycket måste man lyckas öka antalet personer som äter koldioxidsnål mat. Man strävar efter att uppnå detta till exempel genom matfostran och göra de vegetariska rätterna mer attraktiva.

Ett incitament för att välja koldioxidsnåla alternativ är **Koldealen-symbolen** som togs i bruk hösten 2021. Idén om att ta fram

Utvecklingsobjekt

Som en del av koldioxidneutralitetsmålet strävar Vanda efter att stärka kolsänkorna och kollagren och genom försök skapa en modell för utsläppskompensation.

symbolen härrörde från ungdomars önskan att lära sig mer om matens miljöpåverkan. Syftet med symbolen är att lyfta fram miljövänliga lunchalternativ på serveringslinjen och erbjuda barn och ungdomar möjligheter att göra positiva klimatgärningar. Lunchrätter som förtjänar Koldealen-symbolen har ett koldioxidavtryck som är 30 procent lägre än koldioxidavtrycket för en genomsnittlig måltid. I Vanda serveras vegetarisk mat för alla, och det serveras alltid först på linjen. De vegetariska rätterna får ofta Koldealen-symbolen om de inte innehåller mycket ost eller mjölkprodukter. Koldealen-symbolen har väckt intresse hos måltidstjänsterna i flera andra städer.

Vanda kräver i avtalen om måltidsservice att serviceproducenterna ordnar **servicepaket** som främjar delaktigheten för skolor och daghem. Servicepaketets innehåll har definierats i samarbete med serviceproducenterna. Ett servicepaket kan till exempel omfatta provsmakning av olika matvaror i daghem, skolelevernas deltagande i köksarbeten eller utarbetande av en matrelaterad kampanj i skolan. Dessa åtgärder har fått bra respons och man

hoppas att de ska öka medvetenheten om och uppskattningen av mat och matlagning.

Deltagandet i måltiderna och deras miljöansvar utvecklas från småbarnspedagogiken ända till andra stadiet i samarbete med intressegrupper. Utvecklingsarbete görs bland annat i **projektet Kunskap och delaktighet**. Projektets mål är att utveckla samverkan och öka delaktigheten, skapa fostrings- och undervisningsmaterial som stöd för Koldealen-symbolen och integrera den i undervisningen samt att utveckla klimativänliga recept tillsammans med barn och ungdomar samt måltidsserviceproducenterna.

Sommaren 2022 publicerades **arbetskort för miljöfostran** i syfte att underlätta miljöfostran i småbarnspedagogiken. Innehållet i korten uppdateras allt efter som nya bra metoder för miljöfostran utvecklas. Arbetskortens teman är den lokala naturen och förhållandet till naturen, hållbar konsumtion, påverkan och delaktighet i en hållbar livsstil, energibesparing, matfostran och daghemsträdgård. Temana kommer från grunderna för planen för småbarnspedagogik och stöder genomförandet av planen för småbarnspedagogik och färdplanen för resurskloshet. Arbetskortet för varje tema innehåller praktiska tips för daghemmets vardag, såsom hur man minskar användningen av nya material i daghemmets vardag eller hur barn kan delaktiggöras i energibesparingen i daghemmet. Dessutom presenterar korten pedagogiska verksamhetsmodeller för miljöfostran och tekniska applikationer. Arbetskorten är en stor samling praktiska tips för daghemmens vardag som kan användas för att utöka daghemmens miljöfostran och göra den mångsidigare.

Vandas yrkesläroanstalt Varias vision 2022–2025 är att vara en modig byggare av hållbar yrkeskompetens. Ett exempel på Varias arbete med ekologiskt hållbar utveckling är deltagandet i projektet **Kestävän tulevaisuuden ammattilaiset (Yrkesverksamma i en hållbar framtid, KESTU)**. KESTU-projektet är ett nätverksprojekt mellan fem yrkesläroanstalter, där man utvecklar ledarskap, undervisningsinnehåll och personalens kompetens ur den ekologiska hållbarhetens perspektiv. År 2022 har Varia prioriterat planeringen av undervisningen. De olika branscherna har letat efter svar på bland annat följande frågor: Hur kan man minimera användningen av naturresurser? Var och för vad används energi? Hur blir verksamheten energieffektiv? Vilka är de viktigaste produktionskedjorna för branschen och de viktigaste miljöfrågorna för dem? Vilka verktyg och maskiner används? Hur utnyttjas digitaliseringen på ett miljöansvarigt och ändamålsenligt sätt? Hur kan branschens kolhandavtryck ökas, med andra ord hur kan vi agera för att maximera den positiva miljöpåverkan? Hur utvecklar företag och arbetsplatser inom branschen miljöansvar nu och i framtiden?

Med den fostran i hållbar utveckling som **ungdomsarbetet** i Vanda genomför vill man stärka ungdomars sätt att tänka och agera för en mer hållbar framtid. Syftet med ungdomsarbetet är att stödja ungdomar att göra välgrundade och hållbara val i sina liv med avseende på miljö, ekonomi och social rättvisa. I ungdomstjänsterna skapades en nivåbeskrivning av hållbar utveckling tillsammans med medarbetarna under hösten 2021 och våren 2022, och modellen har förankrats på arbetsplatserna under hösten 2022. Genom fostran i hållbar utveckling och utveckling av medarbetarnas kompetens och verksamheten på arbetsplatserna stärks medarbetarnas förståelse och förutsättningar för att agera i enlighet med principerna för hållbar utveckling.

Kolsänkor och kompensation

Koldioxidneutralitet innebär att Vandaregionens utsläpp av växthusgaser är nettonoll. Enligt Vandas koldioxidneutralitetsmål ska utsläppen ha minskats med minst 80 procent 2030 jämfört med 1990. Resterande 20 procent kan bindas i växtligheten, marken

Kolsänkor, 2019

Källa: HRM

och träbyggandet eller kompenseras genom utsläppsminskande åtgärder på annat håll. Också beaktandet av kolhandavtrycket har lyfts fram. Om utsläppsminskningarna överskrider 80 procent minskar behovet av kompensationer.

Målet är att kompensera för utsläppen i stadsområdet, stärka kolsänkorna och kollagren, öka kolhandavtrycket och främja koldioxidnegativitet samt kompensera för stadens egna direkta utsläpp. Vilka kompensationsmekanismer som är ekonomiskt och vetenskapligt hållbara och fördelaktiga för Vanda utreds i samarbete med andra städer, staten, Syke och HRM. Kompensationsmetoder tas i bruk genom försök och erfarenheter av kompensation söks hos andra städer. Målet är att skapa en kompensationsmodell och att göra kompensationsberäkningen till en del av utsläppsberäkningen.

ETT LIVSKRAFTIGT OCH KOMPETENT VANDA

+ övergripande mål

Ett livskraftigt och kompetent Vanda

Vanda är en snabbt växande stad med cirka 240 000 invånare och mer än 120 000 arbetsplatser. Antalet arbetsplatser ökar och nya arbetsplatser uppstår särskilt i Aviapolis område i anslutning till flygplatsen. Strategitemat Ett Vanda med livskraft och kompetens prioriterar ökningen av Vandas livskraft ur både invånarnas och företagens perspektiv. Verkställandet av strategitemat styrs av tillväxt- och livskraftsprogrammet. Livskraftsarbetet skapar attraktions- och hållkraft för både invånare och företag.

Vanda vill vara en attraktiv stad för företag och den har utmärkta logistiska förutsättningar för att locka företag och investeringar. I Vanda finns Finlands enda internationella flygplats, och förbindelserna underlättas också av ringvägen och spårförbindelserna. Den planerade spårvägen skapar ännu bättre förbindelser och ökar områdenas livskraft längs rutten. Spårvägen förväntas locka investeringar och avsevärt öka antalet invånare och arbetsplatser i dessa områden.

Ökad livskraft är nära förknippat med stödet till kontinuerligt lärande och kompetensutvecklingen. Vanda har en låg utbildningsnivå jämfört med andra stora städer i Finland. Att proaktivt utveckla kompetensen är viktigt inte bara för att trygga kompetent arbetskraft för företagen, utan också för att öka Vandabornas samsättning och välbefinnande samt minska ojämlikheten.

Företagssamarbete och tjänster som stöder företagsverksamhet

Cirka 2 000 nya företag skapas i Vanda varje år och med dem ett stort antal arbetsplatser. Det aktiva företagssamarbetet är en viktig del av Vandas arbete för att stödja livskraften, och i oktober 2022 gav Vanda företagen ett nytt **servicelöfte**. Enligt löftet ska staden, inom 48 timmar efter att företaget kontaktat staden, återkoppla till företaget, börja handlägga ärendet och hålla företaget uppdaterat om hur ärendet framskrider.

Företagssamarbetet och tjänsterna som är riktade till företag utvecklas ständigt, till exempel genom olika projekt. Det utvecklas också nya samsarbsformer och företagen får fundera på lösningar på olika utmaningar tillsammans med stadens aktörer. I klusterarbetet sammanförs företag från samma bransch i ett nätverksliknande samsarbete som gynnar både de deltagande företagen och regionens ekonomi och livskraft mer omfattande. I klustren delar man med sig av tankar och erfarenheter och i bästa fall föder

Framgångar

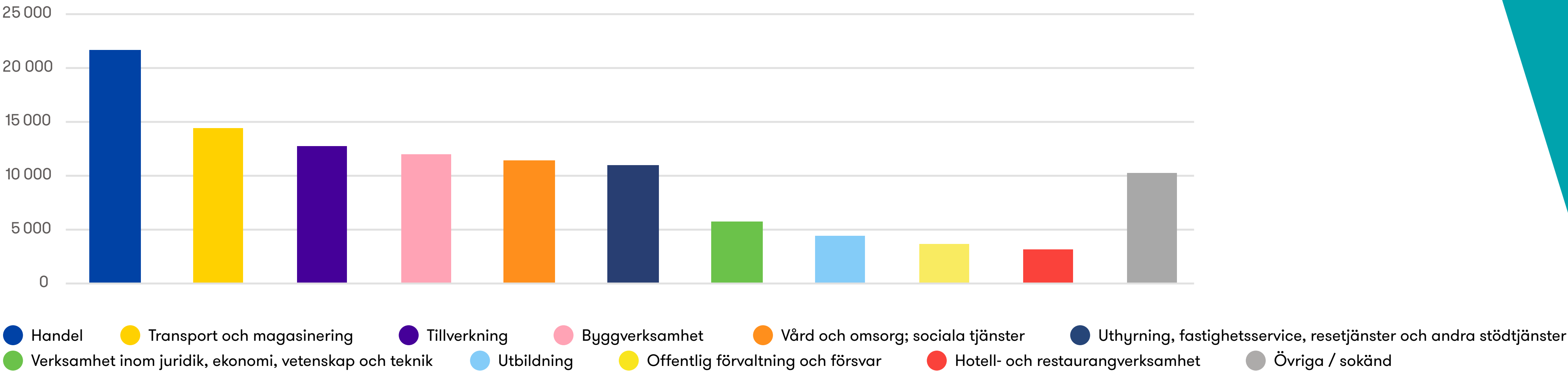
Företagssamarbetet har utvecklats bland annat genom klusterarbete och flera projekt där man utvecklar nya samsarbsformer och stöder företagens tillväxt och ansvarsfulla verksamhet.

samtalen nya samsarbs- och innovationsmöjligheter. Fem ledande kluster har startats i Vanda: fastighetsklustret, livsmedelsklustret, klustret för flygfrakter, klustret för expertis på hög nivå och klustret för cirkulär ekonomi.

Staden driver ständigt ett stort antal olika projekt, där man utvecklar tjänster eller samsarbsformer med företag. Utveckling i projektform möjliggör flexibel testning av nya modeller, men utmaningen är att göra den kunskap som fås i projekten till en del av den permanenta verksamheten i staden. I projekt som riktar sig till företag är utmaningen ofta också att locka företag med i verksam-

Branscherna som ger mest sysselsättning, 2020

Källa: Helsingfors regions öppna statistikdatabaser

heten, vilket betonades under coronapandemin när företag lade sin tid och sina resurser på att hantera akuta problem.

Det kan också vara svårt för företag att förstå vad olika projekt kan erbjuda dem. Därför vill man i stället för projektcentrerad kommunikation utveckla en mer heltäckande idé om en servicebricka. En sådan modell för servicebricka utvecklas i projektet **My Business Hub** i Vanda, där man också stöder företag inom den kreativa branschen som har drabbats av coronapandemin och skapar

nya samarbets- och nätverksfomer. Gemenskapsplattformen som utvecklats i projektet, Business Vantaa Hub, gör det möjligt för företag, staden och andra aktörer att utbyta tankar närmare och enklare på en elektronisk plattform. Samtidigt stöder den uppfyllandet av stadens servicelöfte när det finns flera parter som svarar på frågor. Gemenskapsplattformen publicerades i mars 2023.

De verksamhetssätt och uppslag som skapas i projekten stöder företagets tillväxt och affärsverksamhet och genererar därmed

ekonomisk tillväxt och arbetsplatser. Med projekten stöds dock också företagets egen hållbara verksamhet, såsom den gröna omställningen, och ekologiskt hållbar verksamhet. Dessa två perspektiv kombineras till exempel i projekten Pocoprop, ILPO och Circular Hood Food.

I projektet **Pocoprop** gjordes en förstudie av flexibla utrymmeslösningar som ökar fastigheternas användningsgrad för det planerade Ånäs campus. I projektet utreddes olika alternativa energi-

Självförsörjning i fråga om arbetsplatser, 2020

102,5 %

Källa: Statistikcentralen

lösningar för campuset och företagens behov av certifieringar av koldioxidneutralitet för att påvisa sitt ansvarstagande. När arbetslivet efter coronan har förändrats kan olika lösningar för gemensam användning av lokaler ha positiva effekter både klimatmässigt och ekonomiskt, och dessa lösningar dryftades tillsammans med olika aktörer.

ILPO-projektets centrala mål var att stödja företag i Vanda att uppnå klimatmålen. Företagen fick hjälp med att hitta samarbetsmodeller med lägre utsläpp, och man tog fram färdplaner för ett koldioxidsnålt samhälle och nätverk för de lokala centren för cirkulär ekonomi. I projektet beskrevs en modell och klimativäg för klimatpositiva företagsområden. I Vanda genomfördes tre upphandlingar av serviceförsök: Effektivisering av den tunga fordonstrafiken vid avfallsförbränningsanläggningen i Vanda, mätning av utsläppen från arbetsmaskiner och åtgärder för att minska dem samt definition av mängden och källorna till det bioavfall som genereras i Vanda.

I projektet **Circular Hood Food** hittades nya, konkreta sätt att främja en cirkulär ekonomi för livsmedel samt minska matsvinnet och matens miljöpåverkan. I och med projektet ökade medvetenheten om och förståelsen för en hållbar livsmedelsproduktion och en cirkulär ekonomi för livsmedel i livsmedelsföretag, restauranger, bostadsaktiebolag samt i områdes- och stadsplaneringen. Under projektet skapades ett livsmedelskluster med mer än 60 olika aktörer i Vanda, där det ingår läroanstalter, stora livsmedelsföretag, små vertikalodlare och ett stort antal restauranger i Vanda.

Ett stadsodlingsprojekt genomfördes i bostadsaktiebolaget VAV asunnot Oy tillsammans med fyra klusterföretag. Invånarna delaktiggjordes i stadsodlingen och de visades hur de själva i fortsättningen kan producera de sallader och svampar de behöver i sitt bostadsaktiebolag. Under projektet kartlades också behovet av och möjligheten till en gemensam lokal för hållbar och säker urban matproduktion i Vanda. Utifrån denna kartläggning planeras ett nytt projekt där man genomför framtidens saluhall i Vanda.

Verksamhet med anknytning till klimat och miljöhållbarhet utvecklas i projekt, men att integrera miljömålen i större utsträckning och mer omfattande med livskraftsmålen skulle öka deras effektivitet och skulle kunna knyta företagen i regionen närmare till exempel till uppnåendet av koldioxidneutralitetsmålen. Målen för företagens och stadens tillväxt kan stå i strid med minskningen av utsläppen och miljöskyddet, om miljöperspektiven inte beaktas på ett heltäckande sätt i strävan efter tillväxt. Livskraftsarbetet har potential att spela en större roll för att uppnå målen för miljöhåll-

Framgångar

Arbetslösheten har sjunkit trots utmaningarna som orsakats av coronapandemin och strukturförändringarna inom sysselsättningsförvaltningen. Vanda stöder aktivt sysselsättningen för dem som befinner sig i den svagaste positionen på arbetsmarknaden och söker nya lösningar för detta.

barhet, om tillväxtmålen kanaliseras genom dessa perspektiv. Utan miljöhållbarhet kan det inte finnas någon ekonomisk hållbarhet på lång sikt.

Ökad integrering av jämställdhets- och likabehandlingsperspektiven i livskraftsarbetet skulle öka effektiviteten i främjandet av jämställdheten i arbetslivet. I tillväxt- och livskraftsprogrammet ingår stöd till kvinnors företagande, men till exempel könssegregeringen inom branscherna och andra jämställdhetsfrågor i arbetslivet har hittills fått bara liten uppmärksamhet. I enlighet med Vanda stadsstrategi är främjandet av jämställdhet ett av de övergripande målen som bör främjas i all verksamhet. Jämställdhet kan dock inte främjas utan att identifiera och aktivt påverka ojämlika strukturer. Livskraftsarbetet och lockandet av företag och stödet till dem skulle också kunna anknyttas närmare till andra ojämlikhetsskapande strukturer och sträva efter att avveckla dem, till exempel genom att söka efter kontaktytor med förebyggandet av den regionala segregationen, vilket är viktigt för Vanda.

Utvecklingsobjekt

Att inkludera miljömässiga hållbarhetsperspektiv i alla mål för livskraftsarbete skulle kunna styra stadens och företagsverksamhetens tillväxt i en riktning som skapar förutsättningar för att främja alla mål för hållbar utveckling. En systematisk bedömning av alla, även motstridiga, effekter är viktig för helheten.

Förstärkning av kompetensen

Företagen ställs allt oftare inför brist på kompetent arbetskraft. I företagen i Vanda har tillgången på kompetent arbetskraft försvagats avsevärt under coronapandemin, och den nuvarande demografiska utvecklingen kan inte tillgodose de framtida expertbehoven. I Vanda strävar man efter att hantera dessa utmaningar dels genom att främja arbetsrelaterad invandring, dels genom att satsa på kompetensutveckling och kontinuerligt lärande. Åtgärderna för att främja dessa mål främjar också likabehandling och hållbar utveckling genom att de stöder mångfalden och likabehandlingen i arbetslivet samt grupper som riskerar att hamna på efterkälken i den snabba utvecklingen av arbetslivet.

Projektet **Talent Vantaa** är en del av statsrådets program Talent Boost som hör samman med stärkandet av den arbets- och den studierelaterade invandringen, lockandet av experter och deras integration i Finland i enlighet med regeringsprogrammet. I projek-

Andelen invånare som fyllt 15 år med en examen på minst andra stadiet, 2020

71 %

Källa: Statistikcentralen

tet har det utvecklats utbildningskoncept och tjänster för företag och internationella experter. I projektets evenemang och nätverk får experter och företag träffas. Ett utvecklingsobjekt för framtiden är att få ännu fler företag till de webinarier och utbildningar som erbjudits. Även om ämnet anses vara viktigt är det ibland utmanande att få företag att samlas kring det. Ett utvecklingsobjekt är också att hitta experter mer effektivt och rikta de tjänster som skapats i projektet till dem. I fortsättningen är målet att göra detta arbete i ett ännu starkare samarbete med Vantaan Osaamiskeskus och sysselsättningstjänsternas kommunförsök.

Att locka internationella talanger till Vanda och stödja dem i integrationen är mycket viktigt för Vandas livskraft, och ett mål i tillväxt- och livskraftsprogrammet är att etablera Talent-verksamheten som en del av den permanenta verksamheten. Förutom lockandet av experter måste företagens beredskap att ta emot internationella arbetstagare och bemöta dem på lika villkor med andra

Andelen högutbildade invånare hos den befolkning som fyllt 15 år, 2020

32 %

Källa: Statistikcentralen

arbetstagare stödjas ytterligare. Dessutom måste man ta hänsyn till hela familjens situation, såsom barnens smidiga tillgång till daghem och skolor, och det är viktigt att satsa på att öka det engelskspråkiga utbildningsutbudet i Vanda.

Kompetensutveckling är en viktig del av Vandas stadsstrategi och livskraftsarbete. Utmaningen i Vanda är den låga utbildningsnivån jämfört med andra stora städer i Finland och att en tredjedel av befolkningen i arbetsför ålder är på arbetsmarknaden utan en examen efter den grundläggande utbildningen. Ofta är de som redan har en hög utbildning motiverade att söka vidareutbildning, medan lågutbildade riskerar att hamna på efterkälken. Till följd av ändringarna i arbetslivet försvinner arbetsplatser för utförande arbete och vikten av att lära sig nya färdigheter betonas. Lösningar på denna komplexa utmaning kräver ett nära samarbete i nätverksform mellan olika organisationer, såsom staden, utbildningsorganisationer och företag.

Ett svar på utmaningarna med kompetensutveckling är **Ånäs campus** som planeras till en central plats längs stambanan. Det nya campuset sammanför utbildningsorganisationer, företag och stadens funktioner samt intensifierar samarbetet mellan dem genom att bilda ett ekosystem av kontinuerligt lärande. Ånäs campus är ett av spetsprojekten i Vanda. Det stöder Vandabornas kontinuerliga lärande, erbjuder mångsidiga tjänster och fungerar som en innovationsplattform.

Vanda stad arbetar ständigt i nära samarbete med utbildningsorganisationer och utvecklar nya lösningar för att bättre möta kompetensutmaningarna. Samarbetet och utvecklingen sker bland annat genom projekt som erbjuder företag skräddarsydda tjänster för kompetensutveckling och kontinuerligt lärande. I projektet **Urban tillväxt i Vanda** stöddes kompetensutvecklingen i små och medelstora företag och utvecklades tjänster tillsammans med utbildningsorganisationer, forskningsinstitut och företag. I projektet kombinerades socialt ansvar med företagets tillväxt genom att stödja uppkomsten av en kultur av kontinuerligt lärande i företag och förståelsen för betydelsen av kompetensledning. Framgångsrika företag identifierar att en kompetent och motiverad personal är deras viktigaste tillgång och att de genom att satsa på utvecklingen av personalens kompetens kan tillgodose framtida kompetensbehov. En kultur som stöder lärande i ett företag är en attraktionsfaktor och skapar tillväxt för företaget. Samtidigt måste det identifieras att en person som utbildar sig samtidigt som hen arbetar behöver stöd och flexibla utbildningsmöjligheter för att utveckla sin kompetens.

Sysselsättning

I Vanda, liksom i hela Finland, ökade arbetslösheten kraftigt under coronapandemin. Arbetslöshetsgraden i Vanda har dock sjunkit väl och är för närvarande omkring tio procent. Målet är att minska denna siffra ytterligare.

I skötseln av sysselsättningen har stora strukturella förändringar ägt rum under de senaste åren och förändringar pågår fortfarande. Vanda deltar tillsammans med Kervo i **kommunförsöket** med sysselsättning som startade i mars 2021. I kommunförsöket överfördes några av AN-tjänsternas privatkunder till kommunerna. Övergången var inte enkel och sysselsättningstjänsterna i Vanda var hårt belastade i början. Till en början fanns det inte tillräckligt med personal och servicenivån blev lidande. Dessutom hade AN-byråerna en serviceskuld till följd av coronapandemin som i och med försöket överfördes till kommunerna. Dessa utmaningar åtgärdades genom att rekrytera mer personal till sysselsättningstjänsterna under 2021.

Även om situationen i skötseln av sysselsättningen har stabiliserats är det viktigt att också i fortsättningen fästa uppmärksamhet vid tillräckliga resurser och fungerande servicestigar. I och med **AN24-reformen** överförs ansvaret för skötseln av sysselsättningen permanent till kommunerna. Förändringen är en möjlighet att organisera sysselsättningstjänsterna bättre än tidigare med hänsyn till behoven hos de lokala kunderna och kontakterna till de andra tjänsterna som kommunen tillhandahåller, men reformen medför också stora utmaningar. Vanda har tillsammans med andra stora städer i Finland tagit ställning till reformens finansieringsmodell

Sysselsättningsgrad (1/2023)

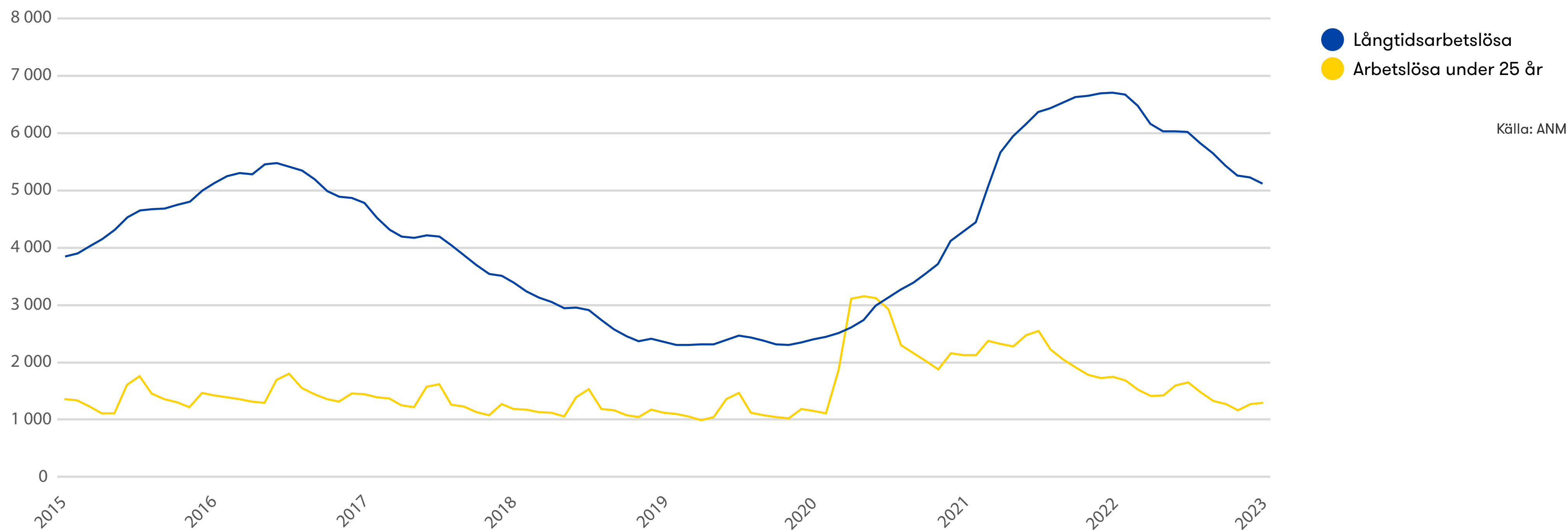
89,1 %

Källa: ANM

och betonat att städerna behöver tillräcklig finansiering för att kunna betjäna arbetssökande på ett effektivt sätt. De stora städerna oroar sig för att exempelvis den stora andelen personer med ett annat modersmål än nationalspråken och behovet av särskilt stöd inte har beaktats tillräckligt i finansieringsmodellen.

De grupper som befinner sig i den svagaste positionen på arbetsmarknaden, såsom personer med ett annat modersmål än nationalspråken och ungdomar, behöver särskilt stöd för att kunna hitta arbete, och Vanda stöder sysselsättningen av dessa grupper genom både permanent verksamhet och olika projekt och försök. Tillsammans **med Barona Oy** har sysselsättningstjänsterna skapat en **tjänstepilot** som riktar sig till personer med ett annat modersmål än nationalspråken och ungdomar och som har som mål att hitta nya sätt för att förebygga långtidsarbetslöshet. Tjänsten är avsedd för arbetslösa arbetssökande, vars arbetslöshet har varat mellan 100 och 299 dagar. Kunderna får personlig hjälp för att hitta sysselsättning eller utbildning samt stöd för att stanna kvar i arbete eller studier för att undvika långvarig arbetslöshet.

Antal arbetslösa 2015–2023

I Vanda ligger ungdomsarbetslösheten fortfarande på en hög nivå på grund av coronan, och ungdomarnas välbefinnande och risk för marginalisering är allvarliga anledningar till oro. Denna oro har till exempel tagits upp i projektet **Gå bredvid och minska ungdomsarbetslösheten** som förebygger ojämlikhet bland ungdomar och stöder ungdomar i att hitta arbete. Projektet är gemensamt för ungdomstjänsterna i Vanda samt Vanda och Kervo sysselsättningstjänster och det inleddes 2021. Projektet syftar till att ge personligt jobbsökningsstöd till 400 unga vuxna i åldern 18–29 och förebygga ojämlikhet. Före slutet av 2022 har mer än 200 personer fått stöd inom projektet.

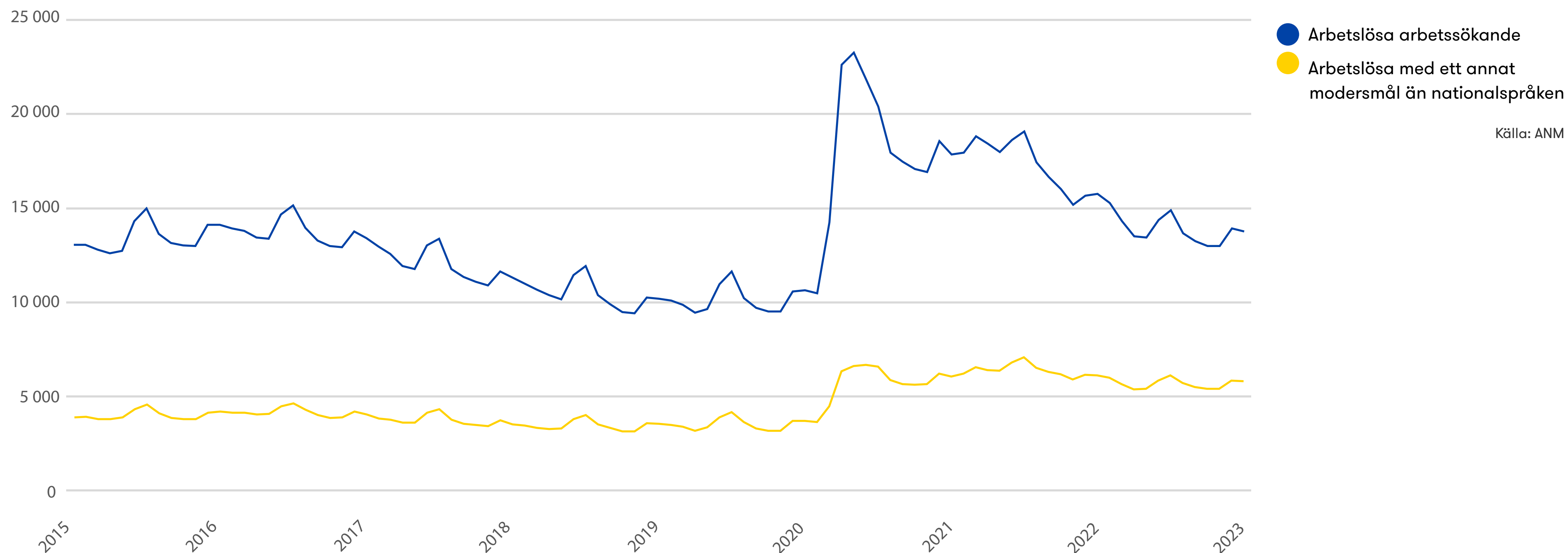
Med hjälp av projektets verksamhetsmodell har ungdomstjänsterna och sysselsättningstjänsterna arbetat i ett närmare samarbete

Utvecklingsobjekt

Främjandet av jämställdhet i arbetslivet kräver att man identifierar ojämsställda strukturer, integrerar könsuppdelad information i beslutsfattandet och aktivt vidtar åtgärder för att främja jämställdhet. Hittills har bara liten uppmärksamhet fästs vid dessa aspekter i livskraftsarbetet.

Arbetslösa arbetssökande och utlandsspråkiga arbetslösa 2015–2023

för att erbjuda unga vuxna intensiv vägledning mot arbete eller studier utifrån deras individuella behov. Individuell flexibilitet, som innebär att unga vuxna får det stöd och den vägledning de behöver i sin egen situation, har visat sig fungera. Ett målmedvetet arbete med en pålitlig person har stärkt ungdomarnas upplevelse

av att de kan påverka sitt eget liv. Därmed har arbetet ökat välbefinnandet även för de unga som ännu inte har hittat arbete. Dessa effekter på välbefinnandet kan ses som en faktor som förebygger marginalisering. Fortsatt stöd efter att personen har fått ett jobb eller en studieplats har stött välbefinnandet och framgångarna.

Utmaningen är de ungdomar, vars stödbehov är långvarigt och mångprofessionellt, såsom att hitta sysselsättning för personer med partiell arbetsförmåga. Skapandet av samarbetsnätverk och servicevägledning måste beaktas som en del av arbetsmodellen, så att varje ung person får stöd i rätt tid och på rätt sätt.

Framgångar

Under 2023 utarbetar Vanda stads koncernsamfund sina egna hållbarhetsprogram, vars huvudsyfte är att främja stadens koldioxidneutralitetsmål. Genom koncernstyrning bidrar staden i hög grad till en ansvarsfull verksamhet i hela stadsområdet.

I Vanda är andelen personer med ett annat modersmål än nationalspråken av befolkningen hög jämfört med andra städer i Finland, och betydelsen av denna kundgrupp och behovet av stöd betonas också i skötseln av sysselsättningen. **Arbetssökande med ett annat modersmål än nationalspråken** får mångprofessionell service från till exempel **Kompetenscentret** som inrättades 2019. I utvecklingen av verksamheten har man under de senaste åren koncentrerat sig särskilt på individuell vägledning samt stöd till jobbsökning och ansökning till utbildning. Kompetenscentret samarbetar med andra aktörer; till exempel har man inlett ett samarbete med yrkesläroanstalten Varia, där möjligheten att avlägga **en kort utbildning på Varia** kombineras med företagssamarbete och arbetspraktik. I Kompetenscentret pilottestas också **tjänsten Kielikummi (Språkfadder)**, där både arbetsgivare och arbetstagare får stöd med utmaningar som kan vara kopplade till språkkunskaper eller andra faktorer. Sysselsättningen av personer med ett annat modersmål än nationalspråken hindras ofta av att den sökandes finskakunskaper inte är tillräckliga enligt arbetsgivaren. I tjänsten lär man känna företagets rekryteringsbehov och arbetsmiljö. Man letar

efter en lämplig kandidat för företaget och språkfaddrarna stöder kundens strävan efter att öka sina språkkunskaper under anställningsförhållandet eller arbetsförsöket. Målet är att anställningsförhållandet ska fortsätta efter att tjänsten avslutas.

Sysselsättning genom upphandling är ett sätt att stödja sysselsättningen av människor som befinner sig i en svår position på arbetsmarknaden. Sysselsättning genom upphandling innebär bland annat att ett anställningsvillkor inkluderas i anbudsbegäran och upphandlingsavtalet när staden gör upphandlingar. Villkoret förpliktar avtalspartnern att sysselsätta en arbetssökande som befinner sig i en svagare position på arbetsmarknaden. I Vanda har man sysselsatt genom upphandlingar redan i tio år. Processen för sysselsättning genom upphandling har utvecklats i **projektet Löytö**. I projektet har man utbildat upphandlingsexperter, ökat kunskaperna och hört serviceproducenterna om deras utmaningar. Användningen av anställningsvillkoret har ständigt ökat och det har också kopplats till nya upphandlingar. Å andra sidan har serviceproducenterna uttryckt oro över att anställningsvillkoret i vissa fall kan komplicera verksamheten och till och med förhindra deltagandet i konkurrensutsättningar. Också likabehandlingen av företag måste beaktas när processen utvecklas.

Koncernsammanslutningarnas hållbarhetsåtgärder

I Vanda stadskoncern ingår utöver moderstaden också cirka 50 sammanslutningar. I denna siffra ingår dotterbolagen, intressesamman-

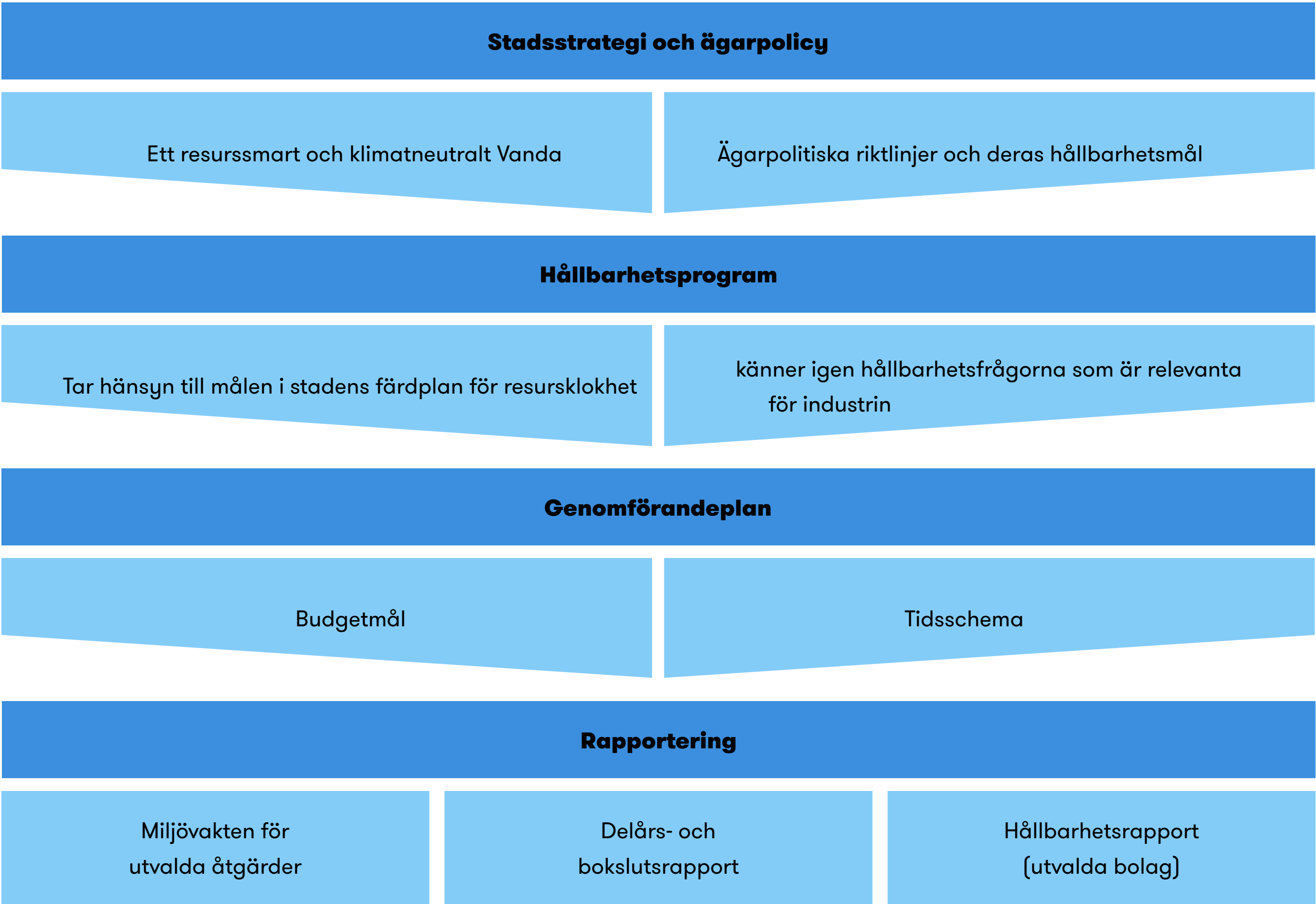
slutningarna och samkommunerna. Vanda stad är en ansvarsfull och etisk bolagsägare som genom sina bolag har förbundit sig att främja en verksamhet som stöder hållbar utveckling. Stadskoncernen har en betydande inverkan på intressegrupperna genom verksamheten, ekonomin, personalledningen och upphandlingar. Det lönar sig att främja hållbar affärsverksamhet i koncernbolagen genom ägarstyrning, eftersom koncernbolagens verksamhet också har en direkt inverkan på värdet på stadens ägande.

Att främja hållbar affärsverksamhet i koncernbolagen innebär i första hand att dotterbolagen måste identifiera vilken miljöpåverkan deras verksamhet har samt agera på ett ekonomiskt och socialt hållbart sätt. I de sammanslutningarnas ägarpolitiska riktlinjer har varje bolag ett specifikt hållbarhetstema eller -mål som definierar vilka långsiktiga hållbarhetsmål som staden som ägare fastställer för bolagen.

Under 2023 utarbetar stadens stora koncernbolag i enlighet med Vanda stadsstrategi sina egna hållbarhetsprogram, vars huvudsyfte är att främja stadens koldioxidneutralitetsmål och målen i färdplanen för resursklokhet. Utöver dessa gemensamma mål har de olika koncernbolagen sina egna prioriteringar som presenteras i denna rapport för de fem största koncernbolagen. Koncernbolagen rapporterar om sina viktiga hållbarhetsåtgärder också i verksamhetsberättelserna som ingår i bokslutet.

Bilden nedan illustrerar förankringen och rapporteringen av hållbarhetsmålen i Vanda stads koncernsammanslutningar.

Implementering av ansvarsmål och rapportering i Vanda stads gruppgemenskaper

Vanda Energi Ab är ett av Finlands största energibolag som producerar el och fjärrvärme samt säljer värmetjänster. Koncernen har som mål att vara koldioxidnegativ före 2030, avstå från användningen av fossila bränslen 2026 och att producera 95 procent av elen på ett klimatneutralt sätt före 2026. Vanda Energi Ab spelar en viktig roll för att uppnå hela Vanda stads koldioxidneutralitetsmål. Vanda stad äger 60 procent av bolaget och Helsingfors stad 40 procent. För Vanda är ägandet av Vanda Energi Ab ett strategiskt ägande genom vilket staden säkrar sin möjlighet att påverka upprätthållandet och utvecklingen av den lokala energiinfrastrukturen. I sin verksamhet bidrar Vanda Energi Ab till att förbättra energieffektiviteten och främjar cirkulär ekonomi starkt. Koncernen avstod från användningen av stenkol våren 2022. Den har också utvidgat sitt avfallskraftverk som togs i bruk hösten 2022.

Vanda stad äger helt dotterbolaget **Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy** som stöder Vanda stadskoncerns verksamhetsområden och deras kunder genom att producera måltids-, renlighets-, och fastighetstjänster samt receptions- och säkerhetstjänster. Vantti har en central roll i att minska koldioxidavtrycket från måltidsservicen. Vantti har utarbetat ett eget miljöprogram som uppdateras och utvärderas årligen. Vantti stöder Rättvis handel-stadens verksamhet genom till exempel konkurrensutsättning av Rättvis handel-produkter i grossistavtal för livsmedel och har även miljöcertifikatet Ekokompassen. Vanttis måltidsservice bedriver ett aktivt utvecklingsarbete i samarbete med till exempel Vanda stad för att minska matsvinnet.

Vannti är också en betydande arbetsgivare med sammanlagt 870 anställda. Baserat på antalet anställda är Vannti ett av de största kommunägda bolagen i Finland. Åren 2021–2022 har Vannti satsat på utvecklingen av sina anställdas kompetens, till exempel genom att erbjuda cirka 170 personer möjlighet att utveckla sina yrkeskunskaper genom läroavtal, och stött anställningen av cirka 60 personer i en svagare position på arbetsmarknaden.

VAV-koncernens primära syfte är att stödja Vanda stads bostadspolitiska mål. Vanda stad äger helt VAV-koncernen som består av moderbolaget VAV Yhtymä Oy och tre dotterbolag: VAV Asunnot Oy, VAV Palvelukodit Oy och VAV Hoiva-asunnot Oy. VAV äger och förvaltar hyresbostäder och låter bygga nya bostäder för att tillgodose Vandabornas växande behov. År 2022 bodde cirka 19 000 Vandabor i VAV:s bostäder. Det innebär att nästan var tionde Vandabo bor i VAV:s bostäder.

VAV:s hyresbostäder möjliggör förmånligt boende för låg- och medelinkomsthushåll i Vanda. VAV stöder också genomförandet av Vanda stadsstrategi för att förebygga regional segregation och hemlöshet i Vanda. I slutet av 2022 färdigbyggdes VAV Palvelukodits Bostad först-enhet för stödboende i Björkhagen i Vanda. Det möjliggör stödboende för många personer som har drabbats av långtidshemlöshet samt för personer som rehabiliteras från psykiska problem och missbruksproblem.

Utvecklingen av hållbar och energieffektiv bygg- och renoveringsverksamhet, mångformig landskapsarkitektur och ett ansvarsta-

gande servicepartnernätverk spelar en viktig roll i VAV-koncernens affärsverksamhet. Utmaningar för hållbarhetsarbetet i fastighetsbranschen skapas av eventuella motstridiga mål inom olika delområden. VAV avväger ständigt alternativen att reparera gammalt och bygga nytt. År 2022 deltog VAV i Motivias energisparkampanj Snäppet svalare och satsade på energibesparing utan att drabba boendekomforten. Till exempel sänktes temperaturen i fastigheter-
nas allmänna utrymmen och med stöd av aktiva invånare pausades gemensamma bastuturer.

VTK Kiinteistöt Oy hyr ut fastigheter, byggnader och lägenheter till staden och andra aktörer i Vanda samt fungerar som byggherre och fastighetsutvecklare. VTK-koncernen utvecklar hållbara och energieffektiva lösningar för sina fastigheter samt bygger och renoverar resursklokt och med beaktande av cirkulär ekonomi. VTK-koncernen har beviljats miljöcertifikatet Ekokompassen. Bolagets bindande mål var att uppnå en energibesparing på tre procent av koldioxidutsläppen 2022 jämfört med utsläppsnivån 2018. Besparingsgraden var 17 procent. De största besparingarna bestod av utnyttjandet av kondensationsvärme i idrottsfastigheter från och med hösten 2021. I VTK-koncernens fastigheter övergick man helt till återvunnen värme hösten 2022 och i belysningen har man gått över till LED-lampor i flera fastigheter. VTK-koncernen genomför Vanda stads energisparprogram 2022–2023 bland annat genom byggnadstekniska besparingsåtgärder i affärslokaler och idrottsanläggningar inomhus och utomhus samt genom optimering av belysningstiderna för utomhusbelysning.

Mercuria Kauppaoppilaitos Oy är ett aktiebolag som ägs av Vanda stad och Helsingin Kauppiaitten Yhdistys ry och som erbjuder utbildning inom affärsverksamhet för ungdomar och vuxna. Mercuria spelar en viktig roll för förebyggande av ungdomars marginalisering, hållbarhetsutbildning, stöd till studerandes övergång till arbetslivet och främjande av sysselsättningen. Utmaningen i detta arbete är de stora skillnaderna i elevernas inlärningsförmåga, utmaningar relaterade till studerandes livshantering och inlärningsunderskottet till följd av coronapandemin.

Under 2021–2022 har Mercuria genomfört hållbarhetskampanjer och deltagit i temaveckor för miljöhållbarhet. Mercuria har också deltagit i många projekt, såsom Tools to Prevent Racism (en metod som syftar till att minska rasism i läroanstalter), #vaikutammeyh-dessä (utveckling av studentkommittéernas arbete och ökning av gemenskaplighet), Ohjaus tavoittaa (utveckling av studiehandledningen och förbättring av handledningens kvalitet) och VASI – vastuullinen ja kestävä ammatillinen koulutus (ansvarsfull och hållbar yrkesutbildning).

Fastighetsaktiebolag och parkeringsbolag. Alla fastighetsaktiebolag som ingår i Vandakoncernen har utarbetat en långsiktplan och genomför sina reparationer på ett resursklokt sätt och med hänsyn till byggnadens livslängd. Dessutom kartlägger fastighetsaktie- och parkeringsbolagen för närvarande möjligheterna att öka laddningsinfrastrukturen för elbilar vid sina fastigheter och inleder på grundval av kartläggningarna projekt för att öka laddningsinfrastrukturen.

ETT INTERNATIONELLT VANDA

+ övergripande mål

Ett internationellt Vanda

Vanda är Finlands mest internationella stad och cirka 23 procent av Vandaborna har ett annat modersmål än finska, svenska eller samiska. Internationaliteten i Vanda innebär också att staden utvecklas som en internationell och innovativ flygplatsstad; i Vanda finns den enda internationella flygplatsen i Finland. Syftet är att locka fler internationella företag och investeringar till staden och internationellt samarbete bedrivs aktivt genom olika nätverk. Temat Ett internationellt Vanda är starkt kopplat till andra teman i denna rapport, såsom temat Ett Vanda med livskraft och kompetens, under vilket man till exempel inleder företagssamarbete och tjänster riktade till internationella experter.

Befolkningen i Vanda växer främst tack vare invandringen och man strävar efter att göra det lättare för invandrarna att bosätta sig i Vanda. Integration och fullständig inkludering påverkas av många saker, och till exempel har skolorna och sysselsättningen behandlats i andra delar av rapporten. I Finland ska integrationslagen ändras, vilket innebär att det övergripande ansvaret för integrationstjänsterna överförs från staten till kommunerna. Helheten påverkas också av andra senaste och kommande strukturella förändringar: AN24-reformen, där ansvaret för skötseln av sysselsättningen överförs ännu starkare till kommunerna, och inledandet av välfärdsområdenas arbete, där social- och hälsovårdstjänsterna överförs från kommunerna till välfärdsområdena. Ett effektivt samarbete mellan olika funktioner inom kommunen samt mellan kommunen och välfärdsområdet kommer att vara avgörande för utvecklingen av integrationen som helhet.

Främjandet av likabehandling är centralt för temat Ett internationellt Vanda. Likabehandling förknippas med alla Vandabors fullödiga delaktighet och likabehandling på alla livets delområden. Till det anknyts också stadens åtgärder, såsom utvecklingen av flerspråkig och lättläst information och utvecklingen av den mångkulturella kompetensen i stadsorganisationen. Det är viktigt att Vanda stad också är jämlik som arbetsgivare.

Internationella nätverk och samarbete

Vanda deltar aktivt i internationell verksamhet som stöder hållbarhet. Kontaktpersonerna rapporterar årligen om nätverkens verksamhet för att samarbetet mellan nätverken ska gynna staden i större utsträckning och för att dokumentera det arbete som utförs.

Exempel på internationella nätverk där Vanda ingår:

Eurocities

Vanda är medlem i nätverket Eurocities där cirka 200 stora europeiska städer ingår. Nätverkets verksamhet är omfattande och främjar till exempel koldioxidneutralitet, biologisk mångfald, hälsosamma livsmiljöer, städernas kulturmiljöer samt deltagande och inkludering av stadsbor i olika åldrar och med olika bakgrunder. Goda praxis delas i nätverkets forum och arbetsgrupper.

UNICEFin Child Friendly Cities

Vanda stad har ett nära samarbete med Finlands UNICEF och därmed även ett internationellt samarbete med Child Friendly Cities-teammedlemmar från andra länder. Vanda har bland annat presenterat sina egna goda praxis internationellt.

Nordic Safe Cities

Vanda är medlem i ett nätverk av 20 nordiska städer som delar med sig av och utvecklar goda praxis för att bekämpa extremism, öka säkerheten och minska polarisering. I nätverket beaktas särskilt ungdomars verksamhet för att främja tryggare och mer inkluderande stadsrum.

Internationellt samarbete bedrivs i Vanda också genom projekt. År 2021 grundades ett **projektkontor** i samband med näringslivstjänsterna för att stödja en effektivare användning av EU:s projektfinansiering. Projekten är lämpliga för utvecklingen av en urban stad och ger den innovativitet som behövs för att möta framtidens utmaningar. Projektkontoret strävar efter att öka antalet och kvaliteten på EU-projekt. Centralt är också stärkandet av gemensam utveckling som projektkontoret stöder genom att införa internationella partnerskap för utveckling av och innovationer i stadens verksamhetsområden.

Projektkontoret tillhandahåller projektfinansieringsmöjligheter för verksamhetsområdena, upprätthåller och kartlägger ett effektivt utnyttjande av nätverk som är lämpliga för projekt och samordnar utarbetandet av projekt som grundar sig på EU-finansiering för stadsområdet. Det stöder partnerskap och gemensam utveckling mellan företag, läroanstalter, FoU-aktörer och staden. Projektkontorets effekt ökar kostnadseffektiviteten och hjälper staden att bemöta framtida utmaningar. Den innovativitet som krävs för EU-finansiering möjliggör saker som annars inte skulle uppnås. En projektportfölj som stöder stadens strategi stärker en systematisk utveckling av staden och medarbetare som lär sig nytt bidrar med strategisk kapacitet till stadens verksamhet.

Projektkontoret har små resurser; det drivs med mindre än en anställds arbetstid. Ökade resurser skulle avsevärt öka effektiviteten, öppna nya möjligheter att utöka samarbetet och ge stöd till pågående projekt. Vanda är en intressant partner på internationell nivå, särskilt efter att den valdes till Europas innovationsstad på framfart. Projektkontorets nätverk ger också kommunikativt värde till staden.

Värde från internationalitet: staden som arbetsgivare

Staden spelar i egenskap av arbetsgivare en viktig roll för att främja likabehandling. I slutet av 2021 sysselsatte Vanda stad totalt 11 671 personer, varav 7,3 procent hade något annat modersmål än nationalspråken. Andelen personer med ett annat modersmål än nationalspråken bland stadens personal har ökat stadigt under flera år;

andelen var 6,5 procent 2020. Antalet varierar kraftigt mellan olika verksamhetsområden och andelen personer med ett annat modersmål än nationalspråken har varit störst inom social- och hälsovården. En stor del av verksamhetsområdets funktioner och personal har från början av 2023 överförs till välfärdsområdet.

Staden strävar ständigt efter att aktivt öka andelen personer med ett annat modersmål än nationalspråken bland sin personal. För detta strävar man efter att påverka rekryterande chefer, vars medvetenhet ökas genom olika utbildningar om icke-diskriminering, likabehandling och mångfald som en del av den övriga rekryteringsutbildningen. Anonym rekrytering är ett sätt att främja likabehandling i rekryteringsprocessen och detta verktyg används i Vanda. Målet är att öka användningen av anonym rekrytering i fortsättningen.

Också språket och bilderna i rekryteringsannonser har betydelse för vem som söker tjänsten. Man strävar efter att förmedla de sökande en bild av Vanda som en ansvarstagande arbetsgivare som vill ha sökande med olika bakgrunder. Inom olika serviceområden sker samarbetet med till exempel utbildningsorganisationer i form av läroavtal, vilket förbättrar sysselsättningen för personer med ett annat modersmål än nationalspråken hos staden.

Syftet är att öka kompetensen hos Vandas personal i internationella och mångkulturella frågor inte bara vid rekrytering, utan också i samband med möten och tjänster för stadsborna. På Ett internationellt Vanda-strategigruppens initiativ sammanställdes en arbetsgrupp av representanter från stadens olika verksamhets-

Framgångar

Flerspråkig och tydlig kommunikation i många kanaler har utvecklats och ska utvecklas aktivt, och stadens kommunikation når nu bättre den mångfaldiga befolkningen. Modellen Tsemppari och öppnandet av den flerspråkiga rådgivningen i anslutning till Vandainfo förbättrar stadsbornas tillgång till information och främjar deltagande på lika villkor.

områden för att planera och producera onlineutbildningen **Den språkliga och kulturella mångfalden i Vanda** som kommer att publiceras under 2023.

Utbildningen syftar till att ge stadens anställda information om invandringen till Finland och Vanda, gå igenom betydelsen av jämställdhet och likabehandling, kulturellt och språkligt medvetet bemötande och goda befolkningsrelationer i bemötandet av stadsbor med ett annat modersmål än nationalspråken samt att presentera de viktigaste tjänsterna som riktar sig till personer med ett annat modersmål än nationalspråken inom olika verksamhetsområden.

Internationell kommunikation

I en internationell stad är det viktigt för offentliga aktörer att kommunicera på ett sådant sätt att budskapen når så olika invånare som möjligt. Med kommunikation stöds delaktighet och människornas medvetenhet om till exempel stadens tjänster. Tillgänglig kom-

Utvecklingsobjekt

Som arbetsgivare strävar Vanda stad efter att vara lika internationell som stadsborna. Olika åtgärder vidtas för att öka andelen personer med andra modersmål än finska och svenska bland stadens anställda.

munikation stöder likabehandling och välbefinnande och under coronapandemin var flerspråkig kommunikation av största vikt för hela befolkningens hälsa. I utvecklingen av kommunikationen är inte bara flerspråkighet utan också flera kanaler viktigt för att nå alla befolkningsgrupper, och detta behov betonades under pandemin. Meddelanden översätts till olika språk, men man fäster uppmärksamhet också vid finskans tydlighet, vilket också är till nytta för stadsbor med ett annat modersmål.

I januari 2023 beslutade stadsstyrelsen att stadens kommunikation ska sträva efter att kommunicera på finska, svenska, engelska och lättläst finska. Serviceområdena har fått mer resurser i budgeten för översättningar till svenska och engelska. Till exempel kommer nyheter och webbsidor i allt högre grad att översättas till svenska och engelska.

Den förnyade **webbtjänstheten Vantaa.fi** har huvudsakligen byggts på tre språk, där de strukturella språken är finska, svens-

ka och engelska. I utvecklingen av webbsidorna 2022 gjorde man det också möjligt att markera icke-strukturella språk till innehållet (språkattribut), så att till exempel skärmläsare och analysverktyg kan tolka texten i rätt språksammanhang. Dessutom lades termer för utvalda språk till ämnesordens taxonomi för att skapa språkspecifika listor för användare på webbplatsen.

För att förbättra språkversionernas sökbarhet producerades teknisk beredskap för en minispråkmeny vid sidan av huvudspråkmenyn (FI, SV, EN). Minispråkmenyn kommer också att innehålla lättläst finska. Våren 2023 tillfogades det på webbplatsen funktionen för automatiska maskinöversättningar, vilket gjorde det möjligt för användaren att översätta vilken sida som helst till önskat språk.

Under 2022 har Vanda stad ordnat två **utbildningar om tydligt språk** för sin personal, varav den ena riktade sig till kommunikationsexperter och den andra var öppen för alla. Båda utbildningarna var mycket populära, och utbildningen om tydligt språk för stadens personal fortsätter under 2023.

År 2022 började Vantaan Sanomat publicera en tryckt **lättläst lokaltidning** i samarbete med Vanda stad. Pilotförsöket för tidningen inleddes i oktober 2022. Tidningen ges ut en gång i månaden och den informerar Vandaborna om aktuella frågor, evenemang och personer på lättläst finska. Tidningen är den första i sitt slag i Vanda.

Integration

Integrationshelheten och dess mål styrs av **integrationsprogrammet** i Vanda. Ett nytt integrationsprogram har utarbetats för åren 2023–2026 och tidigare liknande program har kallats mångkulturprogram. Integrationsprogrammets vision är bättre integration och deltagande av personer med ett annat modersmål än nationalspråken i samhället. I detta ingår idén om dubbelriktad integration, där integration inte bara kräver anpassning och deltagande av personerna med ett annat modersmål, utan också mottagar-samhällets förmåga att lära sig om kulturell och annan mångfald både i arbetslivet och i andra sammanhang. I integrationsprogrammet har stadens roll och mål i förhållande till kulturell mångfald och likabehandling öppnats upp som arbetsgivare, tjänsteleverantör, upphandlare av varor och tjänster samt beslutsfattare och främjare av delaktighet.

Det är viktigt för integrationen som helhet att samarbeta med många olika aktörer för att se till att tjänsterna når dem som behöver dem. Invandrarnas egna organisationer och föreningar är aktiva aktörer genom vilka olika språkgrupper nås effektivt. Dessa föreningar har mycket språk- och kulturkompetens som staden bör utnyttja, och de erbjuder också kompletterande tjänster.

I Vanda har samarbetet mellan invandrarorganisationerna och staden utvecklats och intensifierats genom **arbetsmodellen Tsemppari**. Medarbetare i modellen arbetar i organisationernas lokaler och hjälper kunderna till exempel med att fylla i ansökningar och blanketter, erbjuder stöd med att söka sig till offentliga

Framgångar

I projektet Vanhemmat mukaan kouluun ja työelämään (Föräldrarna med i skolan och arbetslivet) skapades en modell för att inkludera hemmavarande invandrarföräldrar i utbildningen och arbetslivet, vilket främjar likabehandling, välbefinnande och jämställdhet. Särskilt invandrarkvinnor har gynnats av tjänsten.

Projektkontoret som inrättades 2021 stöder en effektivare användning av EU:s projektfinansiering samt partnerskap och projektsamarbete.

tjänster och ger råd på kundernas egna språk och på finska. Genom modellen Tsemppari tas offentliga tjänster närmare kunderna och förbättras deltagandet och välbefinnandet hos personer med ett annat modersmål än nationalspråken. Modellen ökar organisationernas kompetens om stöd för integration. Modellen har utvecklats i projektet Tsempataan! och i de tidigare projekten Tsempataan yhdessä och Tsempataan töihin.

I projektet Tsempataan töihin betonades stödet till sysselsättningen. Till exempel utvecklades det i projektet en rekryteringsmodell i samarbete med Sodexo, där arbetssökande fick möjlighet att bekanta sig med företagets olika uppgifter genom att följa en med-

Utvecklingsobjekt

En ökning av projektkontorets resurser skulle öka effektiviteten och möjligheterna till nya uppslag genom internationella projekt. Detta skulle också möjliggöra bättre stöd för pågående projekt.

Stora strukturreformer förändrar hela integrationsarbetet och därmed sammanhängande ansvar i Finland. Det är viktigt att ytterligare främja och utveckla det sektorsövergripande samarbetet och kontaktytorna med välfärdsområdet.

arbetare i två dagar. Detta gav personen en uppfattning om branschen och uppgifterna, möjlighet att ställa frågor och överväga till exempel eventuell utbildning, och arbetsgivaren fick lära känna den potentiella sökanden.

Modellen Tsemppari har ökat förtroendet mellan organisationer och stadens aktörer och därmed stärkt befolkningsrelationerna. Detta har gett upphov till flera olika projekt som organisationer och föreningar aktivt har planerat och genomfört tillsammans med staden. Partnerskapsmodellen och nätverksarbetet som utvecklats i modellen Tsemppari har överförts och utvidgats exempelvis till projektet Neuvova Vantaa.

Neuvova Vantaa är ett projekt för att utveckla rådgivningen för invandrare (2020–2023). Projektets kunder är alla Vandabor med ett annat modersmål än nationalspråken och de som arbetar med handledningen och rådgivningen för personer med ett annat modersmål i Vanda. Syftet är att stödja tillgången till rådgivningen för personer med ett annat modersmål än nationalspråken och handledningens smidighet i Vanda genom att etablera den flerspråkiga rådgivningen. Projektet finansieras av Arbets- och näringsministeriet och Vanda stad.

Coronapandemin visade på ett nytt sätt vilken betydelse flerspråkig information och uppsökande rådgivning har. **Vandas flerspråkiga rådgivning** som projektet samordnade öppnades i anslutning till Vandainfo hösten 2021. Experterna på flerspråkig rådgivning erbjuder personlig rådgivning om Vanda stads och olika myndigheters tjänster. Rådgivningsspråken är finska, svenska, engelska, estniska, ryska, arabiska, somaliska, dari och farsi. De flerspråkiga rådgivarna betjänar vid Vandainfo i Myrbacka och Dickursby och vid International House Helsinki. I projektet pilot-testas dessutom gruppbaserad och uppsökande rådgivning och sektorsövergripande samarbete.

Skolorna spelar en viktig roll vad gäller att stödja integrationen och i rapportens avsnitt Ett socialt hållbart Vanda som stärker välfärden behandlas den kulturella och den språkliga mångfalden i den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen i Vanda. I Vanda har man utvecklat en modell där invandrarföräldrar också kan dra nytta av undervisningen i grundskolorna

och samtidigt stärka sin integrering i det finländska samhället. Projektet **Vanhemmat kouluun ja työelämään** riktar sig till invandrarföräldrar och det genomförs av Vantaan Osaamiskeskus, den grundläggande utbildningen i Vanda och Careeria. I projektet deltar föräldrarna på lektioner i den grundläggande utbildningen tillsammans med skoleleverna under en del av veckan, och en del av veckan studerar de i sin egen grupp under ledning av projektets F2-lärare. Barnomsorg har ordnats under lektionerna så att småbarnsföräldrar också kan delta.

Genom verksamheten stärks deltagarnas finskakunskaper och de får stöd med att planera fortsatta vägar och få tillgång till utbildningen och arbetslivet. Samtidigt får de information om utbildningen i Finland och det finländska samhället, vilket främjar integrationen och hjälper dem reflektera över sina egna mål. Föräldrar som annars skulle kunna tillbringa sina dagar hemma får en viktig kamratgemenskap och en upplevelse av delaktighet i verksamheten. Verksamheten stärker också samarbetet mellan hemmet och skolan och invandrarföräldrarnas möjligheter att stödja sina barn med skolgången.

Deltagarna deltar i undervisningen under ett läsår och under vårterminen lär de

känna arbetslivet till exempel genom arbetsförsök. I slutet av våren strävar man efter att hitta deltagarna en väg till utbildningen eller arbetslivet. Framgångsgraden är hög: ungefär åtta av tio hittar en lämplig väg framåt. Det är dock svårt att nå hemmavarande föräldrar och få dem delta i verksamheten, särskilt på grund av att deras finskakunskaper ofta är svaga. Det kräver att skolorna förbinder sig starkt till verksamheten, eftersom det bästa sättet att nå föräldrarna ofta är att förmedla information genom deras barn.

Projektet är avsett för alla invandrarföräldrar, men de flesta deltagarna är mödrar. På senaste har det fästs särskild uppmärksamhet vid att stödja sysselsättningen och integrationen av invandrarkvinnor, till exempel i samband med den övergripande reformen av integrationslagen, eftersom sysselsättningsgraden bland invandrarkvinnor är lägre i Finland än i de övriga nordiska länderna och också lägre än bland invandarmän samt kvinnor födda i Finland. Projektet stöder särskilt inläring av finska, integration samt tillgång till utbildning och arbetsliv för invandrarkvinnor.

Stöd till Ukraina

Vanda stad har stött Ukraina sedan Ryssland inledde sitt anfalls- krig mot Ukraina den 24 februari 2022.

Vanda stadsfullmäktige beslutade den 28 februari 2022 att Vanda stad ska stödja Ukraina med en donation på 150 000 euro. Vid samma sammanträde gjorde alla fullmäktigegrupper ett gemensamt uttalande till protokollet, där de gemensamt uttryckte sitt

stöd för ukrainarna och fördömde det ryska anfallet. I uttalandet stöddes sanktionsåtgärderna för att främja ett slut på krigsoperationer. Dessutom krävdes att Vanda stad förbereder sig för att fortsätta det humanitära biståndet och ta emot personer som flyr från kriget. I uttalandet noterades också att de vanliga ryssar som bor i den mångkulturella staden Vanda inte bör utsättas för diskriminering eller isolering på grund av det ryska ledarskapets oacceptabla krigsoperationer.

I april 2022 grundade Vanda stad Ukrainian Help Center tillsammans med Mannerheims Barnskyddsförbund. Centrumet har tillhandahållit stöd, rådgivning, materiell hjälp och möten. År 2023 stöder Vanda stad också bland annat Ukrainalaisten yhdistys Suomessa ry i Korso logistikcentrums verksamhet med 60 000 euro. Stödet är huvudsakligen avsett för lokalhyror. I slutet av 2022 fanns det cirka 1 150 ukrainska flyktingar i Vanda.

Vanda har deltagit i det europeiska samarbetet till stöd för Ukraina bland annat i Eurocities-nätverkets verksamhet. I februari 2023 samlade Vanda i samarbete med Helsingfors och Esbo städer in 117 generatorer, aggregat, värmare eller andra anordningar till Ukraina som en del av den europeiska kampanjen Generators of Hope som lanserades av Eurocities och Europaparlamentet. Donatorer var företag, sammanslutningar och privatpersoner.

SLUTSATSER

Slutsatser

I Vanda görs mycket arbete för att uppnå målen för hållbar utveckling. Tjänsterna och samarbets- och delaktighetsformerna utvecklas aktivt. Utvecklingsarbetet bedrivs i stadsorganisationen på många olika sätt, såsom genom projekt, varav ett stort antal pågår ständigt. Som en växande stad visar Vandas organisation flexibilitet och vilja att djärvt prova på nya lösningar. Under coronapandemin kunde man reagera snabbt på förändrade behov och omständigheter. Å andra sidan begränsar knappa resurser i hela stadsorganisationen utvecklingsmöjligheterna och skapar utmaningar på många ställen.

Integrering av målen för hållbar utveckling i strategin och regelbunden VLR-rapportering visar Vandas engagemang i hållbarhetsarbetet och dess systematiska främjande. Det finns dock fortfarande mycket utrymme för förbättringar i samordningen och ledningen av hållbarhetsarbetet, eftersom det görs med små resurser, på ett fragmenterat sätt och utan permanenta strukturer. Dessutom förmedlas inte målen för hållbar utveckling och medvetenheten om dem till det praktiska utvecklingsarbetet och detta arbete struktureras inte genom målen för hållbar utveckling, även om det de facto främjar dem.

Hållbarhetsarbetet och samordningen av det vidareutvecklas i Vanda. Ett långsiktigt hållbarhetsarbete och främjande av målen för hållbar utveckling i det sektorsövergripande samarbetet kräver resurser, ledningsstrukturer och engagemang från alla verksamhetsområden. Förståelsen för målen för hållbar utveck-

ling och hela hållbarhetsarbetet och dess betydelse måste ökas inom stadsorganisationen. Resurserna för det sektorsövergripande hållbarhetsarbetet och ledningen av det har hittills inte varit på en nivå som skulle möjliggöra utveckling av ett systematiskt hållbarhetsarbete. Huvuduppgiften för den visstidsanställda hållbarhetsexperten har varit att sammanställa en VLR-rapport och på grund av tidsbundna anställningar kan erfarenheter och lärdomar från rapporteringsprocessen och resultaten ha tappats bort. Detta kommer att förbättras avsevärt under 2023 i och med att en ny fast anställd hållbarhetsexpert börjar sitt arbete.

Kunskapsbaserad ledning är något som Vanda stad behöver utveckla både på stadens och verksamhetsområdenas nivå. Fungerande och effektiv kunskapsbaserad ledning kräver ökad gemensam förståelse, samordning och sammanjämkande ledning samt resurser. Strukturerna för kunskapsledning utvecklas ständigt. I

samband med detta utvecklingsarbete är det viktigt att fundera över hur målen för hållbar utveckling och de tillhörande indikatorerna bättre kan kopplas till processerna för kunskapsledning.

Målen för hållbar utveckling har inte systematiskt överförts från strateginivå till de program som genomför strategin. Programmen skiljer sig från varandra och diskuterar inte alltid med varandra. Närmare samordning i sammanställningen av olika program skulle bidra till att identifiera överlappningar och skuggområden samt hitta ställen, där en ömsesidig sammanlänkning av program och mål skulle kunna öppna nya samarbetsmöjligheter och sätt att närma sig viktiga helheter och fenomen.

Vad gäller de program som genomför strategin och deras mål bör Vanda göra systematiska bedömningar av hur de påverkar målen för hållbar utveckling. Då skulle man upptäcka även de negativa

och motstridiga effekterna. Till exempel kan målen för stadens tillväxt och lockande av nya företag strida mot miljömålen. En heltäckande bedömning av dessa effekter skulle ge en mer omfattande bild av hur målen för hållbar utveckling som helhet främjas vid staden och var det skulle vara möjligt och nödvändigt att ändra kurs för att uppnå alla mål. Bättre samordning av hållbarhetsarbetet kan bidra till att uppnå detta mål och ge verktyg för att integrera målen för hållbar utveckling i all verksamhet vid staden.

I strategin fastställs övergripande mål för hållbar utveckling som bör återspeglas i alla strategiteman och program som genomför strategin. I integreringen av dessa mål i programmen finns stora brister. Till exempel kan jämställdhet inte främjas utan att man identifierar de ställen där det finns ojämställda strukturer och planerar åtgärder för att aktivt främja jämställdhet. Jämställdhet och likabehandling tros ofta förverkligas genom att till exempel möta alla inom tjänsterna oavsett kön och andra faktorer. Då har man emellertid inte analyserat varför den faktiska tillgången till och fördelarna med tjänsten kanske inte realiserar för vissa. Ett betydande delområde för jämställdhet är arbetslivet, och Vanda stad bör i större utsträckning fundera över hur jämställdhets- och likabehandlingsfrågor kan beaktas i livskraftsarbetet och hur dessa mål kan främjas.

Också könsmångfald bör beaktas. I allmänhet har de program och andra dokument som genomför Vanda stadsstrategi en binär könsuppfattning som inte beaktar mångfalden och därmed döljer och till och med förstärker ojämställda strukturer. Vanda stad har

fortfarande mycket att göra för att integrera jämställdhetsperspektivet och främja jämställdheten. Det är viktigt att fästa uppmärksamhet vid hur vi använder språket och vilka ord som väljs så att vi inte stänger mångfald utanför diskussionen. Till exempel måste situationen för könsminoriteter och sexuella minoriteter synliggöras för att kunna aktivt förbättra den.

Vid sidan av och i anslutning till kön är det viktigt att ständigt också tänka på andra faktorer som påverkar jämställdhet och likabehandling, såsom ålder, språk, kulturell bakgrund, socioekonomisk status, hälsotillstånd och familjesituation. Dessa faktorer är sammanlänkade på komplexa sätt och till exempel kan kvinnor eller män inte betraktas som en sammanhängande grupp. När arbete görs för att utveckla främjandet av jämställdhet och beaktandet av jämställdhetsperspektivet i all verksamhet i Vanda är det viktigt att inkludera ett intersektionellt förhållningssätt som tar hänsyn till andra skillnader.

Ett projektbaserat utvecklingsarbete som återspeglas starkt i åtgärderna i denna rapport är inte nödvändigtvis det bästa sättet att främja målen för hållbar utveckling. Det möjliggör flexibilitet och resurser för en viss typ av utveckling, men projekten är korta och utvecklingsarbetet och lärdomarna och resultaten som fås förblir inte alltid i långsiktig användning. Arbetet som utförs i projekten fokuserar lätt på enstaka problemområden och kopplas inte till annat arbete som utförs i staden på ett sätt som på lång sikt skulle främja målen för hållbar utveckling. I Vanda rekryteras till projekten ofta visstidsanställda som tar med sig mycket informa-

tion och lärdomar från stadsorganisationen när projektet är slut. Projektens effektivitet skulle till exempel ökas genom bättre resurser för projektkontoret och fasta anställningar, inom vilka projektmedarbetarna skulle kunna flexibelt gå vidare till ett annat projekt efter att det föregående har avslutats och deras kompetens och tysta kunskap skulle förbli i organisationen.

I denna rapport betonas Vanda stadsorganisations åtgärder för att främja målen för hållbar utveckling. I fortsättningen är det viktigt att närma sig hållbar utveckling som en fråga som är gemensam för hela stadsområdet och som också främjas av företag, utbildningsorganisationer, sammanslutningar, organisationer och andra parter samt av stadsborna. Att öka samarbetet och medvetenheten om målen för hållbar utveckling i hela stadsområdet kan skapa nya lösningar på och nytt engagemang för dessa gemensamma mål, och i detta är stadsorganisationen en viktig samlande kraft, ett exempel och en informationsspridare.

vantaa.fi

